

21.8.2025

Kulutusverotus meillä ja muualla 2025

Janne Kalluinen

TIIVISTELMÄ

Kulutusveroja kerättiin vuonna 2024 Tilastokeskuksen tilaston mukaan noin 36,5 mrd. euroa. Summa vastaa vajaata kolmannesta kaikista julkisyhteisöjen keräämistä veroista ja veronluonteisista maksuista Suomessa. Kulutusverotuottojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 13,2 prosenttia vuonna 2024. Valtaosa kulutusverotuotoista kertyi arvonlisäverosta. Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen oli Suomessa OECD-maiden kuudenneksi korkein vuonna 2023.

Vielä vuonna 2020 kulutusverot vastasivat noin 33,6 prosenttia koko verokertymästä, mutta osuus on laskenut 31,3 prosenttiin vuonna 2024. Arvonlisäveron osuus julkisyhteisöjen kokonaisverotuotoista Suomessa on kasvanut vähitellen kuluvan vuosituhaten aikana. Muiden kulutusverojen osuus on vuonna 2024 laskenut 9,1 prosenttiin, kun vielä vuonna 2016 niiden osuus kokonaisverotuotoista oli 3,0 prosenttiyksikköä korkeampi. Suomessa kulutusverojen osuus kaikista verotuotoista on OECD-maiden keskitasoa.

Kuluvalla vaalikaudella (2023–2027) on päätetty lukuisista kulutusverotusta koskevista muutoksista. Keskeisin muutos verotuottojen näkökulmasta on yleisen arvonlisäverokannan 1,5 prosenttiyksikön korotus. Korotuksia on päätetty tehdä myös sekä muualle arvonlisäverotukseen että esimerkiksi alkoholi-juomien, eri nikotiinituotteiden ja virvoitusjuomien verotasoihin. Verotuottovai-kuuksiltaan suurimpia kulutusveroihin kohdistuvia veronkevennyksiä ovat olleet liikennepolttoaineisiin kohdistuvat valmisteverotasojen alennukset sekä 14 prosentin arvonlisäverokannan 0,5 %-yksikön alennus. Veromuutokset ovat perustuneet paitsi pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan, myös kehysriihien päätöksiin keväinä 2024 ja 2025.

Kulutusverotus meillä ja muualla 2025-selvityksen on laatinut Veronmaksajain Keskusliiton ekonomisti Janne Kalluinen.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	5
2	KULUTUSVEROT.....	6
2.1	KULUTUSVEROT SELVITYKSEN TILASTOISSA.....	6
2.2	KULUTUSVEROJEN KEHITYS SUOMESSA	6
2.3	KULUTUSVEROJEN KANSAINVÄLINEN TARKASTELU	9
2.4	KULUTUSVEROTUKSEN HARMONISOINTI EU:N SISÄMARKKINOILLA	16
3	ARVONLISÄVERO JA MUUT YLEISET KAUPAN VEROT.....	17
3.1	ARVONLISÄVEROTUKSEN PERUSPERIAATTEET	17
3.2	ARVONLISÄVEROKANTOJEN NOUSUTRENDI TASAANTUNUT OECD-MAISSA	18
3.3	ALENNETUT ARVONLISÄVEROKANNAT JA VEROVAJE	23
3.4	VAKUUTUSMAKSUVERO, APTEEKKIVERO & ARPAJAISVERO	25
4	VALMISTEVEROT JA ERÄÄT MUUT VEROT	27
4.1	YLEISTÄ VALMISTEVEROISTA	27
4.2	ALKOHOLIVERO.....	29
4.3	TUPAKKAVERO.....	36
4.4	ENERGIAVEROT.....	40
4.5	KANSALLISET VALMISTEVEROT.....	47
4.6	TIETTYJEN PALVELUIDEN VEROT SEKÄ MUUT TOISTUVAT VEROT JA MAKSUT	49
4.7	ESIMERKKILASKELMIA VEROISTA KULUTUSTUOTTEISSA	50
5	AJONEUVOJEN JA TIELIIKENTEEN VEROTUS.....	53
5.1	AUTOVERO	56
5.2	AJONEUVOVERO	59
6	LOPUKSI	62

LIITTEET

Liite 1	Kulutusverot suhteessa BKT:hen ja osuuksina kokonaisverotuotosta v. 1975–2024
Liite 2	Valmisteveroesimerkkien oletukset ja laskelmat
Liite 3	Virvoitusjuomien valmisteverotasot
Liite 4	Alkoholijuomien verotasot sekä juomapakkausvero 1.1.2025
Liite 5	Alkoholin valmisteverotasot EU-maissa vuonna 1.1.2023
Liite 6	Tupakkatuotteiden valmisteverotasot 1.7.2025–31.12.2025
Liite 7	Savukeaskin (20 kpl) keskihinnan muodostuminen EU-maissa 1.7.2023
Liite 8	Energiatuotteiden verotasot
Liite 9	Vaalikauden 2023–2027 muutoksia kulutusverotuksessa

1 JOHDANTO

Kulutusverot ovat välillisiä tavaroihin ja palveluihin kohdistuvia veroja. Niiden veropohjana on tavaroiden ja palvelujen kulutus. Tyypillisesti kulutusveroja tilittävät yritykset. Useimmiten yritykset siirtävät kulutusverot tuotteidensa myyntihintoihin, jolloin kuluttajasta tulee kulutusverojen maksaja. Tämän vuoksi kulutusveroja kutsutaan välillisiksi veroiksi. Kulutusverojen lopulliseen kohtaan-
toon vaikuttavat muun muassa markkinoiden rakenne, hintojen määräytyminen ja joustot sekä tarkasteltava aikaväli.

Kulutusverot voivat olla hintasidonnaisia, jolloin veron määrä on tietty prosenttiosuus tuotteen tai palvelun arvosta eli esimerkiksi tuottajahinnasta tai kuluttajan maksamasta verottomasta hinnasta. Tyypillinen esimerkki hintasidonnaisesta verosta on arvonlisävero.

Joistakin erikseen määräytyistä hyödykkeistä kannetaan erillisiä tuoteyksikkökohtaisia kulutusveroja. Esimerkiksi yhdestä litrasta viiniä peritään tuoteyksikkökohtaista valmisteveroa, jonka suuruus ei perustu tuotteen kuluttajahintaan. Tuotteille määräytyvät valmisteverot tyypillisesti kuitenkin viedään kuluttajahintoihin.

Arvonlisävero on *yleinen kulutusvero*. Yleisen kulutusveron veropohjaan kuuluvat yleensä lähes kaikki hyödykkeet. *Erityisiä kulutusveroja* kannetaan vain tietyistä hyödykkeistä, kuten esimerkiksi polttoaineista. Tyypillisesti erityisten kulutusverojen piiriin kuuluvista hyödykkeistä kannetaan myös yleisiä kulutusveroja. Kulutusveroja kerätään ensisijaisesti fiskaalisista syistä, eli julkiselle sektorille säädettyjen tehtävien rahoittamiseksi. Usein erityisiä kulutusveroja perustellaan myös sillä, että niillä pyritään vaikuttamaan haitalliseksi katsottuun kulu-
tukseen.

On mahdollista, että tietyille kulutukselle asetetaan yleisestä tasosta poikkeava alempi verokanta. Alennettuja arvonlisäverokantoja perustellaan tyypillisesti sosiaalipoliittisista tai tulonjaollisista syistä esimerkiksi ruuan tai lääkkeiden kohdalla. Myös terveyden, kulttuurin tai työllisyyden edistämiseen voidaan pyrkiä alennetuilla verokannoilla. Ympäristölle tai terveydelle haitallista toimintaa voidaan sen sijaan pyrkiä hillitsemään haittaveroilla, kuten esimerkiksi tupakka-, alkoholi- ja energiaveroilla. Pienpanimot voivat saada alennusta alkoholiverostaan, jos niiden tuotantomäärät alittavat tietyn rajan.

Useiden alennettujen tai korotettujen kulutusverokantojen käyttö lisää verojärjestelmän hallinnollisia kustannuksia ja monimutkaisuutta. Laaja kirjo alennettuja verokantoja pienentää myös verotulokertymää ja lisää sitä kautta paineita ylläpitää korkeampaa verotusta toisaalla. Alennetuilla verokannoilla on kuitenkin vahva kannatus tulojakoa tasaavina instrumentteina. Toisaalta, OECD:n (2024) mukaan alennetut kannat eivät ole tehokas keino tasata tulonjakoa sosiaaliturvaan nähden. Alennetut kannat voivat myös hyödyttää suurituloisia kotitalouksia absoluuttisesti (euromääräisesti) enemmän, kun ne kuluttavat alennettun arvonlisäverokannan tuotteita enemmän ja kalliimpia tuotteita verrattuna pienituloisiin kotitalouksiin.

2 KULUTUSVEROT

2.1 Kulutusverot selvityksen tilastoissa

Kulutusveroiksi tässä selvityksessä luetaan kaikki ne verot, jotka lukeutuvat Tilastokeskuksen Verot ja veronluonteiset maksut –tilaston verolajiluokituksen, '5000 – Tavarosta ja palveluista maksetut verot', alaisuuteen. Tilasto on pääasiassa yhdenmukainen OECD:n Revenue Statistics –tilastotietokannan verolajiluokituksen "5000 - Taxes on goods and services" nähdessä. Kummassakin tilastoluokituksessa tavaroiden ja palveluiden veroihin (5000) lukeutuvat *Myynnistä, luovutuksesta tai vuokrauksesta maksetut verot* (5100), johon kuuluvat muun muassa arvonlisävero (ja liikevaihtovero) ja valmisteverot. *Käyttölupamaksut* (5200) sisältää toistuvat käyttölupamaksut, kuten ajoneuvoveron; ja *kertaluonteiset verot*, kuten tulot päästöoikeuksien huutokaupasta. Kulutusverojen kansallisessa tarkastelussa on hyödynnetty pääasiassa Tilastokeskuksen tilastoja sekä valtion talousarvioiden lukuja. Kulutusverotusta vertaillaan kansainvälisesti OECD:n ja Euroopan komission tietokantoja hyödyntäen.

2.2 Kulutusverojen kehitys Suomessa

Kulutusveroilla kerättiin Suomessa vuonna 2024 noin 36,5 miljardia euroa verotuloja Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan. Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen oli samana vuonna 13,2 prosenttia. Verokertymä vastaa vajaa kolmannesta julkisyhteisöjen yhteensä keräämistä veroista sisältäen myös sosiaaliturvarahastojen keräämät veronluonteiset maksut. Valtionhallinnon verokertymästä kulutusverot muodostivat hieman yli puolet. Kulutusverojen osuus kaikista verotuotoista on vaihdellut Suomessa 1970-luvulta saakka 29–36 prosenttia. Taulukko 1 havainnollistaa verotuksen rakennetta Suomessa vuodesta 1980 vuoteen 2024.

Taulukko 1 Verotuotot prosenttiosuutena kokonaisverotuotoista. Lähde: Tilastokeskus, Verot ja veronluonteiset maksut.

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Kotitalouksien tuloverot	35,7	37,4	34,7	31,1	30,6	30,6	29,5	30,2	30,0	30,8
Yhteisöjen tulovero	3,4	3,4	4,5	5,0	12,5	7,6	6,0	4,9	5,1	6,1
Pakolliset sos.vak.maksut	23,3	21,9	25,6	30,8	25,2	27,3	29,7	29,0	27,4	27,9
<i>josta vakuutettu</i>	4,6	5,3	4,8	9,2	6,7	6,9	8,7	9,1	10,7	10,2
<i>josta työnantaja</i>	18,7	16,6	20,8	21,6	18,5	20,4	21,0	19,8	16,8	17,7
Muut verot palkkasummasta	0,2	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Omaisuusverot	1,9	2,7	2,4	2,2	2,4	2,7	2,7	3,3	3,6	3,6
Kulutusverot	35,3	33,9	32,5	30,2	29,0	31,5	31,8	32,3	33,6	31,3
<i>josta arvonlisäverot</i>	17,3	18,3	19,3	17,4	17,4	19,9	20,4	20,6	22,1	22,2
<i>josta muut kulutusverot</i>	18,0	15,6	13,3	12,8	11,6	11,6	11,4	11,7	11,5	9,1
Muut verot	0,2	0,2	0,1	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2

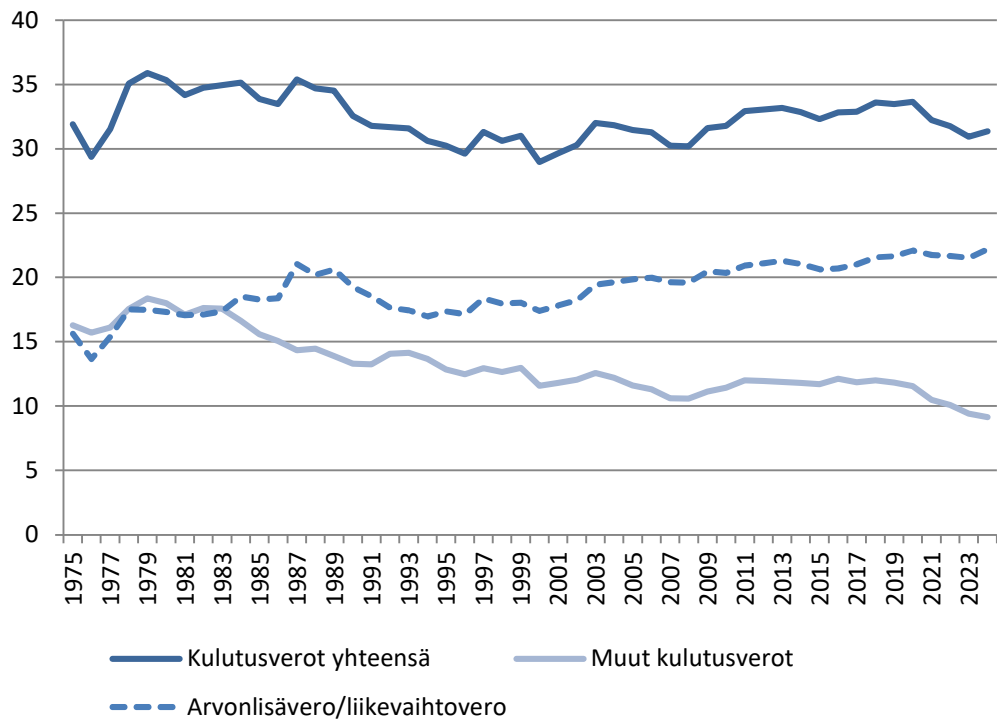
Taulukko 2 Kulutusverot Suomessa vuonna 2024. Lähde: Tilastokeskus, Verot ja veronluonteiset maksut.

5000 TAVAROISTA JA PALVELUISTA MAKSETUT VEROT	36 465
5100 MYYNISTÄ, LUOVUTUKSESTA TAI VUOKRAUKSESTA MAKSETUT VEROT	34 834
5110 Yleiset tavaroiden ja palveluiden myynnistä tai vuokrauksesta maksetut verot	26 926
5111 Arvonlisäverot	25 833
511101 Arvonlisäverot	25 833
5113 Liikevaihtovero ja muut yleiset kaupan verot	1 093
511301 Arpajaisvero (arpajaisten tuotosta)	130
511302 Vakuutusmaksuvero	963
5120 Tiettyjen tuotteiden ja palveluiden verot	7 908
5121 Valmisteverot	7 138
512101 Alkoholijuomavero	1 444
512102 Energiaverot	4 063
512103 Autovero	288
512104 Virvoitusjuomavero	219
512105 Tupakkavero	883
512106 Eräiden juomapakkausten valmistevero	13
512109 Apteekkimaksut	191
512110 Varmuusvarastointimaksu	37
5126 Tiettyjen palveluiden verot	770
512601 Jätevero	1
512602 Palosuojamaksu	14
512603 Ydinenergiatutkimusmaksu	8
512607 Rahapelitoiminnan voittovarot	595
512613 Talletussuojamaksut	152
5200 KÄYTTÖLUPAMAKSUT	1 631
5210 Toistuvat käyttöluopamaksut	1 082
521001 Ajoneuvovero	1 060
5213 Muut toistuvat verot	22
521301 Hirvilupamaksut	3
521302 Kalastuksenhoitomaksut	7
521303 Riistanhoitomaksut	12
5220 Kertaluonteiset verot	549
522001 Ajoneuvojen rekisteröintimaksu	30
522002 Tulot päästöoikeuksien huutokaupasta	519

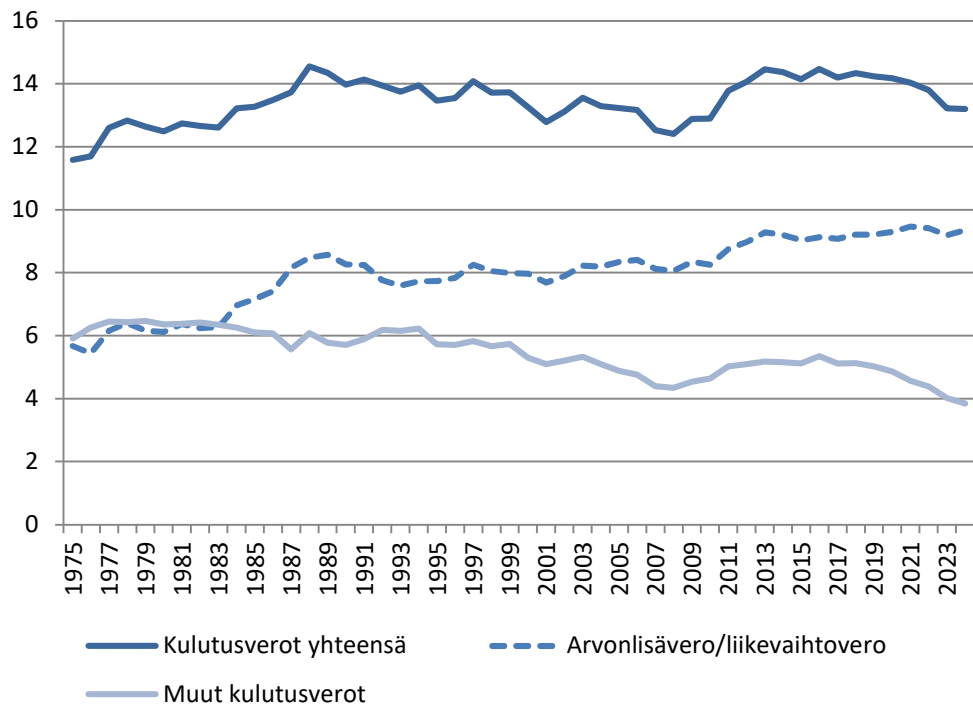
Kulutusverotuksen rakennetta vuodesta 1975 lähtien tarkastellaan kuviossa 1. Kun 1970-luvun loppupuoliskolla yleisistä ja erityisistä kulutusveroista kertyi verotuottoja suunnilleen saman verran, 1980-luvulla niiden osuudet kokonaisverotuloista alkoivat erkaantua toisistaan.

Erityisten kulutusverojen säilyi melko vakaana 2010-luvun ajan, mutta 2020-luvulle tultaessa osuus on pienentynyt melko nopeastikin. Yleisen kulutusveron, eli arvonlisäveron tuoton osuus on kasvanut tasaisesti aina vuosituhanen vaihteesta alkaen.

Kuvio 1 Kulutusverojen osuus kaikista verotuloista Suomessa 1975–2024, %. Lähde: Tilastokeskus (via Macrobond).

Kuvio 2 Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen Suomessa 1975–2024, %. Lähde: Tilastokeskus, (via Macrobond).

Kulutusverotuksen tasoa voidaan tarkastella myös suhteuttamalla verotuotot bruttokansantuotteeseen (kuvio 2). Kehitys näyttäytyy tällä tavalla tarkasteltuna

melko samankaltaiselta kuin suhteutettaessa verot kokonaisverokertymään. Yleisten kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen on 1980-luvun alkupuolelta lähtien eriytynyt vallitsevammaksi erityisiin kulutusveroihin nähden.

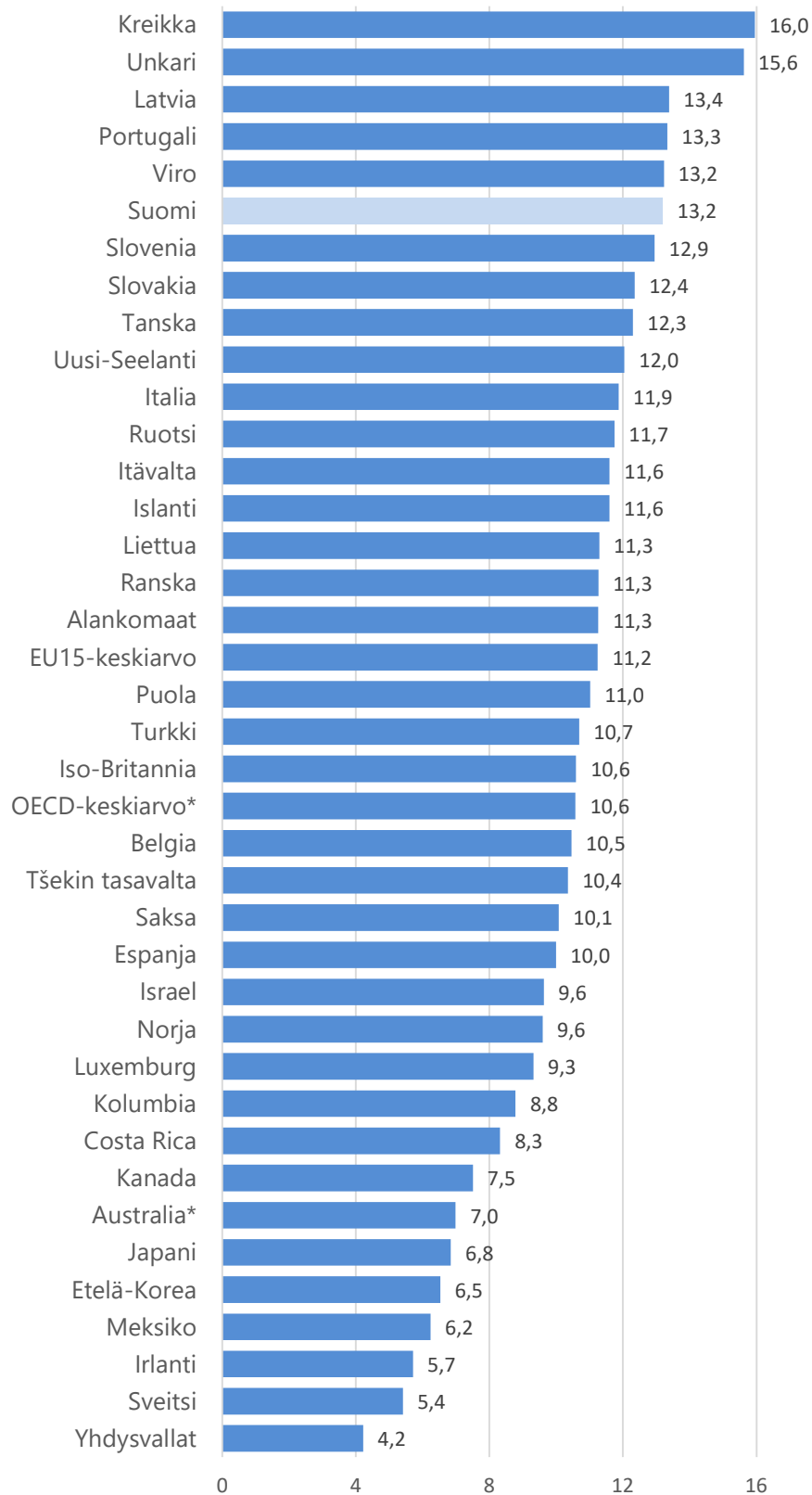
2.3 Kulutusverojen kansainvälinen tarkastelu

Suomen ohella kulutusverot ovat tärkeä verotulojen lähde useissa OECD- ja EU-valtioissa. Vuonna 2022 OECD-maiden keskiarvo kulutusverojen suhteesta kaikkiin verotuottoihin (taxes on goods and services, luokka 5000) oli 31,5 prosenttia ja kulutusverojen määrä suhteessa BKT:hen noin 10,6 prosenttia.

OECD-maissa kulutusverotuotoista noin kaksi kolmasosaa kertyy yleisistä kulutusveroista ja kolmannes erityisistä kulutusveroista (OECD 2024). Yleisenä trendinä OECD-maissa on ollut erityisten kulutusverojen suhteellisen osuuden pieneminen kaikista verotuloista ja trendi on ollut sama myös Suomessa. Keveintä kulutusverotus bruttokansantuotteeseen suhteutettuna on EU:n ulkopuolissa kehittyneissä maissa. EU-maissa kulutusverotus on monelta osin yhdenmukaistettua ja EU:n ulkopuolella verotuksen rakenne voi vaihdella vastaavasti enemmän. Esimerkiksi Yhdysvalloissa, Sveitsissä, Japanissa ja Kanadassa sekä kulutusverojen osuus kaikista verotuotoista että kulutusverot bruttokansantuotteeseen suhteutettuna ovat monia EU-maita alempia. Suomessa kulutusverotus suhteessa BKT:hen oli OECD-maiden kuudenneksi korkeinta vuonna 2023 ja täten Pohjoismaiden korkein.

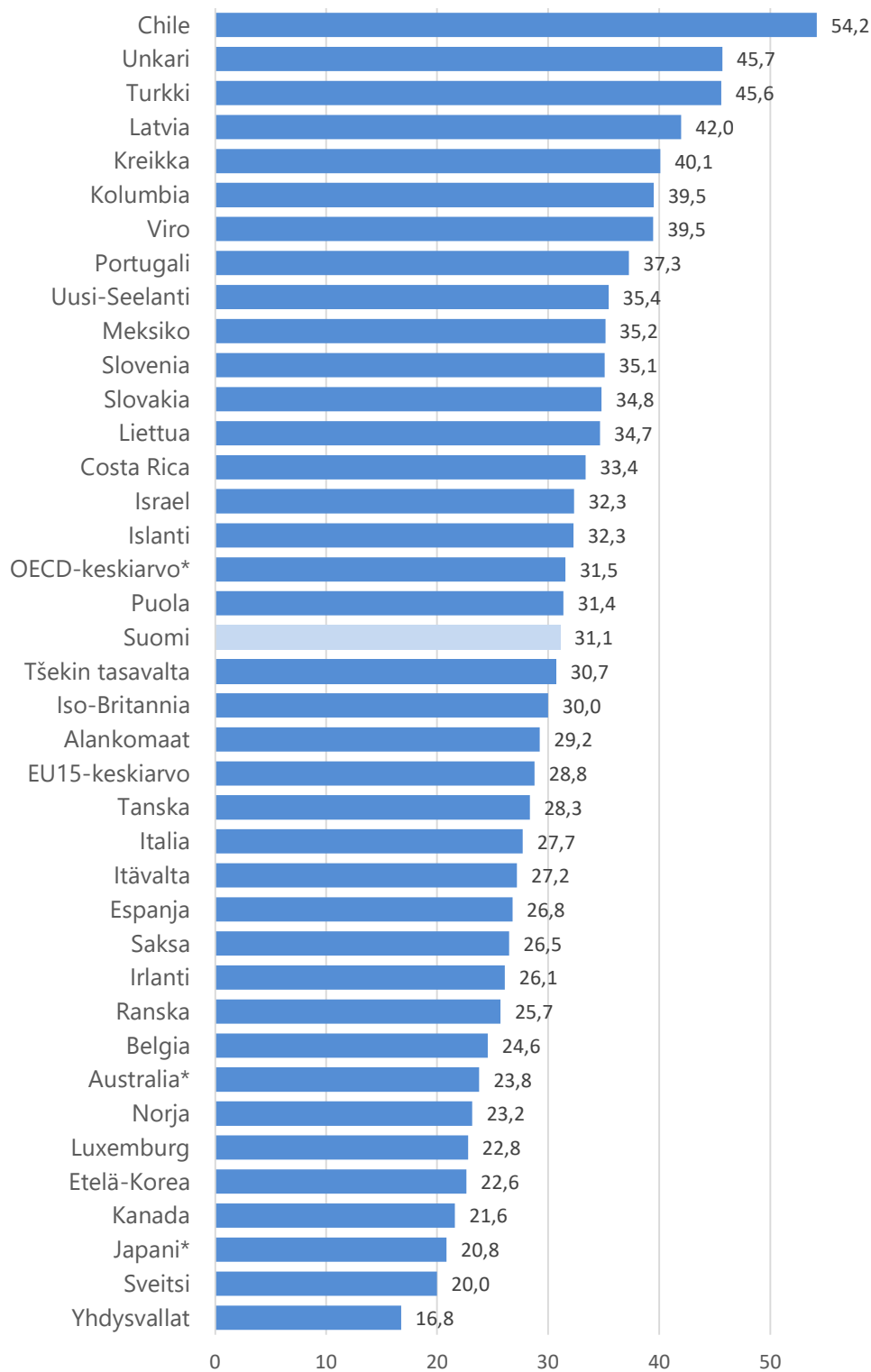
Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen vuonna 2023 oli OECD-maiden korkein Kreikassa, Unkarissa ja Latviassa. Unkarin yleinen arvonlisäverokanta on OECD- ja EU-maiden korkein: 27 %. OECD-maiden keveimpiä kulutusverottajia BKT:hen suhteutettuna ovat Irlanti, Sveitsi ja Yhdysvallat. Yhdysvalloissa kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen oli vuonna 2023 vain 4,2 prosenttia, Kreikassa vastaavasti 16,0 prosenttia. Vuoden 2023 kulutusveroasteen (kulutusverot/BKT) osalta Australian tiedot puuttuvat, mutta ilman Australiaa OECD:n keskimääräinen kulutusveroaste olisi 10,5 prosenttia vuonna 2023.

Kuvio 3 Kulutusverot suhteutettuna bruttokansantuotteeseen OECD-maissa 2023, prosenttia. Lähde: OECD via Macrobond, Veronmaksajat (EU15-keskiarvo).

* Tähdellä merkittyjen tiedot vuodelta 2022

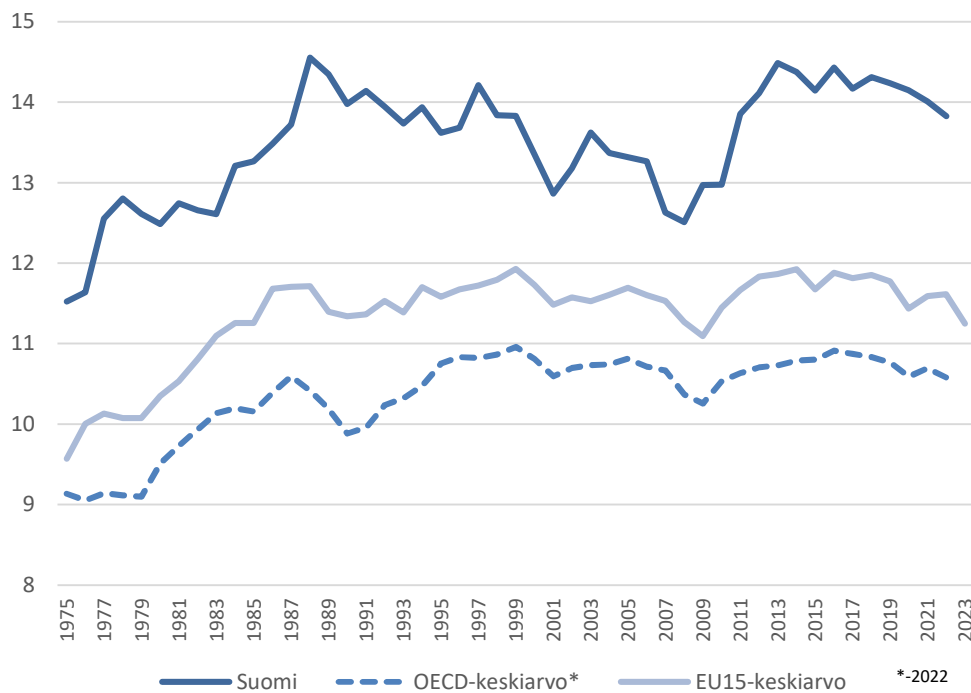
Kuvio 4 Kulutusverot suhteutettuna kaikkiin verotuottoihin OECD-maissa 2023, %. Lähde: OECD via Macrobond, Veronmaksajat (EU15-keskiarvo).

* Tähdellä merkittyjen tiedot vuodelta 2022

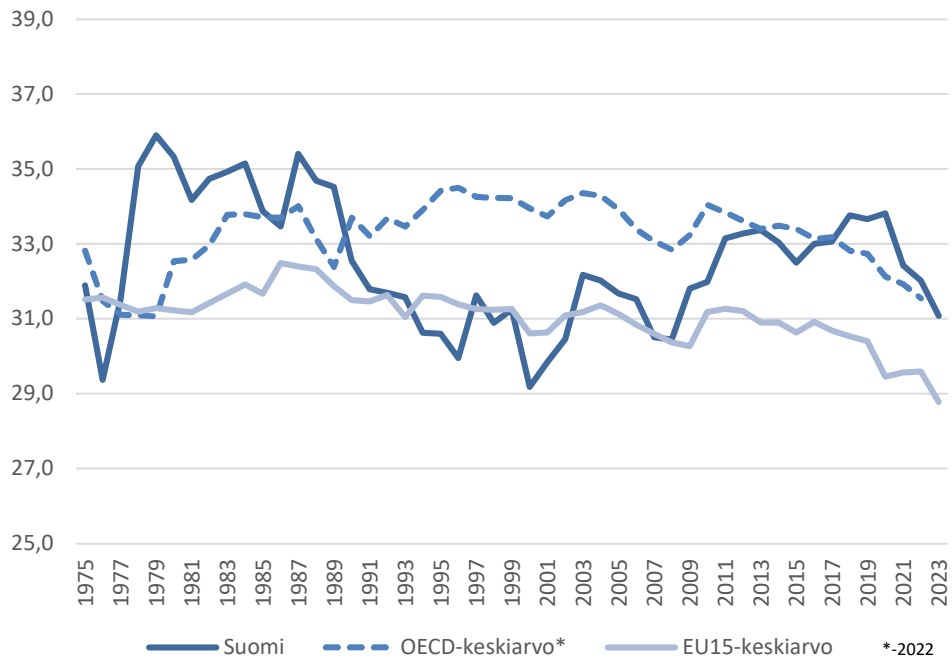
Kun eri maiden kulutusverot suhteutetaan niiden kokonaisverotuloihin, Suomi on OECD-maiden vertailussa keskitasoa (Kuvio 4). Tässä tarkastelussa eniten kulutusveroja kerätään Chilessä, Unkarissa ja Turkissa. EU:n OECD-maissa korkeahko kulutusverojen osuus verotuotoista on tyypillisempää Itä-Euroopan maille, joissa kokonaisveroaste on usein muita EU-maita matalampi ja välittömien verojen merkitys verojärjestelmässä vähäisempi. Kulutusverotuottojen merkitys kaikista verotuotoista on OECD-maiden pienintä Japanissa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa.

Kuvio 5 Kulutusverot suhteutettuna bruttokansantuotteeseen Suomessa, EU15-maissa ja OECD-maissa keskimäärin 1975–, %. Lähde: OECD (via Macrobond).

Kun kulutusverotuksen tasoa vertaillaan suhteuttamalla kulutusverot bruttokansantuotteeseen pidemmällä aikavälillä, Suomen kulutusverotus asettuu OECD- ja EU15-maiden keskiarvojen yläpuolelle (Kuvio 5). Ero EU-maiden aritmeettiseen keskiarvoon on pysytellyt 1970-luvun puolivälistä lähtien noin 2–3 prosenttiyksikössä. Ero OECD-maiden keskiarvoon on vielä suurempi.

Kuvio 6 Kulutusverot suhteutettuna kokonaisverotuottoon Suomessa, EU15-maissa ja OECD-maissa keskimäärin 1975–, %. Lähde: OECD (via Macrobond).

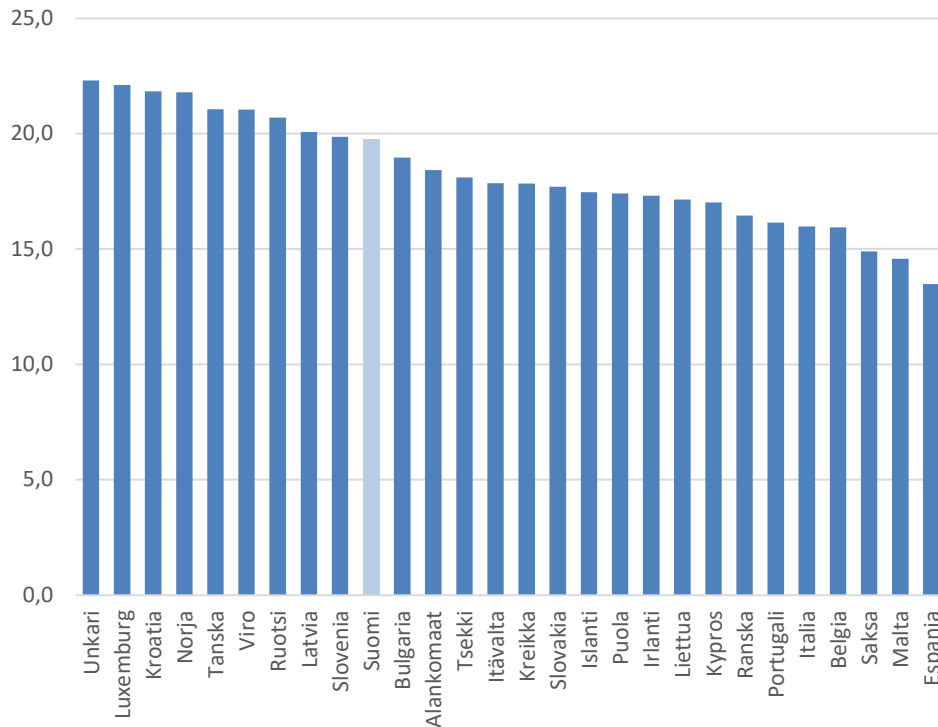

Kulutusverojen osuus kokonaisverotuotoista on vastannut sekä Suomessa että OECD-maissa noin kolmannesta jo vuosikymmenien ajan. Kulutusverojen osuus verotuotoista Suomessa laski 1990-luvulla merkittävästikin vuosituhaten vaihteeseen tultaessa, minkä jälkeen osuus on kääntynyt uuteen kasvuun.

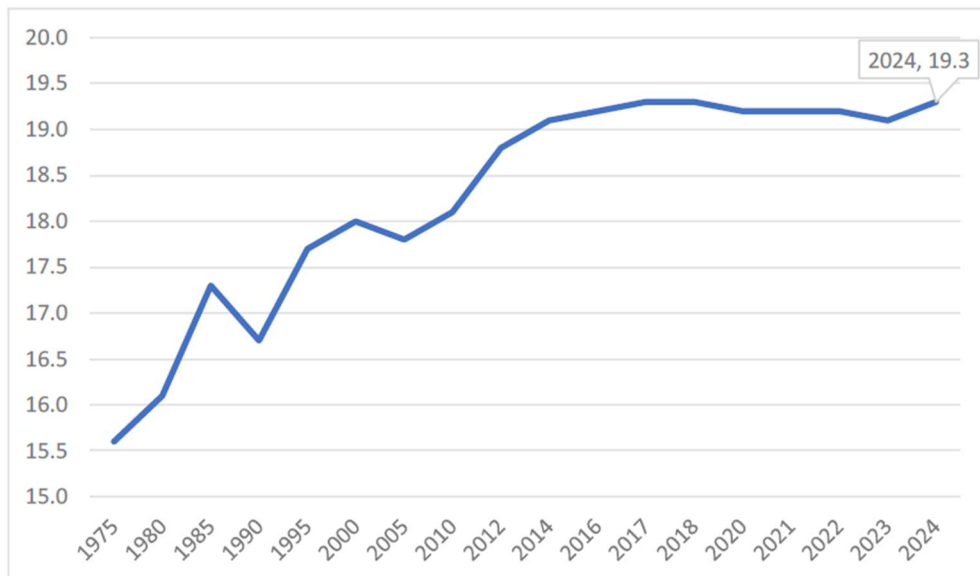
Kulutusverotuksen tasoa voidaan vertailla ns. implisiittisillä veroasteilla, joita Euroopan komissio tilastoi. Ne osoittavat tietyn verolajin tulojen sekä siihen liittyvän potentiaalisen veropohjan suhteen. Kulutuksen implisiittinen veroaste on kulutusverojen ja kulutusmenojen suhdeluku.¹ Vuonna 2023 tarkastelussa EU-maiden korkein implisiittinen kulutusveroaste oli Unkarissa ja matalin Espanjassa.

¹ Kulutusmenot pitävät tässä yhteydessä sisällään kotitalouksien kulutuksen; julkisyhteisöjen ja kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytön; sekä julkisyhteisöjen ja kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot. Euroopan komission vuoden 2022 julkaisussa *Taxation Trends in the European Union* kuitenkin mainitaan, että monet julkisen sektorin tarjoamat palvelut kuten koulutus ja terveydenhuolto ovat alv-vapaita toimintoja, kun yksityinen sektori tarjoaa niitä. Sen vuoksi valtionhallinnon palkkakustannusten rajaaminen ulos kulutusmenoista yliarvioi implisiittistä kulutusveroastetta niissä maissa, joissa mainitut palvelut ovat tarjotaan julkisrahoitteisesti verrattuna maihin, joissa palveluita tarjotaan yksityisen sektorin toimesta.

Kuvio 7 Kulutuksen implisiittinen veroaste eri Euroopan maissa vuonna 2023, prosenttia. Lähde: Euroopan komissio.

Kuvio 8 OECD-maiden yleisen arvonlisäverokannan painottoman keskiarvon kehitys 1975–2024 (huom. vaaka-akselin vuodet). Lähde: OECD 2024.

Pidemmällä aikavälillä OECD-maissa yleisten kulutusverojen merkitys verojärjestelmässä on kasvanut samalla kun erityisten kulutusverojen rooli on suhteellisesti kutistunut. Yleisten kulutusverotulojen kasvu on johtunut suurimmaksi

osaksi arvonlisäveron käyttöönnotosta erilaisten myyntiverojen tilalle sekä arvonlisäverokantojen noususta. Yleiset kulutusverot tuottavat tuplaten verotuloja OECD-maissa erityisiin kulutusveroihin nähden (OECD 2024).

OECD-maiden keskimääräisen yleisen arvonlisäverokannan kehityksessä on erotettavissa muutamia trendejä eri aikakausien välillä. 1970-luvun puolivälistä keskimääräinen yleinen arvonlisäverokanta nousi aina vuosituhannen vaihteeseen notkahtaen kuitenkin hieman 1980-luvulla. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä yleiset arvonlisäverokannat säilyivät keskimäärin jokseenkin muuttumattomina. 2010-luvun taitteen talouskriisien seurauksena monet valtiot tarvitsivat lisää verotuloja ja tavoitteen saavuttaakseen monet valtiot kiristivät arvonlisäverotustaan sen sijaan, että kiristys olisi tehty esimerkiksi tuloverotukseen. Vuodesta 2009 vuoden 2016 loppuun mennessä 25 OECD-maata nosti yleistä arvonlisäverokantaansa vähintään kerran². Tämän jälkeen arvonlisäverokantojen nousutrendi laantui, ja muutokset arvonlisäverokannoissa ovat olleet vähäisempiä. Vuodesta 2017 lukien OECD-maista vain Japani, Turkki, Viro, Suomi ja Sveitsi ovat nostaneet yleistä arvonlisäverokantaansa. Erot arvonlisäverokannoissa OECD-maiden välillä ovat kuitenkin edelleen suuria. Monet korkea arvonlisäverokantaa soveltavat maat ovat EU:n jäsenmaita. EU-maiden yleisten arvonlisäverokantojen keskiarvo on 21,9 prosenttia, siinä missä kaikkien OECD-maiden keskiarvo oli 19,3 prosenttia vuonna 2024. (OECD 2024.)

Koronapandemia vaikutti OECD-maiden kulutusverotukseen, etenkin arvonlisäverotukseen. Useimmat maat alkoivat soveltaa muun muassa nollavero- tai alennettuja verokantoja tai vapautusta sekä hygienia- että lääkinnällisiin tarvikkeisiin sekä terveyspalveluihin. Eri maissa toteutettiin myös tilapäisiä arvonlisäverokantojen alennuksia kysynnän elvyttämiseksi ja pandemiasta pahiten kärsineille toimialoille, kuten esimerkiksi turismille. Yleistä arvonlisäverokantaansa alensi tilapäisesti Irlanti, alennettua kantaa Norja, siinä missä Saksa alensi molempia. Muutokset verokantoihin tyypillisesti päättyivät vuonna 2021, pois lukiin lääkinnälliset tarvikkeet. (OECD 2022)

Kuluttajahinnat ja erityisesti energian hinnat alkoivat nousta vuoden 2021 lopulla ja sota Ukrainassa seurauksineen kohottivat energian hintoja entisestään alkuvuodesta 2022. Vuoden 2022 aikana valtiot kompensoivat energian hintojen nousua kotitalouksille eri keinoin, joihin myös kulutusveromuutokset lukeutuvat. Suomessa kulutusverotusta koskeneet muutokset tehtiin sähköenergian ja henkilökuljetusten arvonlisäverokantoihin. Sähkön arvonlisäverokantaa alennettiin (24 % → 10 %) tilapäisesti 1.12.2022-30.4.2023 ja henkilökuljetusten (10 % → 0 %) 1.1.2023-30.4.2023 väliselle ajalle. Suomessa kotitalouksia tuettiin myös mm. tuloverotuksen sähkövähennyksellä ja matkakuluvähennyksen kilometrikohtaisen vähennyksen nostona sekä liikennepolttoaineiden jakeluvetoitteen tilapäisillä alennuksilla. Myös esimerkiksi Ruotsissa alennettiin keväällä 2022 tilapäisesti liikennepolttoaineiden valmisteverotasoja 1.5.2022-30.9.2022 väliselle ajalle (Finansdepartementet 2022), kun taas Saksassa liikennepolttoaineiden veroja alennettiin 1.6.2022-31.8.2022 välisen ajan (Bundesregierung 2022).

² Suomessa yleinen arvonlisäverokanta nousi yhdellä prosenttiyksiköllä ensin 1.7.2010 ja toistamiseen 1.1.2013.

2.4 Kulutusverotuksen harmonisointi EU:n sisämarkkinoilla

Kulutusverotus on EU:n sisämarkkinoilla osittain yhdenmukaistettua EU-direktiiveillä valmiste- ja arvonlisäverojen osalta. Jäsenvaltiot ovat tältä osin siirtäneet osan verolainsäädäntövallastaan EU:lle, vaikkakin esimerkiksi verokantojen määrittelyssä kansallista harkintavaltaa on yhä paljonkin.

EU:n sisämarkkinat luotiin Maastrichtin sopimuksella vuoden 1993 alussa. Sisämarkkinoilla tarkoitetaan EU:n jäsenmaiden muodostamaa maantieteellistä aluetta, jossa korostetaan neljää perusvapautta: tavaroiden, palvelujen, ihmisten ja pääoman vapaata liikkuvuutta. Näiden vapauksien tavoitteena on edistää talouskasvua, kilpailukykyä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja vakautta koko unionissa.

Yhteisömaiden välistä tavarakauppaa koskee tämän vuoksi tulliliitto. Tulliliittoon kuuluvien maiden välisessä kaupankäynnissä vienti- ja tuontitullit sekä kaikki tulleja vastaavat maksut ovat kiellettyjä.

Harmonisoinnin myötä kulutusverotus on ainakin lainsäädännöllisesti melko yhtenäistynyttä EU-maissa. Käytännössä eroja aiheuttavat kuitenkin useat jäsenvaltioille lähinnä liittymisvaiheessa myönnetty poikkeukset sekä kulutusverodirektiivien epäyhtenäinen soveltaminen. Myös arvonlisävero- ja valmisteverokannoissa on eri EU-maiden välillä selviä eroja.

Veroerot voidaan katsoa ongelmallisiksi, kun ne synnyttävät kaupankäyntiä jäsenmaiden rajojen yli. Tämä voi korostua esimerkiksi Keski-Euroopassa, missä välimatkat eri maiden välillä voivat olla varsin pieniä. Muutoksia esimerkiksi Suomen alkoholiverotukseen arvioidaan myös Baltian maiden rajakaupan suhteen, vaikka yhteistä maarajaa ei olekaan.

3 ARVONLISÄVERO JA MUUT YLEISET KAUPAN VEROT

3.1 Arvonlisäverotuksen peruseriaatteen

Arvonlisäveron yleistymisen ympäri maapallon on ollut merkittävimpiä verotuksen kehityskuluista viimeisimpinä vuosikymmeninä. Siinä missä arvonlisävero oli käytössä 1960-luvun lopulla alle kymmenessä maassa, vuoteen 2024 mennessä sen oli ottanut käyttöön jo yli 175 maata. OECD-maista jokainen soveltaa arvonlisäveroa lukuun ottamatta Yhdysvaltoja, joka soveltaa verotuksessaan arvonlisäveron sijaan niin kutsuttua myyntiveroa (*sales tax*). Arvonlisäveroa soveltavat myös taloudellisesti suuret OECD:hen kuulumattomat maat, kuten Kiina, Venäjä ja Brasilia. (OECD 2024)

Arvonlisäverotusta säädellään voimakkaasti EU:ssa, jossa arvonlisävero perustuu neuvoston arvonlisäverodirektiiviin (2006/112/EY). Arvonlisäveron käyttöönotto on myös yksi EU:hun liittymisen ehto, sillä osa jäsenmaiden EU-maksusuuksista määräytyy arvonlisäveron veropohjan kautta. Suomessa arvonlisäverotus tuli voimaan 1.6.1994. Tätä ennen yleinen kulutusverotus toteutettiin Suomessa liikevaihtoverolla.

Arvonlisäveroa on suoritettava Suomessa liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta palvelun tai tavarat myynnistä, maahantuonnista ja tavaroiden yhteisöhankinnasta. Yhteisöhankinnalla tarkoitetaan irtaimen esineen omistusoikeuden vastikkeellista hankintaa, kun myyjä, ostaja tai joku muu kuljettaa esineen ostajalle EU:n jäsenvaltiosta toiseen. Tavarat myynnin katsotaan tapahtuvan Suomessa siis myös silloin, kun myyjä kuljettaa tavarat toisesta EU-maasta Suomeen. Veron peruste on myynnistä suoritettava vastike ennen arvonlisäveroa.

Arvonlisäveron määrä lasketaan arvonlisäverokannan osoittamana prosenttiosuutena tuotteen arvonlisäverottomasta hinnasta. Esimerkiksi jos arvonlisäverokanta on 25,5 prosenttia ja tuotteen arvonlisäveroton hinta on 10 euroa, arvonlisäveron määrä on 2,55 euroa. Arvonlisäveroineen tuotteen myyntihinta, eli kuluttajahinta on 12,55 euroa. Verollisesta hinnasta veron määrä (25,5 % arvonlisäverokannalla) voidaan laskea oheisella kertoimella:

$$\frac{0,255}{1 + 0,255} = 0,2032 \dots$$

Tällöin edellisen esimerkin vero euroina saadaan kertomalla kuluttajahinta 12,55 euroa kertoimella $0,25/(1+0,255)$, jolloin tulokseksi saadaan 2,55 euroa. Kuluttaja voi tarkistaa ostoksissaan käytetyn arvonlisäverokannan ja arvonlisäveron määrän helposti, sillä arvonlisäverot tulee eritellä ostosten kuittitiedoissa.

Arvonlisävero kannetaan yritysten myyntitapahtumista. Veron kertaantuminen on estetty siten, että yritykset voivat vähentää verotuksessaan omiin hankintoihinsa sisältyneet arvonlisäverot. Yritysten ostoihin sisältyvät edellisten tuotantoportaiden maksamat arvonlisäverot ovat siis pääsääntöisesti vähennyskelpoisia, jos yritys on itse arvonlisäverovelvollinen. Tällöin veroa kertyy valtiolle vähitellen tuotantoportas tuotantoportaalta niin, että kukin tuottaja maksaa arvonlisäveroa syntyneen arvonlisäyksen perusteella. Lopulliseen kuluttajahintaan sisältyy arvonlisäveroa täsmälleen arvonlisäverokannan mukainen määrä. Veron

kerääminen tuotantoporras kerrallaan ja panosten vähennysoikeus synnyttävät arvonlisäverojärjestelmään sen itse itseään valvovan luonteen.

Myyjän arvonlisäverovelvollisuudesta voidaan poiketa erityismenettelyin. Tällöin arvonlisäverosta vastaa myyjän sijasta elinkeinotoimintaa harjoittava ostaja, jolloin puhutaan käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta on hyödynnetty useissa maissa rakennuslalla, jossa pitkät alihankintaketjut ovat tyypillisiä. Ruotsi otti käyttöön käännetyin arvonlisäverovelvollisuuden rakennuslalla 1.7.2007. Suomi seurasi Ruotsin esimerkkiä huhtikuussa 2011. Käännetyllä arvonlisäverolla pyritään ehkäisemään harmaata taloutta.

Yritykset huolehtivat arvonlisäveron maksamisesta oma-aloitteisesti. Suomessa yritykset sisällyttävät veron myyntihintoihin, ja ne ilmoittavat ja tilittävät arvonlisäveron Verohallinnolle viimeistään verokautta toisena seuraavan kuukauden 12. päivänä.

Talousarvioesityksen 2025 mukaan noin 66 prosenttia arvonlisäveron veropohjasta muodostuu kotitalouksien kulutuksesta. Loput arvonlisäverosta maksavat julkinen sektori ynnä muut yhteisöt, jotka eivät voi vähentää ostoihinsa sisällyntä veroa. Kuntien ja kuntayhtymien sekä hyvinvointialueiden hankinnoista maksettavat arvonlisäverot kuitenkin pääsäännön mukaan palautetaan.

Pienten yritysten ja elinkeinoharjoittajien ei tarvitse hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, mikäli tilikauden liikevaihto alittaa 20 000 euron (vähäinen toiminta) liikevaihtorajan. Rajan alittavat myyjät voivat kuitenkin halutessaan hakeutua arvonlisäverovelvollisiksi. Liikevaihtoraja nousi 10 000 eurosta 15 000 euroon vuonna 2021 ja 20 000 euroon vuonna 2025. Vuoden 2021 liikevaihtorajan noston arvioitiin vähentävän arvonlisäverotuottoja 20 miljoonalla eurolla ja jäljemmän noston 10 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2025 liikevaihtorajan noston yhteydessä poistettiin myös niin kutsuttu arvonlisäveron alarajahuojennus, joka pienensi pienehkön liikevaihdon yritysten maksettavaa arvonlisäveroa. Hallituksen esityksessä 50/2024 alarajahuojennuksen poistamisen arvioitiin kasvattavan valtion arvonlisäverotuottoa 80 miljoonalla eurolla vuositasona. Koska alarajahuojennus on tuloverotuksessa veronalaista tuloa, sen arvioitiin pienentävän ansio- ja pääomatuloverojen tuottoa 17 miljoonalla eurolla ja yhteisöveron tuottoa 4 miljoonalla eurolla.

Yritys voi myös saada sen liiketoiminnan perusteella vapautuksen arvonlisäverovelvollisuudesta. Esimerkkejä näistä liiketoiminnoista on lueteltu taulukossa 3.

3.2 Arvonlisäverokantojen nousutrendi tasaantunut OECD-maissa

EU:n arvonlisäverodirektiivin mukaan EU-maissa voi olla yleisen, vähintään 15 prosentin verokannan lisäksi kaksi alennettua arvonlisäverokantaa, joiden tulee olla vähintään 5 prosenttia. Alennettuja verokantoja voidaan soveltaa arvonlisäverodirektiivin liitteessä III sovittuihin hyödykkeisiin. Näiden verokantojen ohella jäsenmaat voivat soveltaa tiettyihin hyödyke- tai palveluryhmiin lisäksi erityistä viiden prosentin alittavaa alennettua verokantaa sekä nollaverokantaa tiettyihin eräisiin perustarpeiksi katsottuun hyödykkeeseen sekä aurinkopanee-

leihin. Erityistä alle viiden prosentin verokantaa sekä nollaverokantaa voi kuitenkin soveltaa uudella arvonlisäverodirektiivillä muihinkin kuin edellä mainittuihin kohtiin, jos jokin muu jäsenvaltio sovelsi 1.1.2021 tällaista verokantaa samoihin hyödykkeisiin, samoin edellytyksin. Lisäksi tietyt jäsenmaat soveltavat väliaikaiseksi tarkoitettuja alennettuja verokantoja (parking rate).

EU:n sisäisessä, jäsenvaltioiden rajat ylittävässä yritysten välisessä kaupankäynnissä sovelletaan niin sanotun verottoman yhteisökaupan periaatetta, jossa vero kannetaan siinä jäsenvaltiossa, jossa tuotteet oletetaan kulutettavaksi³. Toiseen jäsenmaahan suuntautuva vienti on verotonta, mutta viennin kohde- eli kulutusmaassa yritysten liiketoiminta paikannetaan ja vero lisätään ostajayrityksen kirjanpitoon ostajayrityksen maan verokannan mukaan.

Suomen yleinen arvonlisäverokanta on 25,5 prosenttia. Tämä verokanta tuli voimaan 1.9.2024. Yleisen arvonlisäverokannan lisäksi Suomessa on käytössä kaksi alennettua verokantaa (10 % ja 14 %) sekä nollaverokanta. Lisäksi tietyt toiminnot on vapautettu arvonlisäverosta (ks. taulukko 3). Nollaverokanta eroaa vapautuksesta siten, että tuotteiden myynti on verotonta, mutta myyjällä on vähennys-oikeus hankintoihin sisältyneistä veroista.

Taulukko 3 Arvonlisäverokantoja Suomessa 1.1.2025.

25,5 %	Yleinen verokanta (useimmat tavarat ja palvelut)
14 %	Elintarvikkeet Rehut Ravintola- ja ateriapalvelut (ei kuitenkaan esim. alkoholijuomat ja tupakka) Kirjat (sähköiset ja painetut) Lääkkeet Kuukautis- ja inkontinenssisuojat sekä lasten vaipat Liikuntapalvelut Pääsy kulttuuri-, viihde- ja urheilutapahtumiin Henkilökuljetukset (bussit, junat, taksit, kotimaan lentoliikenne) Majoituspalvelut Esiintyvän taiteilijan, urheilijan tai muun julkisen esiintyjän saamat palkkiot
10 %	Yleisradiotoiminta Sanoma- ja aikakauslehdet
0 %	Arvonlisäverottomien vesialusten myynti, vuokraus ja rahtaus sekä näihin aluksiin kohdistuvat työsuoritukset Jäsenlehtien painosten veroton myynti yleishyödyllisille yhteisöille Varastointimenettelyihin liittyvä veroton myynti (verovarasto alvissa) Vienti EU-alueen ulkopuolelle Tavaran myynti EU-maihin arvonlisäverovelvollisille ostajille Muut kansainväliseen kauppaan liittyvät tavaroiden ja palvelujen myynnit, esim. veroton myynti diplomaateille ja kansainvälisille järjestöille Henkilökuljetukset (1.1.2023 – 30.4.2023, jonka jälkeen 10 %)
Vapautus	Terveysten- ja sairaanhoito Sosiaalihuolto Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, korkeakouluopetus ja taiteen perusopetus Rahoitus- ja vakuutuspalvelut Tietyt esiintymispalkkiot Tekijänoikeudet Kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti ja vuokraus Postin yleispalvelut

³ Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostaa tavaroiden tuonti omaan käyttöön.

Taulukko 4 Arvonlisäverokannat Suomessa vuodesta 1994.

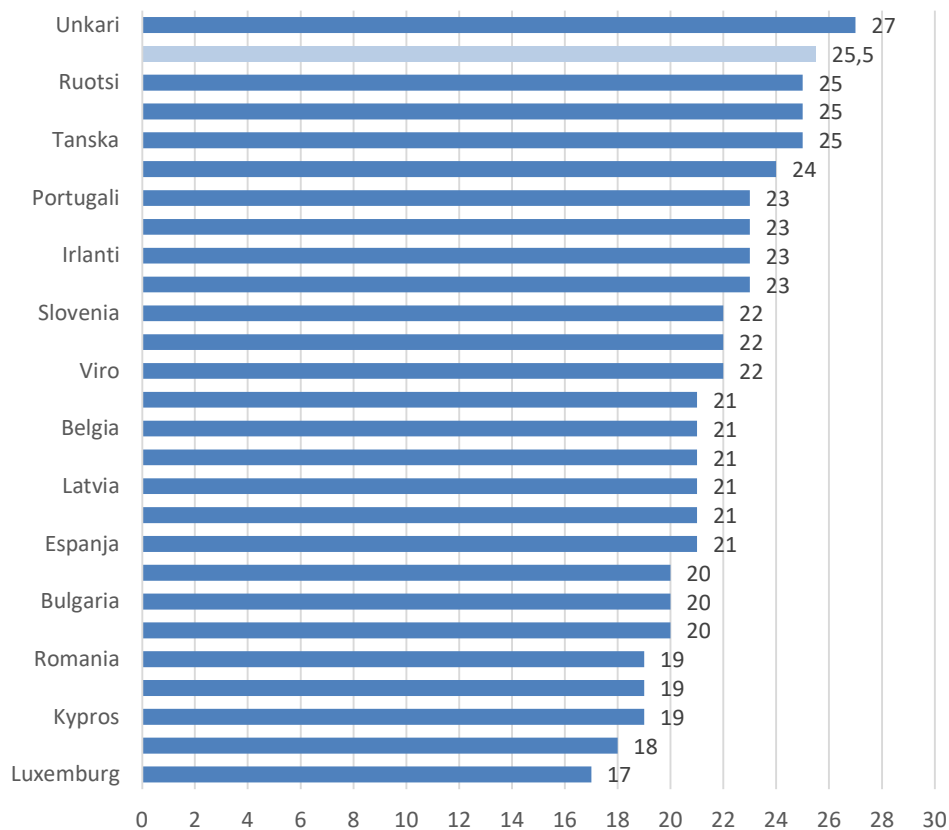
Voimaantuloajankohta	Yleinen arvonlisäverokanta	Alennettu verokanta
1.6.1994	22	5 / 12
1.1.1995	22	6 / 12 / 17
1.1.1998	22	8 / 17
1.10.2009	22	8 / 12
1.7.2010	23	9 / 13
1.1.2013	24	10 / 14
1.9.2024	25,5	10 / 14
1.1.2026	25,5	10 / 13,5*

* kehysriihen 2025 päätös

Alennettujen kantojen veropohja Suomessa on käyty läpi taulukossa 3.

Alennetut arvonlisäverokannat ovat hyvin yleisiä OECD-maissa. Tyypillisesti alennettuihin verokantoihin kuuluu eri maissa tuoteryhmiä kuten elintarvikkeet, terveyteen liittyvät palvelut ja lääkkeet. Joissakin maissa alennettuja verokantoja käytetään myös erikseen määritellyille maantieteellisille alueille, kuten esimerkiksi saarille tai raja-alueille. Tyypillistä on myös, että jotkut toimialat, kuten rahoitusala, on vapautettu arvonlisäverosta. Usein näille toimialoille on kuitenkin säädetty arvonlisäveroa vastaava erityisvero. (OECD 2024)

Kuvio 9 Yleinen arvonlisäverokanta EU-maissa vuonna 2025, %.
Lähde: TEDB-tietokanta.

Suomen yleinen arvonlisäverokanta 25,5 % on kansainvälisessä vertailussa korkea (ks. Kuvio 9). EU:n korkein arvonlisäverokanta on Unkarissa, 27 prosenttia. Muiden Pohjoismaiden sekä Kroatian arvonlisäverokannat ovat niin ikään verrattain korkeita. EU:n matalimmat yleiset arvonlisäverokannat ovat Luxemburgissa ja Maltalla.

Arvonlisäverojärjestelmän etuna pidetään sen neutraaliutta ja tehokkuutta. Arvonlisävero on taloudellisesti tehokas, sillä yksinkertaisimmassa muodossaan se ei vaikuta ihmisten kulutus- tai säästö päätöksiin. Lisäksi kotimainen arvonlisävero kohdistuu tuontitavaroihin ja -palveluihin, mutta ei rasita vientitoimintaa. Laajan veropohjan vuoksi arvonlisävero on tehokas verotuottojen kerryttäjä ja sen merkitys verotuottojen lähteenä on korostunut 2000-luvulla. Se on merkittävä tulonlähde kaikissa EU-maissa. Kulutus ja nimenomaan arvonlisävero on myös talouskasvun näkökulmasta todettu vähemmän haitalliseksi veropohjaksi kuin ansio- ja yhteisöverotus (Valtiovarainministeriö 2010).

Arvonlisäverojärjestelmän etuihin kuuluu myös se, että vero kohdistuu lopulliseen kulutukseen eikä välituotteista eli yritysten panoksista tarvitse maksaa veroa. Arvonlisävero ei olekaan niin herkkä piilevän verovelan kertymiselle kuin aiemmin käytetyt myyntiverot tai liikevaihtoverot. Koska vero lasketaan suhteessa hintoihin, tuotteen sisältämä verorasitus voidaan laskea tarkasti kaikissa tuotanto- ja jakeluketjun vaiheissa. Arvonlisäverojärjestelmän hyötyihin kuuluu myös sen itse itseään kontrolloiva luonne, joka syntyy edellä mainitusta panosten vähennysoikeudesta. Tällöin veronkierto on huomattavasti hankalampaa kuin pelkästään lopullisen myynnin yhteydessä kerättävän veron kohdalla. (Savolainen 2015)

Vaikka arvonlisäverojärjestelmän perusrakenne on yksinkertainen, käytännössä arvonlisäverojärjestelmää mutkistavat useat alennetut arvonlisäverokannat, rajoitukset yritysten arvonlisäveron vähennyskelpoisuuksissa, rajanveto-ongelmat ja arvonlisäverolain erilainen soveltaminen eri maissa.

Arvonlisäverojärjestelmään liittyviä ongelmia synnyttävät myös yritysten liiketoiminnan paikantamissäännöt, niihin liittyvät vähennys- ja palautuspaikantamissäännöt sekä mahdollinen liiketoiminnan kaksinkertainen verotus. Esimerkiksi EU:ssa yritysten on käytännössä yhä jaettava liiketoimintansa kotimaan myyntiin, yhteisökauppaan sekä kolmansiin maihin suuntautuvaan kauppaan. Näiden tekijöiden vuoksi yrityksen muussa kuin kotimaassa harjoittaman liiketoiminnan kustannukset ovat selvästi vastaavaa kotimaista toimintaa suuremmat, minkä vuoksi sisämarkkinoiden tarjoamia täysimääräisiä hyötyjä ei saavuteta. Arvonlisäverosäännösten noudattamisen on arvioitu maksavan yrityksille kahdesta kahdeksaan prosenttia kannetun arvonlisäveron määrästä ja säännösten keventäminen hyödyttäisi etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä. (Euroopan yhteisöjen komissio 2011.)

Ongelmia syntyy myös vientitoimintaan liittyvistä petoksista ja ns. karusellikaupasta, kun EU:n sisällä jotkin yritykset hakevat olemattomaan ulkomaanmyyntiinsä liittyviä arvonlisäveropalautuksia tai kun ulkomaille myyty tavara palautuu arvonlisäverovapaana EU:n sisämarkkinoille⁴. Petokset aiheuttavat paitsi

⁴ Kun sisämarkkinoilla vienti on verotonta eikä rajavalvontaa enää ole, arvonlisäveroketju katkeaa vientitavaran ylittäessä jäsenmaiden välisen rajan. Tällöin veroviranomaiset ovat viejäyrityksen antamien tietojen varassa tavaroiden alkuperästä ja liikkeistä. Käytännössä yritysten onkin näissä tilanteissa epärehellisin keinoin mahdollista yhdistää arvonlisäveropalautukset ja arvonlisäveron

budjettivaikutuksia, myös kilpailuvääristymän lain puitteissa toimivien yritysten vahingoksi (OECD 2011).

Valtion tilinpäätöksessä valtion arvonlisäverokertymä oli vuonna 2024 21,6 miljardia euroa. Kertymästä on vähennetty arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta palautetut verot mukaan lukien kunnille ja hyvinvointialueille palautettava arvonlisävero. Vuonna 2024 kunnille ja hyvinvointialueille palautettiin arvonlisäveroa 4,1 miljardia euroa. Tilastokeskuksen verotilastoissa arvonlisäveron tuotto sisältää myös kunnille ja hyvinvointialueille palautettavan arvonlisäveron. Tilastokeskuksen tilastossa arvonlisäverokertymä oli 25,8 miljardia euroa.

Pääministeri Petteri Orpon hallituskaudella on toteutettu useita arvonlisäverotukseen liittyviä muutoksia. Arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistosta ja vähäisen liiketoiminnan liikevaihtorajan muutoksesta on kerrottu kappaleessa 3.1.

Kevään 2024 kehysriihessä hallitus päätti yleisen arvonlisäverokannan sekä vakuutusmaksuveron verokannan korotuksesta 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että arvonlisäverokannan korotus toisi kotitalouksien ostovoiman alentuminen huomioituna vuoden 2025 tasossa noin 956 miljoonan euron verotuoton lisäyksen. Vakuutusmaksuveron nousun arvioitiin kohottavan verotuottoja vastaavasti noin 58 miljoonalla eurolla. Arvonlisäveron korotuksen arvioitiin vaikuttavan myös autoveron (+3 miljoonaa euroa) ja tupakkaveron (+11 miljoonaa euroa) tuottoon, sillä kyseisten verojen perustana on hyödykkeen arvonlisäverollinen kuluttajahinta.

Osana pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman veropäätöksiä eräitä 10 prosentin alennetun arvonlisäverokannan piiriin kuuluneita hyödyke-ryhmiä siirrettiin 14 prosentin alennetun arvonlisäverokannan piiriin. Muutos koski henkilöliikennettä, majoitustoimintaa, vierassatamatoimintaa, lääkkeitä, kulttuuri- ja urheilutoimintaa kuten kirjoja, urheilu- ja liikuntapalveluja, pääsyä kulttuuritapahtumiin ja -tiloihin sekä urheilutapahtumiin, urheilutilojen käyttöä, esiintyvän taiteilijan, urheilijan tai muun julkisen esiintyjän esityksiä, maahan-tuotuja taide-esineitä ja tekijän tai satunnaisen myyjän myymiä taide-esineitä sekä tekijänoikeudenhaltijoita edustavan järjestön saamia tekijänoikeuteen liit-tyviä korvauksia. Muutos tuli voimaan 1.1.2025. Samalla kuukautissuojat, inkon-tinenssisuojat ja lasten vaipat siirrettiin yleisen arvonlisäverokannan soveltamis-alasta 14 prosentin alennetun kannan piiriin. Muutosten yhteisvaikutus valtion arvonlisäverotuloihin arvioitiin olevan 211 miljoonaa euroa kohottava, kun staattisista tuottovaikutuksista (+305 milj. euroa; -12 milj. euroa) on vähennetty valtion arvonlisäveromenojen kasvu (-70 milj. euroa), kulutuksen supistumi-sesta aiheutuva arvonlisäverotuoton väheneminen (-12 milj. euroa). Lisäksi muutoksen arvioitiin vähentävän ansio- ja pääomatuloverotuloja 3,5 milj. euroa.

Kehysriihessä keväällä 2024 pääministeri Petteri Orpon hallitus linjasi makeisten ja suklaan arvonlisäveron korotuksesta alennetusta 14 prosentin arvonlisävero-kannasta yleiseen arvonlisäverokantaan. Esityksestä valmistui luonnos lausunto-kierrokselle joulukuussa 2024 ja muutoksen arvioitiin kohottavan verotuottoja vuositasolla 85 miljoonalla eurolla. Muutos olisi tullut voimaan 1.6.2025, mutta

maksamatta jättäminen. Lisäksi on mahdollista, että EU:n läpi kolmanteen maahan vietäväksi ilmoitetut tavarat palaavat takaisin sisämarkkinoille ilman, että arvonlisäveroa on maksettu. (Rauhanen 2003.)

maaliskuussa hallitus päätti keskeyttää esityksen valmistelun muutoksen EU-oikeudellisten haasteiden vuoksi. Esitysluonnoksessa todettiin, että useissa EU:n jäsenvaltioissa elintarvikkeiden arvonlisäverokantoja on eriytetty ja lueteltiin kymmenen jäsenmaata, joissa eri elintarvikkeisiin sovellettiin useampaa kuin yhtä arvonlisäverokantaa.

Syksyllä 2024 Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioinut parlamentaarinen työryhmä päätti leikkauksista Ylen rahoitukseen. Osana muutoksia päätettiin Ylen määrärahasta maksettavan arvonlisäveron korotuksesta. Arvonlisäverokantaa päätettiin nostaa 10 prosentista 14 prosenttiin vuoden 2026 alusta alkaen. Korotuksen vaikutukseksi valtion arvonlisäverotuottoihin arviotiin +19 miljoonaa euroa.

Kevään 2025 kehysriihessä pääministeri Orpon hallitus linjasi 14 prosentin alennetun arvonlisäverokannan verokannan alentamisesta 13,5 prosenttiin. Kesäkuussa 2025 julkaistussa hallituksen esityksen luonnoksessa arvioidaan, että valtion arvonlisäveromenot huomioiden verotuotto laskisi toimenpiteen seurauksena 149 miljoonalla eurolla vuoden 2026 tasossa.

3.3 Alennetut arvonlisäverokannat ja verovaje

Alennetut arvonlisäverokannat on tarkoitettu poikkeuksiksi yleisen verokannan mukaiseen verotukseen. Ne vähentävät arvonlisäverojärjestelmän neutraaliutta, tehokkuutta sekä tuloja. Yhtenäinen verokanta vähentäisi verohallinnon ja yritysten kustannuksia (Valtionvarainministeriö 2010).

Alennettujen verokantojen vertailu eri maiden kesken ei ole mutkatonta, sillä niitä sovelletaan eri maissa jokseenkin eri hyödykkeisiin ja alennettujen verokantojen lukumäärä vaihtelee maittain. Esimerkiksi Suomessa elintarvikkeisiin sovelletaan alennettua 14 % arvonlisäverokantaa, Britanniassa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta on pääsäännön mukaan 0 %, kun taas Virossa elintarvikkeet ovat yleisen arvonlisäverokannan piirissä. Tanskassa alennettuja arvonlisäverokantoja sovelletaan vain sanoma- ja aikakauslehtien sekä tiettyjen taideteosten kohdalla (OECD 2024). Taulukossa 3 on eritelty Suomen arvonlisäverokantojen veropohjaa.

Alennetut verokannat katsotaan verotuiksi. Valtion vuoden 2025 talousarvioesityksessä arvioidaan, että alennetut kannat muodostavat yhteensä noin 3,5 miljardin euron suuruisen verotuen vuonna 2025. Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (1 736 milj. euroa) sekä ravintola- ja ateriapalveluiden alennettu alv-kanta (832 milj. euroa) muodostavat koko määrästä suurimman osan. Verotukien määrää on kasvatti yleisen verokannan korotus 1.9.2024 alkaen ja toisaalta pienensi eräiden tuoteryhmien siirto 10 prosentin alennetun arvonlisäverokannan piiristä 14 prosentin alennettuun verokantaan 1.1.2025.

Arvonlisävero voidaan mieltää regressiiviseksi veroksi, koska pienituloiset maksavat samasta hyödykkeestä tuloihin suhteutettuna enemmän arvonlisäveroa kuin suurituloiset. Arvonlisäveron tulonjakovaikutuksia voidaan tutkia myös suhteuttamalla maksetut arvonlisäverot kulutukseen, jolloin EU-maiden arvonlisäverojärjestelmä on osoittautunut puolestaan lievästi progressiiviseksi. Progressiivisuus aiheutuu siitä, että vapautuksilla ja alennetuilla arvonlisäverokannoilla on usein suurempi suhteellinen hyöty pienituloisten kulutuksessa kuin suurituloisilla. Jos vapautukset tai alennetut arvonlisäverokannat poistettaisiin,

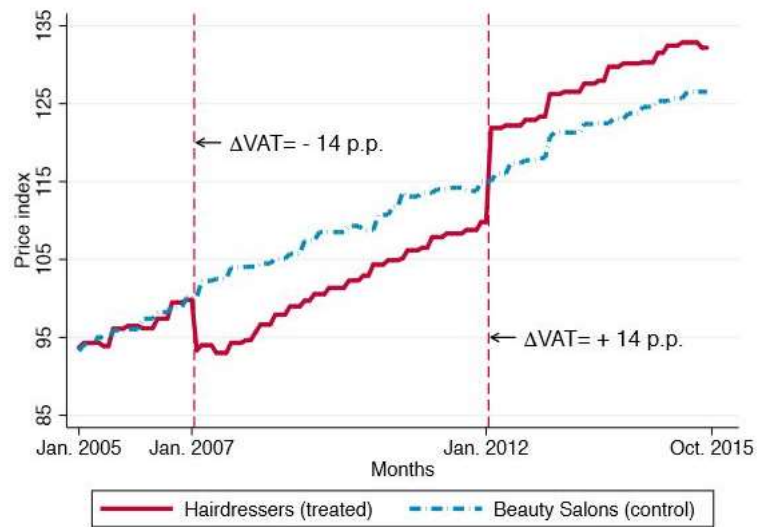
muutos vaikuttaisi suhteellisesti enemmän pienituloisiin. Toisaalta suurituloiset kuitenkin hyötyvät alennetuista kannoista absoluuttisesti pienituloisia enemmän ja siinä mielessä verotuki ei toimi tehokkaasti. Progressiivinen tulovero tai kohdennetut menonlisäykset voivat edistää oikeudenmukaisuutta tehokkaammin kuin alennetut arvonlisäverokannat. (European Commission 2011.)

Arvonlisäveron tulonjakovaikutuksia tarkastellessa on Suomen olosuhteissa huomioitava myös se, että monet sosiaalietuudet, kuten eläkkeet, ovat lähtökohdaisesti indeksisidonnaisia. Kun arvonlisäverotusta kiristetään, kuluttajahintojen nousuun sidotut etuudet kasvavat jälkijättöisesti veronkorotuksen aiheuttaman kuluttajahintojen nousun myötä, mikä lievittää veronkorotuksen vaikutusta sosiaalietuuksia saavilla, jotka kuuluvat tyypillisesti alempiin tulokymmenyksiin.

Alennetut arvonlisäverokannat voivat tietyissä tapauksissa muuttaa onnistuneesti kysynnän rakennetta ja lisätä talouden tehokkuutta. Alennus voidaan esimerkiksi kohdistaa sellaiselle rajatulle toimialalle, jossa tehdään paljon ”tee se itse -työtä” tai pimeää työtä. Tällä houkutellaan kuluttajia ostamaan edullisempi tuote tai palvelu, viettämään vähemmän aikaa tee se itse -töissä tai harmailla työmarkkinoilla ja lisäämään työpanostaan varsinaisessa työpaikassaan. Mikäli näin tapahtuu, veronalennus lisää tuottavuutta. Lisäksi alennetut arvonlisäverokannat voivat lisätä ns. ”meriittihyödykkeiden” kysyntää. Ne ovat tuotteita, joilla on hyödyllisiä ja arvostettuja vaikutuksia paitsi niitä käyttävälle yksilölle myös yhteiskunnalle laajemmin, kuten esimerkiksi kulttuuri, kirjat ja koulutus. (Copenhagen Economics 2007, European Commission 2011)

Arvonlisäverokantojen alentamisen on todettu välittyvän tuotteiden myyntihintoihin heikommin kuin verokantojen nostot. Benzarti, Carloni, Harju & Kosonen (2017) ovat tutkineet, kuinka arvonlisäverokantojen muutokset vaikuttivat eri hyödykkeiden hintoihin EU-maissa vuosien 1996–2015 välillä. Tutkimuksessa todettiin, että hinnat reagoivat suhteellisesti enemmän arvonlisäverokantojen korotuksiin kuin vastaaviin arvonlisäverokantojen alentamisiin. Tutkimuksessa havaittiin myös, että muutokset arvonlisäverokannoissa vaikuttavat hintoihin tavallisesti heti muutoksen tullessa voimaan. Esimerkiksi kampaamoalan arvonlisäverokannan alennus johti hintojen alennuksiin noin 40 prosentilla kampaamoista, siinä missä loput palveluntarjoajat pitivät hintansa ennallaan. Vastaavasti verokannan korotuksen seurauksena puolet palveluntarjoajista vei korotuksen hintoihin kokonaisuudessaan, neljännes korotti hintojaan 0–80 % ja loput pitivät hintansa ennallaan. Arvonlisäverokantojen alennukset näkyivät käytännössä yrityksien parantuneissa katteissa ja tuloksissa.

Kuvio 10 Kampaamo- ja kauneudenhoitopalveluiden hintojen kehitys Suomessa 2005–2015. Lähde: Benzarti ym. (2017)

Benzartin ym. (2017) tutkimuksessa tarkasteltiin erityisesti suomalaisia kauneudenhoito- sekä kampaamoalan palveluntarjoajien hintoja arvonlisäverokantojen muutostilanteessa. Kampaamoalan palveluiden arvonlisäverokantaa laskettiin 14 prosenttiyksiköllä tammikuussa 2007 ja korotettiin vastaavasti tammikuussa 2012, siinä missä kauneudenhoitoalan arvonlisäverokannat pysyivät muuttumattomana. Verokannan alennus laski hintoja jonkin verran, mutta vastaava verokannan nosto korotti hintoja selvästi enemmän. Kyseisten palveluiden hintojen kehitys ollut muilta osin varsin yhteneväistä, minkä vuoksi kauneudenhoitoalan palvelujen hinnat ovat verrokkina. Verokantojen palaututtua yhtenäisiksi kauneudenhoitoalaan nähden vuonna 2012, kampaamoalan palveluiden hinnat säilyivät suhteellisesti korkeammalla vielä keskipitkällä aikavälillä, yhä 3,5 vuotta muutoksen jälkeen.

3.4 Vakuutusmaksuvero, apteekkivero & arpajaisvero

Vakuutusmaksuverosta säädetään vakuutusmaksuverolaissa (664/1966), jonka mukaan vakuutus sopimuksen nojalla kannettavasta vakuutusmaksusta on suoritettava Suomessa valtiolle veroa. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut arvonlisäveron yleistä verokantaa ja on täten 25,5 prosenttia vakuutusmaksun verottomasta hinnasta vuonna 2025. Vakuutusmaksuverosta vapautettuja maksuja ovat esimerkiksi yksinomaan henkilövakuutus sopimukseen, luottovakuutus sopimukseen, jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutus sopimukseen perustuvat vakuutusmaksut. Vakuutusmaksuvero on mielletty arvonlisäverotusta täydentäväksi erityiseksi kulutusveroksi, sillä vakuutuspalvelut eivät kuulu arvonlisäverotuksen piiriin. Vuoden 2025 talousarviossa vakuutusmaksuveron tuotoksi arvioidaan 1 053 miljoonaa euroa.

Apteekkiverolain (770/2016) mukaan apteekkiliikkeen harjoittajat ovat toiminnastaan verovelvollisia. Apteekkiveron määrä lasketaan progressiivisen veroasteikon perusteella liikkeenharjoittajan liikevaihdon mukaan. Verovuoden apteekkivero lasketaan apteekin, sivuapteekin, apteekin palvelupisteen, apteekin verkkopalvelun sekä lääkekaapin arvonlisäverottomasta liikevaihdosta. Tämän

ohella arvoverottomasta liikevaihdosta vähennetään eräitä osia⁵. Mikäli apteekilla on yksi tai useampi sivuapteekki, ne voivat vaikuttaa maksettavan apteekkiveron määrään. Vuoden 2025 talousarviossa apteekkiveron tuotoksi arvioidaan noin 200 miljoonaa euroa.

Arpajaisverolain (552/1992) mukaan Suomessa toimeenpannuista lain 2 §:n mukaisista arpajaisista suoritetaan arpajaisveroa. Suomessa edellä mainituista arpajaisista valtaosan järjestää Veikkaus Oy sekä PAF. Vero lasketaan prosenttiosuutena tuotosta eli pelikatteesta, joka puolestaan lasketaan rahapanoksien yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotuksesta. Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista maksettava arpajaisveroprosentti on 12 prosenttia vuonna 2025. Arpajaisverokantaa alennettiin tilapäisesti vuosille 2021, 2022 ja 2023, millä kompensoitiin koronapandemian aikaan alan heikentynyttä tuloskehitystä.

Tavara-arpajaisista, arvauskilpailuista ja tavaravoittoautomaattien käytettävänä pitämisestä vero on 1,5 prosenttia arpajaisten tuotosta; bingo pelistä vero on 5 prosenttia jaettujen voittojen yhteenlasketusta arvosta, johon ei lueta uuteen peliin oikeuttavia voittoja. Muista arpajaisista vero on 30 prosenttia jaettujen voittojen yhteenlasketusta arvosta. Vuoden 2025 talousarvioesityksessä arpajaisveron tuotoksi arvioidaan 144 miljoonaa euroa.

⁵ Arvonlisäverottomasta liikevaihdosta vähennetään lisäksi seuraavat arvonlisäverottomat osuudet:

- 1) lääkelain (395/1987) 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimusvalmistuksen myynnin arvo sekä sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksille tapahtuva lääkemyynti;
- 2) sellaisten nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen lääkevalmisteiden myynnin arvo, joita lääkelain mukaan saa myydä myös muualla kuin apteekissa;
- 3) muiden tuotteiden kuin lääkkeiden myynti, kuitenkin enintään 20 prosenttia liikevaihdosta, josta on tehty 1 ja 2 kohdan mukaiset vähennykset.

4 VALMISTEVEROT JA ERÄÄT MUUT VEROT

4.1 Yleistä valmisteveroista

Valmisteverot ovat laissa määriteltyjen tiettyjen tuotteiden valmistukseen tai käyttöön kohdistuvia välillisiä veroja. Veron suorittamisvelvollisuus syntyy lähtökohtaisesti silloin, kun valmisteveron alainen tuote luovutetaan kulutukseen Suomessa. Valmisteveroa maksetaan muun muassa alkoholijuomista, energia- tuotteista, tupakkatuotteista, virvoitusjuomista, ja juomapakkauksista. Valmisteverot välittyvät lähtökohtaisesti tuotteiden hintoihin ja näin ollen ne koituvat lopulta kuluttajan verorasitukseksi.

Valmisteverojen keskeisenä tehtävänä on tuottaa valtiolle verotuloja, mutta on tavallista, että niillä on myös muita yhteiskunnallisia tavoitteita. Tyypillisesti valmisteveroja asetetaan sellaisille tuotteille, joiden kuluttamisesta aiheutuu yhteiskunnallisia haittoja ja kustannuksia eli negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Esimerkiksi liikennepolttoaineiden valmisteverolla tavoitellaan verotuottojen ohella ympäristöohjausta ja alkoholin valmisteverolla pyritään vähentämään alkoholin kulutusta terveyspoliittisista syistä.

Fiskaalisesti valmistevero on tehokas erityisesti sellaisilla hyödykkeillä, joiden kysynnän hintajousto on pieni. Hintajouston ollessa pieni muutokset kysynnässä ovat suhteellisesti pieniä hinnanmuutokseen nähden. Esimerkiksi tupakan hintajousto on todettu olevan suhteellisen matala (OECD 2022). Valmisteverot voidaan luokitella niiden tarkoituksen perusteella kahteen: haittaveroihin eli pigou-veroihin ja syntiveroihin. Haittaveroilla (esim. jätevero) suojataan kollektiivisesti kulutuksesta kärsiviä yksilöitä, kun taas syntiveroilla (esim. tupakkavero) pyritään suojelemaan lähtökohtaisesti itse kuluttajaa.

Valmisteverot määräytyvät usein tuoteyksikkökohtaisesti⁶, ja ne ovat tyypillisesti kiinteitä, euromääräisiä ja kuluttajahinnasta riippumattomia veroja. Kun prosenttiperusteisesti asetetun arvonlisäveron osuus kokonaishinnasta säilyy vakiona, yksikköperusteisten verojen osuus kuluttajahinnasta vaihtelee. Siten esimerkiksi yksikköperusteisen valmisteveron suhde kuluttajahintaan laskee yleisen hintojen nousun myötä⁷.

Yksikköperusteisten valmisteverojen reaaliarvo laskee kuluttajahintojen noustessa, ellei verotasoihin tehdä erillisiä muutoksia. Yksikköperusteiset valmisteverot kohdistuvat myös suhteellisesti ankarammin halpoihin tuotteisiin kuin kalliisiin tuotteisiin. Muutokset euromääräisissä valmisteveroissa vaikuttavat verollisiin kuluttajahintoihin kahdella tapaa: kun valmisteveron nousu vyörytetään kuluttajahintaan, myös arvonlisäveron määrä kasvaa.

Auto- ja valmisteveroista vastaava toimivaltainen viranomainen on Verohallinto. EU:n ulkopuolelta tuotavista tuotteista peritään valmisteverot tullauksen yhtey-

⁶ Valmisteverot asetetaan tyypillisesti suhteessa lukumäärään, painoon, vahvuuteen tai tilavuuteen. Joissain tapauksissa verotaso vielä tämän jälkeen yhdistetään tuotteen arvoon eli lähinnä vähittäismyyntihintaan.

⁷ Esimerkiksi liikennepolttoaineiden, sähkön tai alkoholi- ja virvoitusjuomien valmisteveron määrä ei muutu bensiinin kuluttajahinnan muutoksesta. Sen sijaan tuotteista perittävä arvonlisäverot seuraavat kuluttajahinnan muutosta.

dessä. Vuoden 2021 alussa valmisteverot ja autoverot muuttuivat oma-aloitteiksi veroiksi ja ilmoittamisen ja maksamisen määräajat pitenevät aiemmasta. Muutoksen arvioitiin tuovan voimaantulovuonnaan noin 600 miljoonan euron vajeen vuoden 2021 verotuottoihin valtion budjetissa.

Valmisteveroista suuri osa on harmonisoitu eli yhdenmukaistettu EU:n yhteisen valmisteverojärjestelmän puitteissa. Harmonisoiduille tuotteille on säädetty yhdenmukainen veropohja ja vähimmäisverotasot sekä luotu yhtenäinen verotuksen menettelytapa- ja valvontajärjestelmä (ns. järjestelmädirektiivi 2008/118/EY)⁸. Jäsenvaltiot voivat halutessaan ylittää direktiivin asettamat vähimmäisverotasot. Harmonisoituja valmisteveroja sovelletaan tupakkatuotteisiin, alkoholijuomiin, nestemäisiin polttoaineisiin sekä sähköön ja eräisiin muihin energia-aineisiin. Kaikilla EU-mailla on käytössään edellä mainitut valmisteverot. Harmonisoinnista huolimatta näiden tuotteiden verotasot vaihtelevat voimakkaasti EU-maiden välillä.

Harmonisoitujen valmisteverojen ohella jäsenmailla on oikeus kantaa kansallisia valmisteveroja. Ne eivät saa kuitenkaan rajoittaa kilpailua eri jäsenmaissa toimivien yritysten välillä, eli verojen pitää kohdistua samalla tavalla niin kotimaisiin kuin muidenkin jäsenmaiden yrityksiin. Kansallisia valmisteveroja kannetaan Suomessa esimerkiksi eräistä juomapakkauksista ja virvoitusjuomista.

Taulukko 5 Valmisteverojen (Tilastokeskuksen luokka 5121) verotuotot 2024. Lähde: Tilastokeskus.

Valmistevero	Miljoonaa euroa	% kaikista valmisteveroista
512102 Energiaverot	4 063	56,9 %
512101 Alkoholijuomavero	1 444	20,2 %
512105 Tupakkavero	883	12,4 %
512103 Autovero	288	4,0 %
512104 Virvoitusjuomavero	219	3,1 %
512109 Apteekkimaksut	191	2,7 %
512110 Varmuusvarastointimaksu	37	0,5 %
512106 Eräiden juomapakkausten valmistevero	13	0,2 %

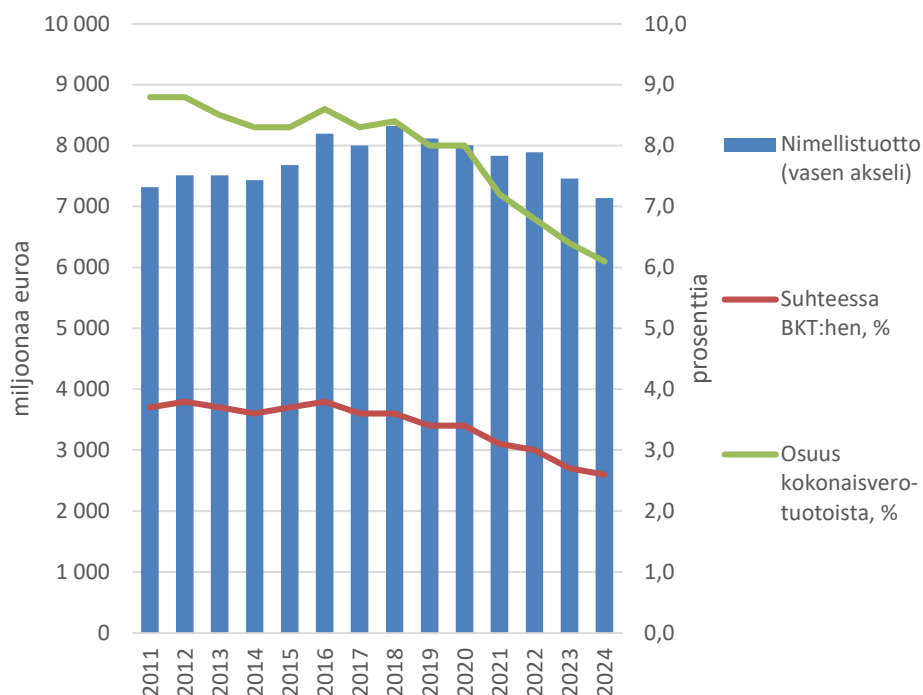
Harmonisoinnin alaiset valmisteverot muodostavat suurimman osan valmisteverotuloista Tilastokeskuksen luokittelussa. Energiaverojen (polttoaineet ja sähkö) osuus kaikista valmisteveroista on yli puolet. Suurin osa muista valmisteverotuloista kertyy alkoholijuoma-, ja tupakkaverosta. Oheisessa taulukossa esitetään Tilastokeskuksen valmisteveroluokituksen mukaiset valmisteverot ja niiden tuotot vuonna 2024.

Valmisteverot maksetaan lähtökohtaisesti EU:n sisällä siihen maahan, jossa tuotteet kulutetaan. Valmisteveroa Suomessa maksetaan sekä Suomessa valmistetuista tuotteista että Suomeen tuotavista tuotteista. Veronkanto tapahtuu EU:n valmisteverojärjestelmässä pääsäännön mukaan silloin, kun valtuutettu varastonpitäjä ilmoittaa tuotteet luovutettaviksi kulutukseen. Maahantuodut tavarat

⁸ Liittyttäessä EU:hun valmisteverojen vähimmäistasot eivät juuri aiheuttaneet muutoksia Suomelle, sillä Suomen verotasot olivat dieselöljyä lukuun ottamatta vähimmäistasoja korkeampia (Rauhainen 2003)

voivat liikkua yhteisön sisällä ns. väliaikaisen verottomuuden järjestelmässä vapaasti niin kauan kuin niitä ei ole muodollisesti luovutettu kulutukseen. EU:n sisämarkkinoilla kuluttaja saa pääsääntöisesti tuoda kaikki toisesta jäsenvaltiosta omaan käyttöönsä hankkimat tuotteet ilman lisäveroja⁹. Esimerkiksi alkoholin ja tupakan osalta matkustajien tulee kuljettaa tuotteet mukanaan samassa kuluneuvossa, jolla itse saapuu Suomeen.

Kuvio 11 Valmisteverojen nimellistuotto (milj. euroa, vasen akseli), suhde BKT:hen (%) ja osuus kokonaisverotuloista (%) 2011–2024. Lähde: Tilastokeskus, Verot ja veronluonteiset maksut.

Pääministeri Petteri Orpon hallituskaudella on toteutettu useita valmisteverotajien muutoksia. Näistä kerrotaan lisää seuraavissa alaluvuissa.

4.2 Alkoholivero

Alkoholi- ja alkoholijuomaveroa kannetaan oluesta, viinistä ja muista käymisteitse valmistetuista alkoholijuomista, välituotteista¹⁰ ja etyylialkoholista¹¹. Vero määräytyy tuotteen alkoholipitoisuuden¹² tai valmiin juoman määrän perusteella. Jokaisella tuoteryhmällä (mm. olut, viini, välituotteet, etyylialkoholi) on

⁹ Tuotteiden tulee kohdistua matkustajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön tai ne tulee antaa lahjaksi. Kuluttajan postitse tai sähköisesti tilaamat tuotteet eivät siten ole verovapaita. Kaupallinen tuonti on aina veronalaista.

¹⁰ Välituotteilla tarkoitetaan tisleillä väkevoitetyjä viinejä (muun muassa portviini, madeira ja sherry), joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia.

¹¹ Tullitariffin nimikkeen 2208 alla olevat tuotteet: denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat

¹² Oluen valmistevero voidaan asettaa joko tuotteen alkoholiprosentin tai platoasteen perusteella. Platoasteen yksi prosentti (1°Plato) vastaa yhtä astetta Plato-asteikossa. Yksi platoaste kertoo oluen mäsäyksessä kantavierteeseen liuenneiden sokerien määrän prosentteina koko vierteestä. Mitä sokeripitoisempi ja tiheämpi kantavierre, sitä alkoholipitoisempaa oluesta tulee.

oma verokantansa, jotka on esitetty liitteessä 4. Oluen ja etyylialkoholijuomien veron määrä perustuu juoman sisältämän alkoholin absoluuttiseen määrään, kun taas viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen tuotteiden (alkoholijuomaverotaulukon tuoteryhmät 21–25) sekä välituotteiden vero määräytyy litralta valmistusta juomaa. Näissäkin tuoteryhmissä veron määrä on porrastettu alkoholipitoisuuden mukaan.

Eräistä alkoholijuomapakkauksista peritään Suomessa myös juomapakkausveroa. Juomapakkauksesta ei kuitenkaan tarvitse maksaa veroa, mikäli pakkaus sisältää pantin ja sen voi täyttää uudelleen tai hyödyntää raaka-aineena; kun se on valmistettu nestepakkauskartongista; *tai* kun juomapakkaus täytetään juuri ennen myyntiä ja sen sisältö on tarkoitettu juotavaksi heti oston jälkeen.

EU-normit alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta ja minimiveroista luotiin sisämarkkinoiden perustamisen yhteydessä vuoden 1993 alussa. Taulukossa 6 esitetään minimiverotasot eri alkoholijuomaryhmille. EU:n jäsenvaltiot voivat soveltaa pienten riippumattomien panimoiden valmistamaan olueen alennettuja valmisteverotasoja ja niitä voidaan eriyttää kyseisten panimoiden vuosituotannon mukaan. Suomessa pienet riippumattomat olutpanimot voivat saada alkoholiverosta enimmillään 50 prosentin suuruisen pienpanimoalennuksen tuotantomääränsä mukaan. Vaikka alkoholin valmisteverojen vähimmäistasot on harmonisoitu EU-tasolla (92/84/ETY), verotasot vaihtelevat maittain voimakkaasti.

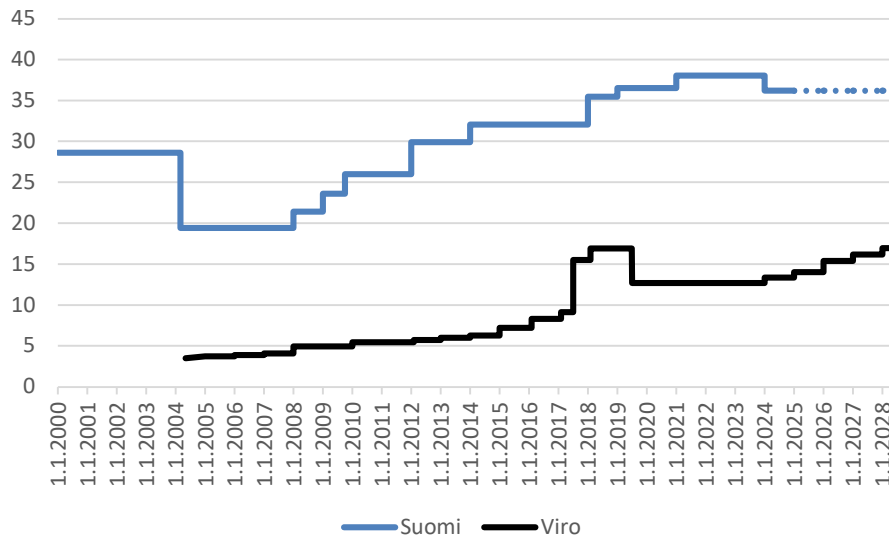
Taulukko 6 Alkoholin valmisteverojen vähimmäismäärät EU:ssa (Lähde: 92/84/ETY) ja verotasot Suomessa 1.1.2025 (1 hl = 100 l).

Tuote	Valmisteveron laskentaperuste	Vähimmäis-vero EU:ssa	Suomi
Viini ja kuohuviini, 8–15 tilavuusprosenttia	hehtolitraa/valmista tuotetta	0 €	421 €
Olut	Hl/platoaste tai	0,748 €	38,05 € (yli 3,5 til.-%)
	Hl/til.-%	1,87 €	
Välituotteet	Hl/valmista tuotetta	45 €	568 €/874 €
Etyylialkoholi	Hl/puhdasta alkoholia	550 €	5 480 €

Alkoholin valmisteverotasoja kevennettiin Suomessa huomattavasti vuonna 2004 Viron EU-jäsenyyden ja Suomelle suotujen väliaikaisten EU:n sisäisten matkustajatuontirajoitusten purkautumisen myötä (ks. Kuvio 12 ja 15). Väkevien juomien verotaso kevennettiin 44 prosentilla, oluen 32 prosentilla ja viinin verotusta kymmenellä prosentilla. Verokevennyksien aiheuttamalla hinnanlaskulla¹³ pyrittiin hillitsemään alkoholin tilastoimattoman kulutuksen kasvua, jotta alkoholin tuotanto ja myynti eivät siirtyisi muualle eivätkä alkoholiverotulot laskeisi tästä syystä Suomessa merkittävästi. Muutosten yhteydessä verotulot supistuivat noin neljänneksellä, ja myös alkoholin kulutus sekä alkoholihaitat lisääntyivät (Valtiovarainministeriö 2010).

¹³ Vähittäismyyntiä koskevan kokonaishinnan lasku oli keskimäärin 17 prosenttia maaliskuussa 2004. Sen jälkeen vähittäismyyntihintoja laski erityisesti oluen voimakas hintakilpailu.

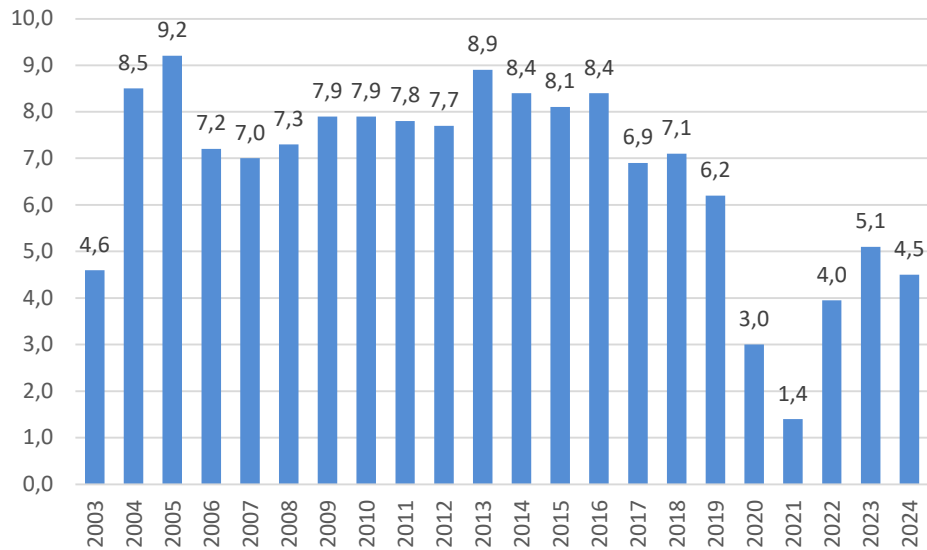
Kuvio 12 Suomen ja Viron oluen valmisteveron taso 2000-, euroa per litra puhdasta alkoholia (Suomi 2025 lukien = lainsäädäntö 1.1.2025). Lähde: Riigi Teataja (Viro).

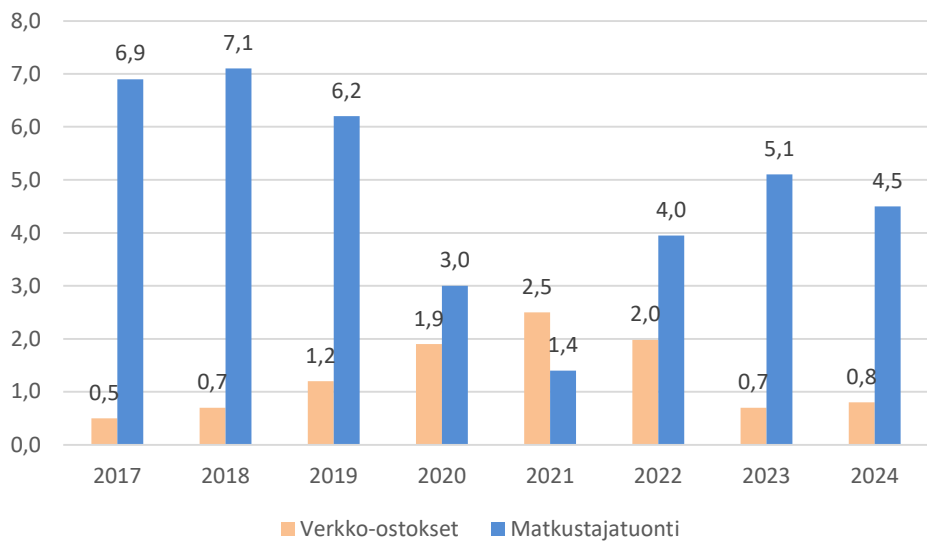
Vuosi 2004 muutti alkoholimarkkinan luonnetta Suomen näkökulmasta ja muutoksia Suomen alkoholiverotuksessa on sittemmin jouduttu harkitsemaan aiempaa huolellisemmin rajakaupankäynnin näkökulmasta. Viron alkoholiverotasot ovat perinteisesti olleet selvästi Suomen tasoa matalammat. Alkoholiverotasoja korotettiin Virossa 2010-luvun aikana useasti ja etenkin heinäkuussa 2017, jolloin mietojen juomien verotasoja kiristettiin huomattavasti. Hallituksen esityksen 145/2020 mukaan tämän jälkeen alkoholin matkustajatuonti Latviasta Vieroon alkoi kasvaa ja toisaalta rajakauppa Virosta Suomeen alkoi vähetä. Vuonna 2019, eli melko pian vuoden 2017 veronkorotusten jälkeen, Virossa päätettiin madaltaa alkoholiverotasoja 25 prosentilla oluiden ja etyylialkoholien osalta. Alennuksen jälkeen nimelliset verotasot säilyivät staattisina vuosia, mutta Viro on sittemmin päättänyt useista vuosittaisista alkoholiveron korotuksista vuosille 2024–2028. Oluen valmisteverotasoja Suomessa ja Virossa verrataan kuviossa 12.

Koronapandemian vuoksi vuoden 2020 keväällä matkustaminen ulkomaille väheni merkittävästi kuten myös alkoholin matkustajatuonti. Matkustajatuonnin aiheuttama aukko alkoholiverotuksen veropohjassa näin ollen pieneni. Samaan aikaan alkoholin verkko-ostokset kuitenkin moninkertaistuivat ja vuonna 2021 niiden määrä ylitti absoluuttisena alkoholina (100-prosenttisena alkoholina mitattuna) matkustajatuonnin määrän. Vuonna 2022 verkko-ostosten määrä väheni hieman edellisestä vuodesta, kun taas matkustajatuonti elpyi akuuteimman koronapandemian väistyttyä samaan aikaan. Lokakuussa 2022 Tulli ja Verohallinto ilmoittivat myös tehostavansa ulkomaisista verkkokaupoista ostetun alkoholin valvontaa, minkä tavoitteena oli hillitä verkko-ostoksista aiheutuvia veromenetyksiä, joiden suuruudeksi arvioitiin 80–100 miljoonaa euroa vuositasolla. Vaikeimman koronatilanteen väistyttyä sekä matkustajatuonnin että verkko-ostosten määrät ovat palautuneet lähemmäs koronapandemian leviämistä edeltänyttä tasoaan. Kantarin kyselytutkimuksiin perustuvia lukuja matkustajatuonnin ja verkko-ostosten määristä on esitetty kuvioissa 13 ja 14.

Kuvio 13 Alkoholijuomien matkustajatuonti Suomeen 100-prosenttisena alkoholina 2003–2024, milj. litraa. Lähde: THL, Kantar.

Kuvio 14 Alkoholin verkko-ostokset ulkomailta ja matkustajatuonti Suomeen 100-prosenttisena alkoholina, milj. litraa 2017–2024, milj. litraa. Lähde: THL, Kantar.

Vuoden 2004 veronalennuksen jälkeen alkoholijuomien valmisteverotasoja on korotettu Suomessa useasti. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kaudella verotasoisiin on tehty muutoksia kahdella hallituksen esityksellä. Hallitusohjelman linjauksiin perustuneella hallituksen esityksellä 37/2023 alennettiin oluen alkoholiverotasoja (-25 miljoonaa €/v.); sekä korotettiin viinien (+10 miljoonaa €/v.) ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien, välituotteiden sekä etyylialkoholi-juomien (+30 miljoonaa €/v.) verotasoja. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2024. Yhteenlaskettuna muutoksien arvioitiin vaikuttavan vuositasolla alkoholiveron tuottoon kohottavasti 15 miljoonalla eurolla.

Kevään 2024 kehysriihessä pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti osana julkisen talouden sopeutustoimia uusista alkoholiverotasojen korotuksista. Hallituksen esityksellä 106/2024 välituotteiden sekä vahvuudeltaan yli 10 tilavuusprosenttisten etyylialkoholijuomien verotasiin toteutettiin vuosille 2025, 2026 ja 2027 korotukset. Vuotuisten korotusten suuruus perustui ennustettuun kuluttajahintaindeksin kehitykseen kyseisinä vuosina. Verotasojen korotuksen toteutustapa edellytti, että etyylialkoholijuomien osalta alkoholiverolain verotaulukkoon lisättiin uudet tuoteryhmät: yli 2,8 mutta enintään 10 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät juomat ja yli 10 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät juomat. Näistä matala-alkoholisempaan tuoteryhmään lukeutuvien tuotteiden, kuten monien viinapohjaisten juomasekoitusten, valmisteverorasitus säilyi täten ennallaan. Veromuutoksien arvioitiin kohottavan alkoholiverotuottoa 10 miljoonalla eurolla vuositasona, kun vuoden 2027 veronkorotus olisi tullut voimaan.

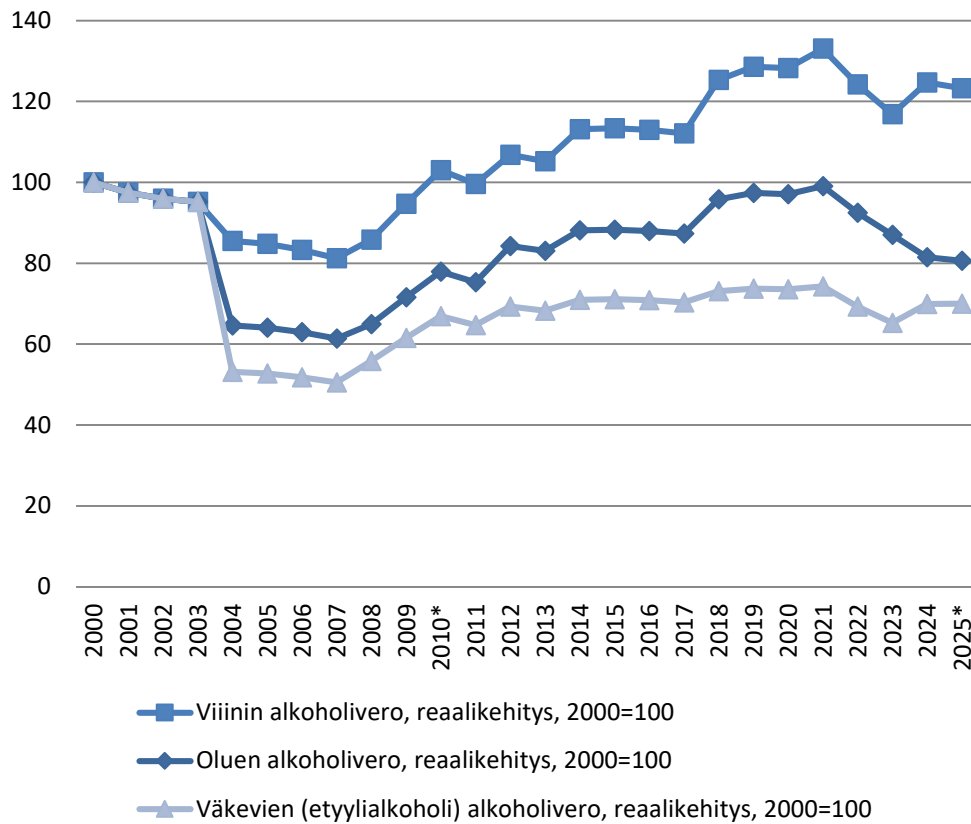
Maaliskuussa 2025 hallitus päätti, että makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottaminen yleiseen arvonlisäverokantaan ei toteudu. Samalla ilmoitettiin, että tästä johtuvat verotuottojen lisäyksiä menetykset korvattaisiin datakeskusten ja kaivosten sähköveron korotuksilla ja viinien sekä muiden käymisteitse valmistettävien juomien veronkorotuksella. Kehysriihessä keväällä 2025 hallitus linjasi tämän päälle, että alkoholiveron kaikkien tuoteryhmien verotasot indeksoidaan.

Kesäkuussa 2025 julkaistun hallituksen esityksen luonnoksen mukaan viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien verotasoja korotetaan noin yhdeksällä prosentilla, minkä seurauksena kyseisten juomien verotuotto kasvaisi 24 miljoonalla eurolla. Samassa esitysluonnoksessa esitetään alkoholijuomaverotasojen pysyvää indeksointia, joka vuoden 2026 tasossa arvioidaan kasvattavan verotuottoja noin 14 miljoonalla eurolla. Aiemmin päätettyjen välituotteiden ja väkevien alkoholijuomien verotasojen nousut kumottaisiin ja niiden verotasiin tehtäisiin uudet indeksikorotukset. Verotasot sidottaisiin yhdistettyyn kuluttajahintaindeksiin ja jatkossa verotasot vahvistaisi Verohallinto.

Alkoholiverotasoja on tyypillisesti perusteltu fiskaalisilla syillä sekä alkoholinkäytöstä aiheutuvilla kansanterveydellisillä haitoilla. Alkoholiverotasot ovat *nimellisiä* (euromääräisiä).

Alkoholiverojen kohdalla on merkillepantavaa, että 2000-luvulla eri alkoholijuomien reaaliset verotasot ovat kehittyneet hyvinkin toisistaan poikkeavalla tavalla. Vuoden 2004 veronalennus alensi reaalisia verotasoja merkittävästi, mikä näkyi erityisesti väkevien juomien reaalisesta verotason laskuna. Reaalisia verotasoja tarkastellaan kootusti kuviossa 15.

Kuvio 15 Alkoholijuomien valmisteverotasojen reaalikehitys 2000–2025, indeksi 2000=100.

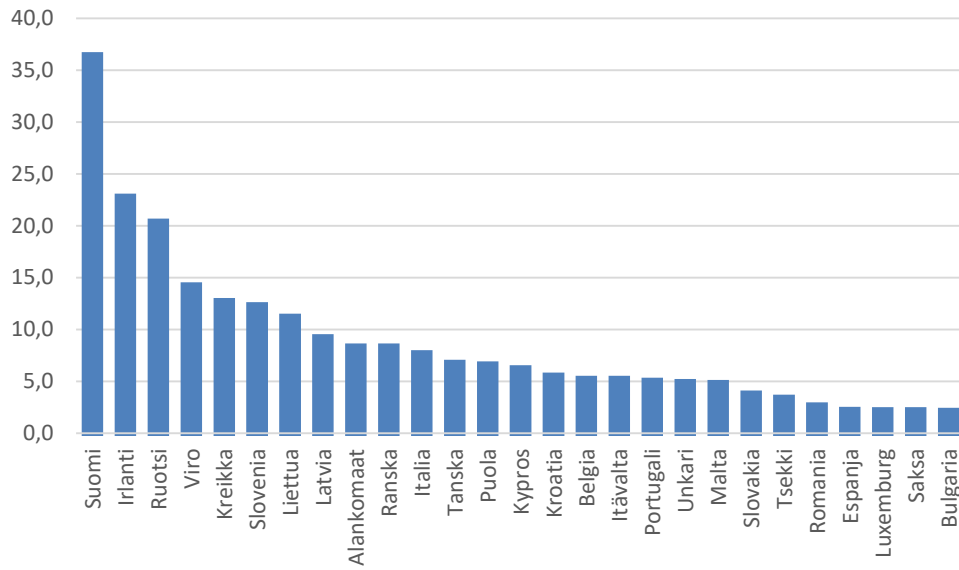

* Kuviossa on huomioitu tilanne vuosittain 1. tammikuuta. 1.10.2009 voimaan tullut alkoholiveron korotus näkyy kuviossa näin ollen vuoden 2010 luvussa.

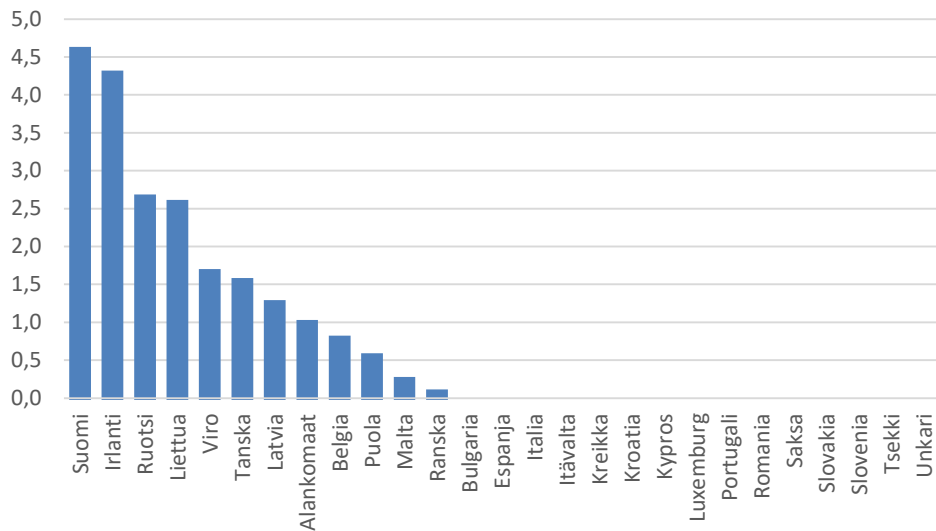
** Vuoden 2025 inflaatioennuste 1,1 % (VM, Taloudellinen katsaus – Talvi 2024)

Suomea voidaan luonnehtia kireän alkoholiverotuksen EU-maaksi. Suomi on EU-maiden ankarin oluen, viinin ja väkevien juomien verottaja. EU-tasolla Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Irlannin alkoholiverotasot erottuvat keskimäärin eteläisemmän Euroopan maiden tasoista. Oluen, viinin ja väkevien alkoholijuomien valmisteverotasot EU-maissa esitetään kuvioissa 16–18 sekä liitteessä 5.

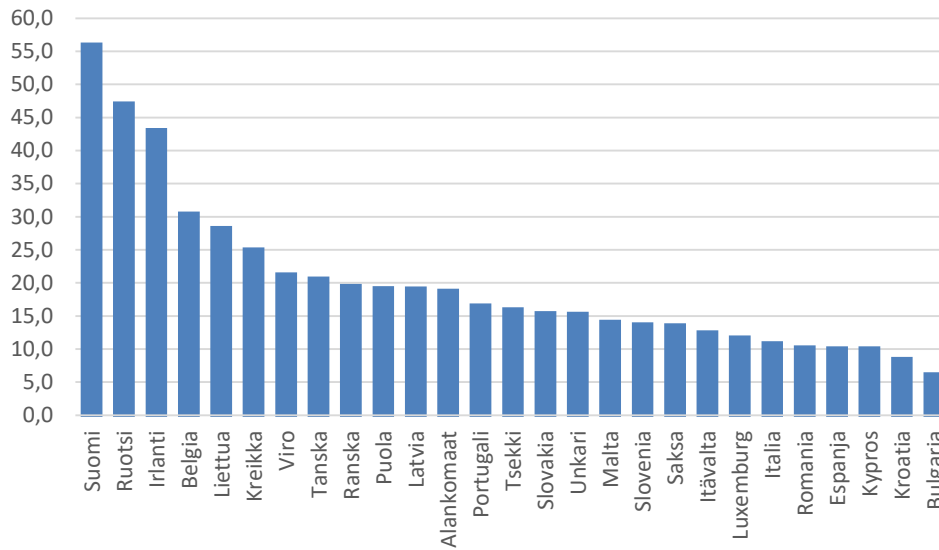
Kuvio 16 Oluen valmisteverotasot EU-maissa 1.1.2025 (Italia 1.7.2024), euroa per litra puhdasta alkoholia. Lähde: TEDB-tietokanta.

Kuvio 17 Viinin (11 %) valmisteverotasot EU-maissa 1.1.2025 (Italia 1.7.2024), verotaso muutettu euroiksi per litra puhdasta alkoholia. Lähde: TEDB-tietokanta.

Kuvio 18 Etyylialkoholin valmisteverotasot EU-maissa 1.1.2025 (Italia 1.7.2024), euroa per litra puhdasta alkoholia. Lähde: TEDB-tietokanta.

Alkoholivero on ollut harmonisoinnin kannalta ongelmallinen valmistevero, sillä jäsenmaiden verojärjestelmät ja verotasot poikkeavat jo alun perin paljon toisistaan. Pohjoismaissa ja Irlannissa alkoholia on verotettu kireästi, mutta perinteisissä viinintuottajamaissa alkoholiverotasot ovat olleet matalampia. EU:ssa viinille ei ole vähimmäisverotaso, ja noin puolet EU-maista eivät ole asettaneet viinille valmisteveroa. Muutamat EU-maat verottavat kuohuviinejä kireämmin tavallisiin viineihin nähden. Valmisteverotasot on esitetty euromääräisenä niidenkin maiden osalta, joissa valuutta on jokin muu kuin euro, minkä vuoksi valuutaturssilla on merkitystä ei-euromaiden verotasoon.

4.3 Tupakkavero

Tupakkaveroa kerätään eri tupakka- ja nikotiinituotteista. EU-tasolla on määriteltä yksityiskohtaisesti tupakan valmisteverotuksen piiriin kuuluvat tupakka-valmisteet eli tupakkaveron veropohja ja siihen sovellettavat minimiverokannat. Tupakkaveron alaisia tuotteita ovat mm. savukkeet, sikarit, pikkusikarit, hienoksi leikattu tupakka, muu piippu- ja savuketupakka, sähkösavukeneesteet, sekä kuumennettavat tupakkatuotteet. Näiden lisäksi myös muista tupakkaa sisältävistä tuotteista ja tupakkavalmisteen rinnastettavista tuotteista, kuten savukepaperista, kannetaan Suomessa tupakkaveroa kansallisten sääntöjen mukaan. Nimestään huolimatta tupakkaverolain piiriin kuuluu myös joitakin tuotteita, jotka eivät sisällä tupakkaa. Vuodesta 2024 alkaen tupakkaverolain alaisiin tuotteisiin lisättiin savuttomien nikotiinituotteiden tuoteryhmä, johon nikotiinipussit luetaan. Vuoden 2025 I lisätalousarvion mukaan tupakkaveron verotuoton arvioidaan olevan 1,0 miljardi euroa vuonna 2025. Valtaosa veron tuotosta muodostuu savukkeista.

Tupakkaverotasot ovat nousseet Suomessa vuodesta 2009 lähtien joka vuosi, pois lukien vuodet 2011 ja 2013. Vuosien 2016–2023 aikana useimpien tupakkaverolain alaisten tuotteiden verotasot ovat nousseet puolen vuoden välein.

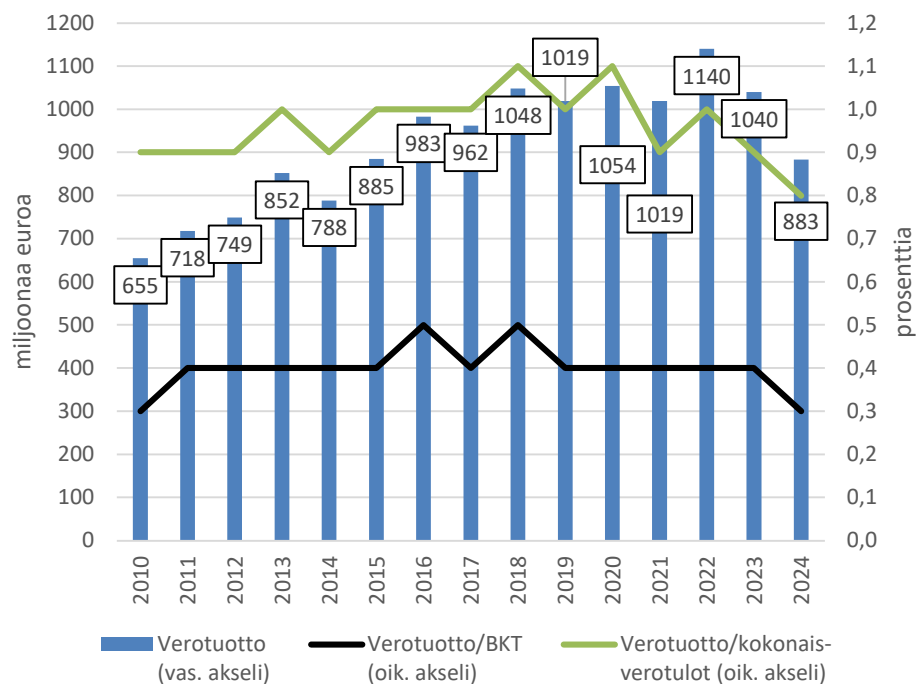
Vaalikaudella 2015–2019 tupakkaveroon tehtiin yhteensä 270 miljoonalla euron kiristykset ja vaalikaudella 2019–2023 vastaavasti 217 miljoonan euron edestä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen päätöksellä savuttomat nikotiinituotteet (nikotiinipussit) lisättiin tupakkaveron veropohjaan vuoden 2024 alussa. Muutoksen arvioitiin kohottavan verotuottoja noin 50 miljoonalla eurolla. Tämän veropohjan laajennuksen ohella hallitusohjelman ja kevään 2024 kehysriihen sopeutuspäätösten pohjalta hallitus päätti useimpien tupakkaverolain piiriin kuuluvien tuoteryhmien, kuten savukkeiden, asteittaisista veronkorotuksista. Ensimmäinen kuudesta korotuksesta tuli voimaan 1.11.2024 ja tätä seuraavat korotukset tulevat voimaan puolen vuoden välein alkaen 1.7.2025 aina 1.7.2027 saakka. Kyseisten korotusten arvioitiin kohottavan verotuottoja yhteensä 150 miljoonalla eurolla vuositasolla.

Kevään 2025 kehysriihessä hallitus linjasi nikotiinipussien ja sähkösavukkeiden verotasojen korotuksesta, jonka suuruudeksi ilmoitettiin vuositasolla 30 miljoonaa euroa. Luonnos hallituksen esityksestä kyseisten verojen korotuksesta julkaistiin kesäkuussa 2025.

Lukuisista veronkiristyksistä huolimatta tupakkaveron tuottoa on pienentänyt tupakkatuotteiden verollisen kulutuksen huomattava väheneminen. Hallituksen esityksessä 97/2024 mainitaan, että savukkeiden verollinen kulutus oli vähentynyt kuluneessa kymmenessä vuodessa lähes puoleen ja viimeisen kolmen vuoden aikana noin viidenneksellä. Toisaalta tupakkaveron veropohjaa on myös laajennettu vuonna 2024 savuttomilla nikotiinituotteilla, kuten nikotiinipusseilla. Veronkiristysten tavoitteet ovat olleet yhtäältä fiskaalisia, mutta niillä on tavoiteltu myös kansanterveydellisiä vaikutuksia.

Kuvio 19 Tupakkaveron nimellistuotto (milj. euroa, vasen akseli), suhde BKT:hen (%) ja osuus kokonaisverotuloista (%) 2010–2024. Lähde: Tilastokeskus, Verot ja veronluonteiset maksut.

EU:n tupakkadirektiivin (2011/64/EU) mukaan savukkeista tulee EU:ssa periaatteellisesti tuoteyksikkökohtainen erityisvalmistevero, vähittäismyyntihintaan perustuva suhteellinen valmistevero ja arvonlisävero. Direktiivissä määritetään verotusvoimassa olevien vähimmäisvaatimuksista ja verorakenteesta. Jäsenvaltiot voivat säätää savukkeille vähimmäisveron, jos se ei estä tupakkaverodirektiivissä säädetyn rakenteen noudattamista. Tällä voidaan estää halpojen tupakkatuotteiden tuloa markkinoille.

Valmisteverotasot Suomessa ovat tavallisesti nimellisiä, eli euromääräisiä yksikköä kohden, eivätkä ne täten muutu kuluttajahintojen tahdissa ilman eri päätöksiä. Poikkeuksen tähän tekee moniin tupakkaverolain alaisiin tuoteryhmiin sovellettava arvoperusteinen vero, joka reagoi myös kuluttajahinnan muutoksiin.

Suomessa savukkeiden arvoperusteinen valmistevero on 52 prosenttia savukkeiden vähittäismyyntihinnasta ja se on säilynyt muuttumattomana vuodesta 2009. Sen lisäksi savukkeista maksetaan valmisteverona yksikkövero, jonka suuruus on ollut heinäkuusta 2025 alkaen 10,51 senttiä savuketta kohti.¹⁴ Savukkeiden vähimmäisvero on ollut heinäkuusta 2025 lähtien 38,96 senttiä savuketta kohden.

Kuten alkoholiverojenkin kohdalla, tupakkaveron korotuksia on pyritty tekemään matkustaja- ja harmaatuonnin kasvun välttämiseksi pienin kertakorotuksin. Suuret kertakorotukset johtivat esimerkiksi Ruotsissa 1990-luvun lopulla matkustajatuonnin ja laittomien markkinoiden huomattavaan kasvuun ja verotuottojen laskuun. Tilanteen korjaaminen oli veronalennuksista huolimatta hidasta, koska jo syntyneiden laittomien hankintakanavien poistaminen oli vaikeaa (Valtiovarainministeriö 2010).

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön matkustajatuonti-seurantatutkimuksen mukaan savukkeiden matkustajatuonti lisääntyi vuonna 2023 noin 351 miljoonaa savukkeeseen, joka on noin 10 prosenttia vuotta aiempaa enemmän. Matkustajatuontimäärät olivat kuitenkin vuonna 2023 jokseenkin samalla tasolla kuin 2010-luvun lopulla. 2020-luvun alussa matkustajatuontimäärät olivat poikkeuksellisen matalia koronapandemian vuoksi. Reilu kolmannes savukkeiden matkustajatuonnista oli peräisin laivan myymälästä vuonna 2023. Matkustajatuonti on kuitenkin vähentynyt selvästi pidemmässä tarkastelussa: vuonna 2008 savukkeita tuotiin yhteensä runsaat 800 miljoonaa kappaletta. Nuuska- ja nikotiinipussirasioita tuotiin maahan vuonna 2023 noin 14,6 miljoonaa rasiaa, joista nuuskarasioita oli 13,0 miljoonaa. Yli puolet tuoduista nuuskarasioista tuotiin Ruotsista ja hieman yli kolmannes laivan myymälästä. Vuonna 2023 nuuskarasioita tuotiin noin kaksinkertainen määrä verrattuna 2010-luvun alkuvuosiin. (Valtiovarainministeriö 2024)

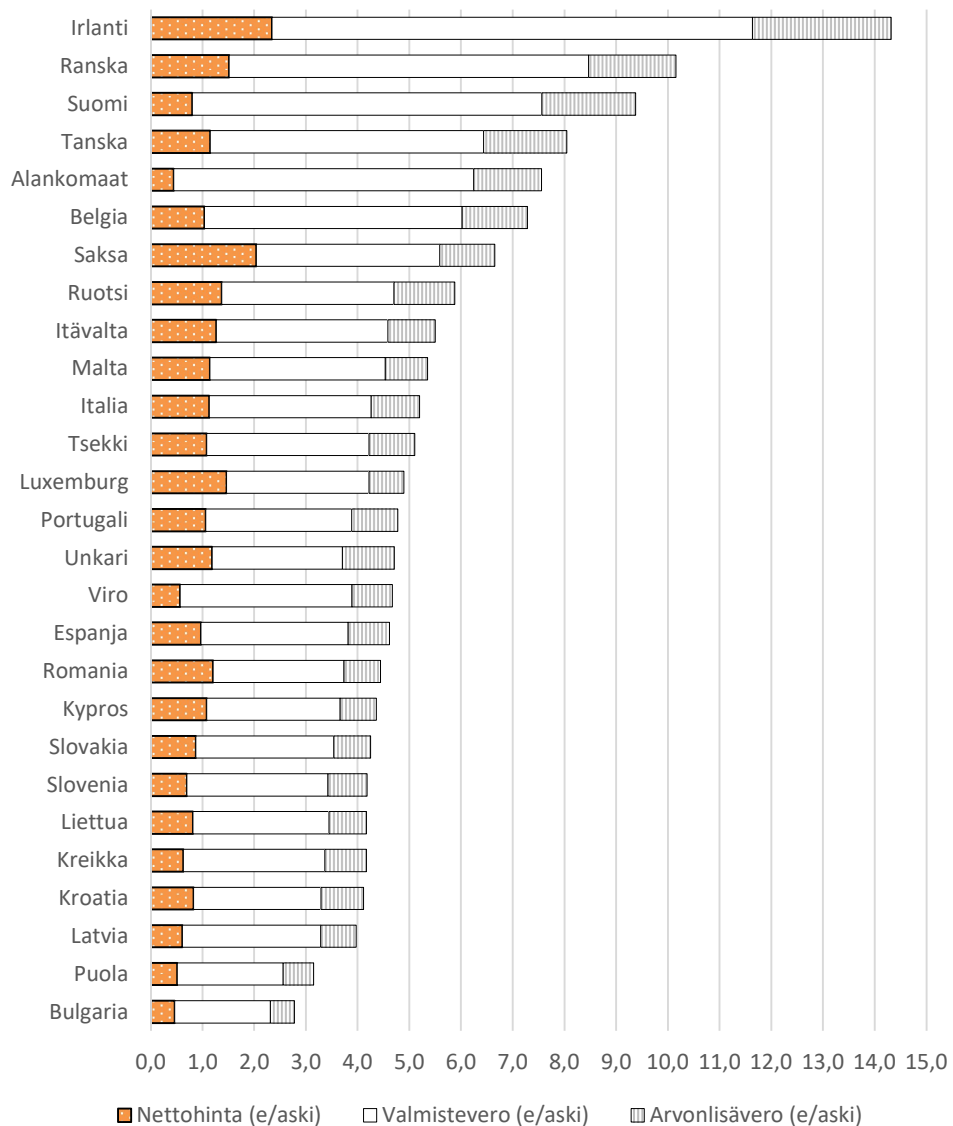
Savukkeiden verottajana Suomi on EU:n yksi kireimmistä (Kuvio 20 ja liite 7). Matalimpia savukkeiden valmisteverotasoja sovelletaan EU:ssa pääasiassa maissa, jotka ovat liittyneet EU:hun 2000-luvulla, eli pääosin Itä-Euroopassa. Myös savukkeiden nettohinta askia kohden (= myyntihinta - verot) on kyseisissä maissa euromääräisesti verrattain pieni. Korkeimpia valmisteverotasoja sovel-

¹⁴ Sikareiden ja pikkusikareiden, piippu- ja savuketupakan, savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan, savukepaperin ja muun tupakkaa sisältävän tuotteen verotaulukot löytyvät liitteestä 6.

lettiin vuonna 2023 Irlannissa, Ranskassa ja Suomessa. Savukkeiden hintaan vaikuttaa myös maiden arvonlisäverokannat ja niihin sovelletaan kaikissa EU-maissa yleistä arvonlisäverokantaa. Arvonlisäverokannat vaihtelevat 17–27 prosentin välillä.

Harmonisoinnista huolimatta tupakkaverotuksen kireys vaihtelee EU-maiden välillä huomattavasti. Monet jäsenvaltiot soveltavat tupakkaverotuksessaan huomattavasti EU:n asettamia vähimmäismääriä korkeampia verotasoja. Kuviossa 20 on esitetty 20 savukkeen (tupakka-askillinen) hintaa ja veroja eri EU-maissa 7/2023. Kuviossa näkyvät hintatiedot perustuvat painotettuihin keskihintoihin pääosin vuodelta 2022 ja verotasoihin heinäkuussa 2023 eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta¹⁵. Savukeaskin vähittäismyyntihinnan asettaa Suomessa tupakan valmistaja tai maahantuoja.

Kuvio 20 Keskihintaisen 20 savukkeen hinnan muodostuminen eri EU-maissa 1.7.2023. TEDB-tietokanta.

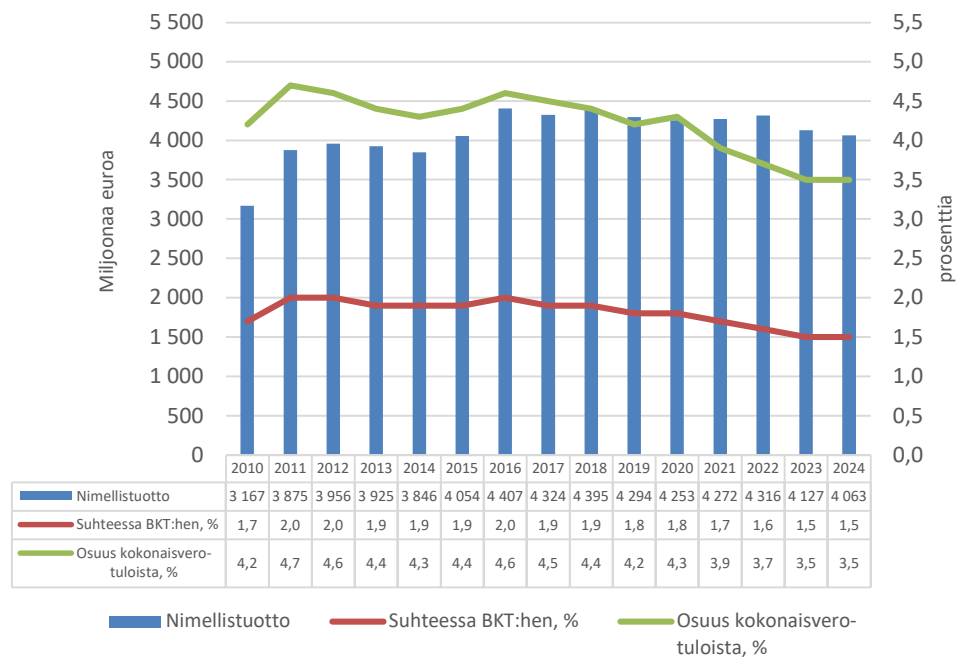
¹⁵ Hintatiedot: Tanska, Unkari ja Portugali 2023.

4.4 Energiaverot

Suomessa kannetaan energiaveroja nestemäisistä polttoaineista, sähköstä sekä eräistä muista polttoaineista. Verotuotoiltaan merkittävimpiä nestemäisiä polttoaineita ovat fossiilinen bensiini ja diesel, niitä korvaavat biopolttoaineet sekä kevyt ja raskas polttoöljy. Muita kuin nestemäisiä polttoaineita ovat muun muassa kivihiili, maakaasu, nestekaasu sekä turve.

Vuonna 2024 energiaverojen tuotto oli VM:n budjettiehdotuksen 2026 mukaan 4,1 miljardia euroa. Vajaa kaksi kolmasosaa kokonaiskertymästä muodostui bensiinistä (1,2 miljardia) sekä dieselistä (1,4 miljardia) niitä korvaavine biopolttoaineineen. Sähkön verotuotto oli samaan aikaan 925 miljoonaa euroa ja muiden energiatuotteiden verot yhteensä 663 miljoonaa euroa. Luvut eivät huomioi maatalouden energiaveronpalautusta, jonka suuruudeksi arvioidaan samassa budjettiehdotuksessa 44 miljoonaa euroa. Energiaverojen verotasot on esitetty liitteessä 8.

Kuvio 21 Energiaverojen nimellistuotto (vasen akseli), suhde BKT:hen ja osuus kokonaisverotuotoista (oikea akseli) 2011–2024. Lähde: Tilastokeskus, Verot ja veronluonteiset maksut.

Varmuusvarastoinnista ja muusta huoltovarmuuden turvaamisesta valtiolle aiheutuvien menojen rahoittamiseksi kerätään huoltovarmuusmaksua. Maksu koskee nestemäisiä polttoaineita, sähköä, kivihiiltä ja maakaasua. Huoltovarmuusmaksua ei makseta turpeesta eikä palmuöljystä. Huoltovarmuusmaksut eivät kerry valtion budjettiin, vaan ne tuloutetaan huoltovarmuusrahastoon.

Energian verotus on osittain harmonisoitu Euroopan unionin tasolla. Vuoden 2004 alussa voimaan tullut energiaverodirektiivi (2003/96/EY) laajensi energiaverojen veropohjan koskemaan lähes kaikkia energiatuotteita ja sähköä sekä asetti niille tarkistettut vähimmäisverokannat. Osana vuonna 2021 julkistettua

EU:n Fit for 55-lainsäädäntöpaketin energiaverodirektiiviä on päätetty uudistaa. Uudistuksen on ollut tarkoitus muuttaa muun muassa energiaverotuksen rakennetta, veronalaisia tuotteita ja vähimmäisverotasoja. Direktiivin uudistaminen on kuitenkin edennyt hitaasti.

Niin kutsutun energiaveromallin piiriin kuuluvista liikenne- ja lämmityspolttoaineista kannetaan Suomessa valmisteveroa, joka koostuu keskeisesti energiasisältö- ja hiilidioksidiverosta. Ne ottavat nimensä mukaisesti huomioon erot eri polttoaineiden sisältämässä energiasisällössä ja laskennallisissa hiilidioksidipäästöissä. Lisäksi energiatuotteista peritään pientä huoltovarmuusmaksua. Energiasisältövero perustuu polttoaineen tunnettuun lämpöarvoon ja hiilidioksidivero niin sanottuun elinkaaripäästöön, joka ottaa huomioon poltosta sekä tuotannosta ja kuljetuksesta syntyvän hiilidioksidin. Hiilidioksidiverossa otetaan huomioon biopolttoaineilla saavutettavat hiilidioksidin vähenemät suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin.

Energiaveromallissa liikennepolttoaineiden energiasisältöveron peruste on 1,681 senttiä megajoulea (MJ) kohti ja hiilidioksidiveron 62 euroa hiilidioksidiekvivalenttitonnilta (CO₂-ekv.). Lämmityspolttoaineiden energiasisältöveron peruste on 10,33 euroa megawattitunnilta (MWh), mikä vastaa noin 0,287 senttiä megajoulelta. Hiilidioksidiveron taso lämmityspolttoaineille on 53 euroa CO₂-ekvivalenttitonnilta.

Merkittävä osa polttoaineiden kulutuksesta on verotonta. Suurimmat verotusmuutokset koskevat sähkön tuotannossa ja eräissä teollisuusprosesseissa käytettäviä polttoaineita. Lisäksi liikenteen osalta ilmailun sekä ei-huvikäytössä olevan laivaliikenteen polttoaineet ovat energiaveropohjan ulkopuolella. (Valtiovarainministeriö 2020)

Liikennepolttoaineiden verotuksessa dieselöljylle ja sitä korvaaville polttoaineille on myönnetty energiasisältöveron alennus, jonka suuruus on noin 0,0072 euroa megajoulelta. Tämä tarkoittaa, että peruslaatuiseksi dieselöljylle (nestemäisten polttoaineiden verotaulukon tuoteryhmä 50) veronalennus on 25,95 senttiä litralta. Verotuen tavoitteena on ollut tukea muun muassa kuorma- ja linja-autoliikennettä. Hallituksen esityksen 36/2023 mukaan dieselpolttoaineen kulutuksesta yli puolet kohdistuu kuorma-autoliikenteeseen, noin neljännes henkilöautoihin, reilut kymmenen prosenttia pakettiautoihin ja vajaat kymmenen prosenttia linja-autoliikenteeseen. Myös liikennesähkön ja -kaasun energiaverotaso poikkeavat alaspäin siitä, mitä niiden energiaveromallin mukaan tulisi olla.

Koska dieselpolttoaineen, sähkön ja kaasun energiasisältövero on matalampi kuin energiaveromallin perusteella tulisi olla eikä myönnetyn verotuen tavoitteena ole tukea henkilöautoliikennettä, näillä käyttövoimilla toimivista henkilöautoista peritään ajoneuvoveron käyttövoimaveroa, joka koskee myös hybridi-autoja. Koska käyttövoimaveron kuuluu ajoneuvoveron kertymään, sitä ei tilastoida osaksi energiaverokertymää – vaikka käyttövoimaveron tarkoituksena onkin kompensoida verotulojen vajetta, joka aiheutuu lievemmin perustein verotetusta energiasta.

Pakettiautojen käyttövoimaveron on henkilöautoja alempi, sillä niiden kohdalla kyseisellä verolla ei ole verotusta tasaavaa tavoitetta kuten henkilöautoilla.

Kuorma-autojen käyttövoimaverolla pannaan täytäntöön EU:n lainsäädännössä edellytetty raskaiden ajoneuvojen vuotuinen vero.

Suomessa uusiutuvan energian käyttöä edistetään jakeluvelvoitteiden avulla. Jakeluvelvoitteet käytännössä pienentävät energiaverojen tuottoa, koska jakeluvelvoitteen piiriin kuuluvia uusiutuvia polttoaineita verotetaan kevyemmin kuin fossiilisia polttoaineita hiilidioksidiveron vuoksi. Jakeluvelvoitteiden seurauksena yhä suurempi osa kulutukseen luovutettavien polttoaineiden energiasisällöstä on oltava muuta kuin fossiilista alkuperää. Jakeluvelvoitteet ja biopolttoaineiden korkeammat hinnat fossiilisiin polttoaineisiin nähden toisaalta nostavat yhdessä myös polttoainekustannuksia, jolloin jakeluvelvoitteella on korottava vaikutus kotitalouksien ja yritysten kulutusmenoihin. Toisaalta nousevat polttoaineen hinnat lähtökohtaisesti hillitsevät polttoaineiden kulutusta, mikä voimistaa jakeluvelvoitteen energiaverotuottoja alentavaa vaikutusta.

Vuonna 2025 kulutukseen luovutettujen liikennepolttoaineiden jakeluvelvoite oli 16,5 prosenttia kyseisten polttoaineiden energiasisällöstä. Jakeluvelvoitteen lisävelvoite edellyttää, että kunakin vuonna tietty osa tulee peräisin ns. kehittyneistä biopolttoaineista. Vuonna 2025 lisävelvoitteen osuus jakeluvelvoitteesta on 3,0 prosenttiyksikköä. Vuodesta 2028 alkaen tietty osa lisävelvoitteesta tulee täyttää niin sanotuilla RFNBO-polttoaineilla, eli ei-biologista alkuperää olevilla uusiutuvilla polttoaineilla.

Kevyen polttoöljyn jakelijoita koskee biopolttoöljyn jakeluvelvoite, jonka tarkoituksena on biopolttoöljyn käytön edistämistä koskevan lain mukaan edistää biopolttoöljyn käyttöä kevyen polttoöljyn korvaamiseksi lämmityksessä, työkooneissa ja kiinteästi asennetuissa moottoreissa. Biopolttoöljyn energiasisällön osuus jakelijan kulutukseen toimittaman kevyen polttoöljyn ja biopolttoöljyn energiasisällön kokonaismäärästä tulee olla vähintään 7,0 prosenttia vuonna 2025. Velvoite kasvaa nykyisen lainsäädännön puitteissa prosenttiyksikön vuodessa aina 10,0 prosenttiin asti vuoteen 2028 mennessä.

Vaikka lähtökohtaisesti lämmitys- ja työkonepolttoaineet kuuluvat energiaveromallin piiriin, turpeen ja mäntyöljyn verotasot eivät lukeudu siihen. Turpeesta peritään vuonna 2025 veroa 5,7 euroa megawattitunnilta (MWh), vaikka energiaveromallin mukainen verotaso turpeelle erillislämmöntuotannossa olisi noin 32 euroa/MWh. Turpeen käyttö on lisäksi verotonta alle 10 000 MWh voimalaitoksissa 2022–2026 ja alle 8000 MWh voimalaitoksissa 2027–2029. Lämmitykseen käytetyn mäntyöljyn verotasona sovelletaan samaa verotasoaa kuin raskaalle polttoöljylle, minkä tarkoituksena on ohjata mäntyöljy kemianteollisuuden raaka-aineeksi (Valtiovarainministeriö 2020).

Turpeen verotukseen liittyy myös niin kutsuttu lattiahintamekanismi. Lattiahintamekanismin tarkoitus on varmistaa, että mikäli EU:n yleisen päästökaupan päästöoikeuden hinta ja turpeen veron määrä alittaa tietyn tason (18,63 euroa/MWh), turpeelle asetettaisiin lisävero. Polttoturpeen veron ja päästöoikeuksien keskimääräinen markkinahinta 1.10.2023–30.9.2024 ylitti lattiahintatason noin 2,5-kertaisesti lattiahinnan, kun lisäveron tarpeellisuutta tarkasteltiin loka-kuussa 2024.¹⁶

¹⁶

<https://vm.fi/documents/10623/203164374/Laskelma+polttoturpeen+lis%C3%A4veron+tarpeellisuudesta.pdf/f68d1cf3-8b84-167e-f1fa-4419928c4c3c/Laskelma+polttoturpeen+lis%C3%A4veron+tarpeellisuudesta.pdf?t=1729579341600>

Yhteistuotannossa, eli yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa käytettäville lämmityspolttoaineille sovelletaan alennettua energiasisältöveroa. Alennuksen määrä on 7,63 euroa/MWh.

Sähkövero on porrastettu kahteen eri veroluokkaan. Verotasoltaan korkeammassa I-veroluokassa valmisteverotaso on 2,253 senttiä kilowattitunnilta ja sen piiriin kuuluu kaikki sähköveronalainen toiminta, joka ei kuulu alennetun kannan piiriin. II-veroluokan, eli matalamman kannan (0,063 senttiä per kWh) piiriin kuuluvat vuonna 2025 teollisuus, kaivostoiminta, kierrätystoiminta, konesalit ja ammattimainen kasvihuoneviljely. Kumpikin edellä mainittu verotaso sisältää huoltovarmuusmaksun, jonka osuus verosta on 0,013 senttiä kilowattitunnilta. Maatalouden harjoittajat maksavat sähköveroa I-luokan mukaan, mutta he voivat hakea maksetusta sähköverosta sähköveroluokkien I ja II välisen erotuksen energiaveron palautuksena.

Energiaverodirektiivin mukaan sähkön minimivero on muussa kuin yrityskäytössä 0,1 senttiä kilowattitunnilta ja yrityskäytössä 0,05 senttiä kilowattitunnilta. Sähkön kuluttajahinta Suomessa muodostuu sähkön tukkuhinnasta, siirron ja jakelun kustannuksista, vähittäismyynnin katteesta, sähkön valmisteverosta sekä mm. kotitalouksien osalta myös arvonlisäverosta. Hinta muodostuu siten monien tekijöiden yhteisvaikutuksena, joista keskeisiä ovat tuotantokustannukset, kysyntätekijät, verot ja päästökauppa. Sähkön ja muutaman muun valmisteveronalaisen tuotteen hinnan jakautuminen valmisteveroon, arvonlisäveroon ja nettohintaan (= myyntihinta – verot), on havainnollistettu selvityksen luvussa 4.6.

Sähkövero on nestemäisten polttoaineiden ohella laajapohjainen ja verotuotoiltaan merkittävä energian valmistevero. Sähkövero on ollut käytössä Suomessa jo pitkään, mutta se on kuulunut EU:n energiaverodirektiivin (2003/96/EY) harmonisoinnin piiriin vasta vuoden 2004 alusta. Energiaverotuksen rakenneuudistuksen yhteydessä vuonna 2011 sähkön verotus kiristyi, mutta sähköveron peruseriaatteet eivät juuri muuttuneet. Sähköveroa maksetaan edelleen sähköverkosta kulutukseen luovutetun sähkömäärän perusteella, joten sähkön tuottamiseen käytetyn polttoaineen energiasisältö tai hiilidioksidipäästöt eivät vaikuta sähköveron määrään. Sähköntuotannossa käytetyt polttoaineet ovat verovapaita, mutta sähköntuotanto kuuluu EU:n päästökaupan piiriin.

Energiaverotukseen on tehty joitakin muutoksia pääministeri Petteri Orpon hallituskauden aikana, minkä ohella hallitus on linjannut eräistä veromuutoksista ym. toimista, jotka eivät ole tulleet vielä voimaan.

Vuonna 2024 tuli voimaan hallitusohjelman mukainen päätös liikennepolttoaineiden verotuksen keventämisestä. Veronkevennys toteutettiin hiilidioksidiveron alennuksena, jossa hiilidioksiditonnin arvoa alennettiin 77 eurosta 62 euroon. Tämän muutoksen arvioitiin alentavan valtion valmisteverotuottoja 168 miljoonalla eurolla vuoden 2024 tasossa. Veronalennuksella pyrittiin kompensoimaan polttoaineiden hinnannousua, joka aiheutuisi jakeluvetoitteen asteittaisesta tiukentumisesta 2024–2027. Veronalennuksen arvioitiin alentavan arvonlisäveroineen fossiilisen bensiinin ja korvaavien biopolttoaineiden litrahintaa keskimäärin 4,4 senttiä sekä vastaavasti dieselpolttoaineen litrahintaa 4,9 senttiä

vuosina 2024–2027. Tämän ohella hallitusohjelmassa on linjattu polttoaineverotuksen 100 miljoonan euron kevennyksestä, joka toteutettaisiin vaalikauden 2023–2027 loppupuoliskolla.

EU:n ilmastopoliittisen Fit for 55-lainsäädäntöpaketin yksi osa oli uusi EU:n tie liikenteen ja rakennusten erillislämmitystä koskeva päästökauppa ETS2. Pääministeri Sanna Marinin hallitus hyväksyi ETS2:n käyttöönoton osana uutta EU-sääntelyä ja pääministeri Petteri Orpon hallitus toimeenpani EU:n uusitun päästökauppadirektiivin edellyttämät muutokset. ETS2-huutokaupat käynnistyisivät vuodesta 2027 alkaen (tai viimeistään 2028), minkä seurauksena säänneltyjen yhteisöjen tulisi palauttaa päästöjään vastaava määrä päästöoikeuksia. Hallituksen esityksessä 119/2024 arvioitiin, että Suomi saisi vuonna 2027 päästöoikeuksien huutokauppatuloja 445 miljoonaa euroa tilanteessa, jossa päästöoikeuden hinta olisi 30 euroa. Esityksessä arvioitiin, että päästöoikeuden hinnat nousisivat korkeammalle kuin 45 euroon jo päästökaupan ensimmäisinä huutokauppavuosina. Tuottoarviossa ei ole huomioitu mahdollista EU:n budjettiin (ns. oma vara) jatkossa menevää osuutta eikä Sosiaalisen ilmastorahaston rahoittamiseen kohdentuvia menoja. Esityksessä arvioitiin, että vuoden 2021 jakeluvetoilain mukaisilla velvoitetasolla 50 euron päästöoikeuden hinta nostaisi bensiinin arvonlisäverollista sekoitehintaa 16 senttiä/l ja dieselin 11 senttiä/l. Täysin fossiilisen lämmityspolttoöljyn hinnannousuksi arvioitiin 50 euron päästöoikeuden hinnalla 13,3 senttiä per litra.

Maaliskuussa 2025 hallitus päätti, että kevään 2024 kehysriihessä päätetty makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottaminen yleiseen arvonlisäverokantaan ei toteudu. Samalla ilmoitettiin, että osa tästä verotuottojen lisäyksien menetyksestä korvattaisiin datakeskusten ja kaivosten sähköveroluokan siirrolla veroluokkaan I. Huhtikuussa 2025 julkaistussa luonnoksessa hallituksen esitykseksi arvioitiin, että mainittujen toimialojen siirto sähköveron I-luokkaan lisäisi valtion sähköverotuottoja 58 miljoonalla eurolla vuodessa.

Helmikuussa 2022 pääministeri Sanna Marinin hallitus käynnisti toimet ammatidieselverojärjestelmän käyttöönottoon, mutta asian valmistelu keskeytyi. Kevään 2024 kehysriihessä pääministeri Petteri Orpon hallitus kuitenkin linjasi ammatidieseljärjestelmän käyttöönotosta vuonna 2027, samaan aikaan kun EU:n uusi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppa (ETS2) tulee voimaan. Vuoden 2025 kehysriihessä hallitus linjasi tämän ohella ETS2-hyvitysjärjestelmän ripeästä valmistelusta.

Taulukko 7 Energiaverojen arvioituja verotuottoja 2025 valtion budjetin mukaan (*tähdellä merkityt sisältävät korvaavat biopolttoaineet).

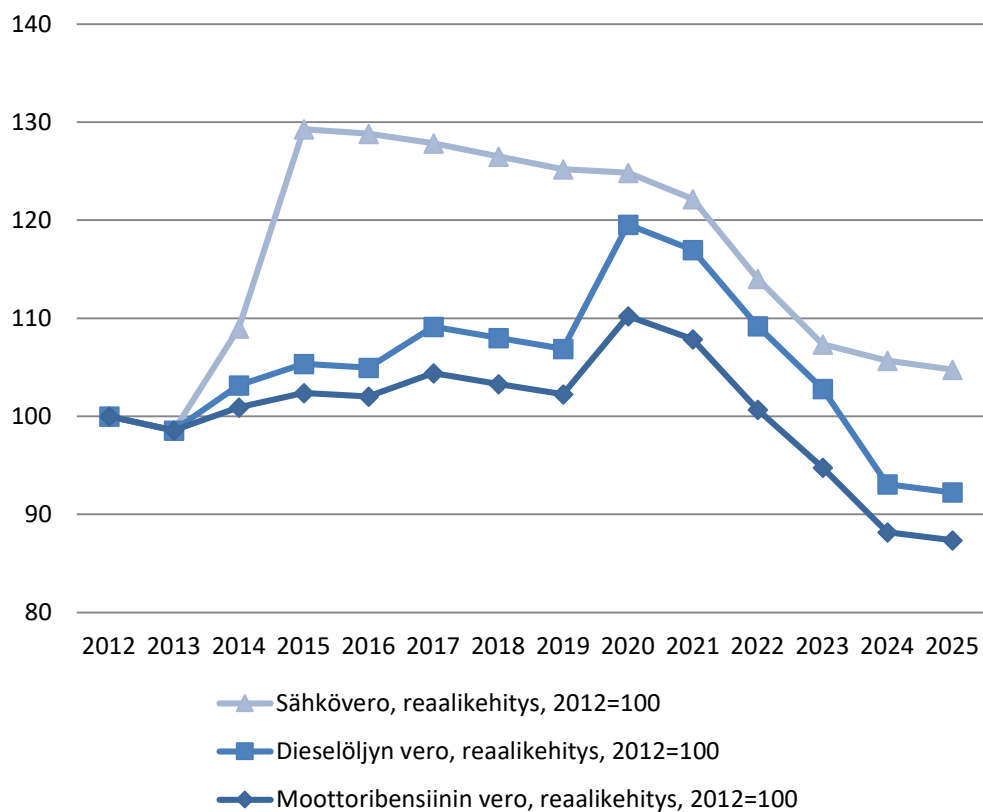
Energiatuote	Tuotto (milj. euroa)
Moottoribensiini*	1 167
Diesel*	1 324
Sähkö	920
Muut (ml. lämmityspolttoaineet)	558

Vuoden 2012 energiaverouudistuksen jälkeen liikennepolttoaineiden veroperusteisiin on tehty neljä korotusta (2014, 2015, 2017 ja 2020) ja yksi alennus (2024). Samaa aikaan liikennepolttoaineiden valmisteverorasitus on toisaalta kevennyt jakeluvetoilain kiristymisen vuoksi, sillä biopolttoaineiden verotus on fos-

siilisiin polttoaineisiin nähden matalamman hiilidioksidiveron ansiosta kevyempää. Energiatuotteiden arvioituja verotuottoja vuonna 2025 saman vuoden valtion talousarvion mukaan on esitetty taulukossa 7 energiatuotteittain.

Koska energiaverojen tasot ovat nimellisiä (euromääräisiä), verotasojen reaaliarvo pienenee kuluttajahintojen noustessa ajan myötä. Mikäli nimellisiin verotaseihin ei tehdä ajan mittaan tarkistuksia (tai tasoihin tehdään alennuksia) ja kuluttajahinnat nousevat, verotus reaalisesti kevenee. Kuviossa 22 tarkastellaan fossiilisen moottoribensiinin, dieselöljyn sekä sähkön indeksoituja reaalisia verotaseja vuodesta 2012. Kuvioista voidaan huomata, että liikennepolttoaineiden reaaliset verotasot vuodesta 2012 lukien ovat laskeneet etenkin 2020-luvulla, jolloin voimakas inflaatio alensi reaaliarvoja selvästi. Kehitystä vauhditti vuonna 2024 voimaantullut hiilidioksidiveron alennus.

Kuvio 22 Moottoribensiinin, dieselöljyn ja sähkön (veroluokka I) verotasojen reaalikehitys 2012–2025, indeksi 2000=100.

* 2025 inflaatioennuste 0,9 %

Honkatukian ym. (2020) tutkimuksen kirjallisuuskatsauksessa polttoaineiden veronkorotusten läpimenoasteeseen on huomattu vaikuttavan eri tutkimusten mukaan useita paikallisia tekijöitä, kuten muun muassa kilpailutilanne markkinoilla ja tuottajien öljynjalostamoiden käyttöasteet. On myös havaittu, että veronkorotuksen läpimenoaste on ollut Espanjassa muuta maata pienempi itsehallintoalueen rajamailla, jonka läheisyydessä toimi toisen itsehallintoalueen alueella oleva huoltoasema. Yhden itsehallintoalueen veronkorotus toisaalta voi mahdollistaa nostaa hintoja toisella itsehallintoalueella, jolloin yhtäällä toteutettu veron-

korotus voi vaikuttaa polttoaineen hintoihin toisaalla. Mikäli huoltoasema ei sijainnut lähellä itsehallintoalueen rajaa, veronkorotuksen on havaittu menneen läpi hintaan lähes 100-prosenttisesti.

EU-maat ottivat käyttöön niin kutsutun yleisen päästökaupan vuoden 2005 alussa. Päästökauppa ohjaa tuotantoa kohti ympäristöystävällisempiä ja energiasäästävämpiä tuotantotapoja ja heikentää hiilidioksidipäästökertoimeltaan korkeampien energiatuotteiden kilpailuasemaa. Päästökaupan perusajatuksena on vähentää päästöjä siellä, missä se on kustannustehokkainta. Päästökaupan tarkoituksena on pitää teollisuus- ja energiantuotantolaitosten sekä Euroopan talousalueen sisäisen lentoliikenteen kasvihuonekaasupäästöt päästökauppasektorille asetetun päästökaton rajoissa. Päästökatto alenee vuosittain, mikä tarkoittaa, että päästöoikeuksien tarjonta vähenee ajan mittaan. Vuonna 2024 yleisen päästökaupan piiriin lisättiin merenkulku, mikä päätettiin toteuttaa asteittain vuosien 2024–2026 aikana. Samalla päätettiin lentoliikenteen ilmaisten päästöoikeuksien asteittaisesta poistumisesta, minkä päätteeksi ilmaisjako loppuu vuonna 2026.

Yleinen päästökauppajärjestelmä (ETS1) kattaa yli 40 prosenttia koko EU:n kasvihuonekaasupäästöistä ja Suomessa hieman alle puolet kasvihuonekaasupäästöistä. Päästökauppajärjestelmään kuuluvilla laitoksilla tulee olla toimivaltaisen viranomaisen, Suomessa Energiavirasto, myöntämä kasvihuonekaasujen päästölupa. Yksi päästöoikeus vastaa yhtä hiilidioksiditonnia. (Työ- ja elinkeinoministeriö)

Päästöoikeuksia jaetaan huutokaupalla ja ilmaisjakona. Kuluvalle päästökauppa-kaudelle 2021–2030 päästöoikeudet lasketaan liikkeelle pääasiassa huutokauppaamalla. Oikeuksia jaetaan edelleen myös ilmaiseksi, mutta kauden edetessä huutokaupan osuus kaikkien päästöoikeuksien jaosta kasvaa. Päästöoikeuksia voi myydä ja ostaa jälkimarkkinoilla ja niiden hinta muodostuu samaan tapaan kuin muidenkin hyödykkeiden hinnat pörssissä. Huutokaupatuista päästöoikeuksista saadut tulot ovat osa verokertymää Tilastokeskuksen ja OECD:n verotilastoissa erässä 5220 (Kertaluontoiset verot/Non-recurrent taxes), mutta valtion budjetissa ne ovat osa Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuloja. Talousarvioesityksessä 2025 päästöoikeuksien huutokaupan arvioidaan kerryttävän valtion budjettiin 556 miljoonaa euroa vuonna 2025.

Valtio tukee energiaintensiivistä teollisuutta päästökaupasta sähkön hintaan aiheutuvia välillisiä kustannuksia laissa määritellyille toimialoille vuosien 2022–2026 välillä. Vuoden 2025 talousarviossa sähköistämistuelle on varattu määrärahasi 150 miljoonaa euroa. Tuen tavoitteena on ehkäistä ns. hiilivuotoriskiä, turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi. Toiminnanharjoittajan on käytettävä myönnetystä tuesta vähintään 50 prosenttia kehittämistoimiin, joilla se tavoittelee päästövähennyksiä, energiatehokkuusparannuksia tai uusiutuvan energian osuuden lisäämistä energiankulutuksessa.

Pääministeri Orpon hallitus toimeenpani hallituksen esityksellä 119/2024 fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupan (ETS2). Uusi päästökauppajärjestelmä koskisi laajasti yleisen päästökaupan ulkopuolista polttoaineen kulutusta. Soveltamisalaan kuuluu Suomessa tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksen polttoaineet, mutta myös maa- ja metsätalouden polttoaineet sekä vapaa-ajan vesiliikenteen polttoaineet. Päästöoikeuksien huutokaupat alkavat vuonna 2027,

mikäli energian hinnat eivät nouse vuoden 2026 ensimmäisellä puoliskolla ennalta määriteltyjen tasojen yläpuolelle. Tässä tapauksessa päästökaupan huutokaupat alkaisivat vuonna 2028 tai 2029. ETS2:ssa kaikki päästöoikeudet lasketaan liikkeelle huutokauppaamalla, eli ilmaisjakoa ei ole.

4.5 Kansalliset valmisteverot

EU:n jäsenmaat voivat periä harmonisoitujen valmisteverojen ohella myös muita valmisteveroja ja maksuja. EU-jäsenyyden myötä kansallisten valmisteverojen lukumäärä vähentyi, sillä tällöin käytöstä poistuivat esimerkiksi sokerivero, ravintorasvavero ja lannoitevero. Suomella on kuitenkin yhä käytössään muutamia kansallisia valmisteveroja, kuten esimerkiksi jätevero, juomapakkausvero sekä virvoitusjuomien valmistevero.

Suomessa on kannettu jäteveroa vuodesta 1996 lähtien ja sen fiskaalinen merkitys on pienentynyt 2010-luvun aikana huomattavasti. Alun perin veroa oli maksettava kuntien ylläpitämille yleisille tai niihin rinnastettaville kaatopaikoille toimitettavasta jätteestä. Vuoden 2011 alusta astui voimaan uusi jäteverolaki, joka laajensi jäteveron veropohjan kaikkiin kaatopaikkoihin riippumatta niiden omistussuhteista tai jätteen alkuperästä. Veron maksaa kaatopaikan pitäjä. Valtion tilinpäätöksen mukaan vuonna 2011 jäteveron tuotto oli noin 64 miljoonaa euroa ja vuoden 2025 talousarviossa sen verotuotoksi arvioidaan 5 miljoonaa euroa. Jäteveron määrä on 80 euroa per jätetonne. Hallituksen esityksessä 35/2015 on todettu, että jäteveron ohjausvaikutus on vaikuttanut toimineen tehokkaasti. Veropohjaa on pienentänyt myös orgaanisen jätteen kaatopaikkakielto, jonka vaikutuksen on arvioitu olleen tuntuva vuosien 2015–2017 aikana (Korhonen ym. 2018).

Pääministeri Orpon hallitus linjasi hallitusohjelmassaan, että hallitus selvittää jäteveropohjan laajentamista varmistaen, ettei verorasitus kohdistu alkutuotantoon, kotitalouksille eikä yritysten maksutaakka nouse kohtuuttomasti. Kehysriihessä 2025 hallitus linjasi, että jäteveron veropohjaa laajennetaan vuodesta 2027 alkaen. Verotuotto kasvaisi toimenpiteen myötä 10 miljoonalla eurolla.

Kansallisiin valmisteveroihin kuuluu myös virvoitusjuomien valmistevero. Vuoteen 2016 asti verotuotto virvoitusjuomista kertyi valtion budjetissa momentille makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero. Vuonna 2017 valmisteverosta makeisten ja jäätelön kohdalla kuitenkin luovuttiin. Myös virvoitusjuomaveroon tehtiin pieniä muutoksia vuoden 2017 alusta, kun sen veropohjasta poistuivat maitoa korvaavat kasvipohjaiset juomat ja jääpalat. Lisäksi edellä mainittujen tuotteiden juomapakkausvero poistettiin samassa yhteydessä. Virvoitusjuomaveron piiriin kuuluvista juomista peritään vuonna 2025 valmisteveroa 32 senttiä per litra valmistista juomaa. Alle 0,5 g/dl sokeria sisältävistä juomista peritään matalampaa veroa, joka verotaso on 13 senttiä per litra. Valtion talousarvion esityksessä virvoitusjuomaveron tuotoksi vuonna 2025 arvioidaan 222 miljoonaa euroa. Virvoitusjuomaveron alaiset tuotteet on määritelty ja lueteltu tulliverotuksessa käytetyssä tullitariffiluokittelussa (ks. liite 3).

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjattiin virvoitusjuomaveron 30 miljoonan euron veronkorotuksesta. Kevään 2024 kehysriihessä linjattiin virvoi-

tusjuomaveron 27 miljoonan euron korotuksesta hallitusohjelmassa linjatun korotuksen päälle. Kevään 2025 kehysriihessä linjattiin vielä uudesta virvoitusjuomaveron 50 miljoonan euron korotuksesta edellä mainittujen korotuksien päälle.

Syksyn 2021 budjettiriihessä hallitus sopi, että virvoitusjuomaveroa tullaan muuttamaan terveysperusteiseen suuntaan. Lisäksi ilmoitettiin, että valmistelun toisessa vaiheessa valmistellaan veromalli, jolla terveysperusteisen veron veropohjaa laajennetaan terveysperusteisesti myös muihin tuoteryhmiin kuin virvoitusjuomiin. Hallituksen esityksessä 280/2022 virvoitusjuomaveroon ehdotettiin aiemman kahden sijasta kuutta eri veroluokkaa veronalaisille juomille. Verotasot olisivat esityksen mukaan sokeripitoisuuden perusteella 9, 16, 24, 32, 40 tai 48 senttiä litralta. Lain voimaantulo säädettiin alkavaksi, kun ehdotetun virvoitusjuomaveromallin EU:n valtioneuvoston mukaisuudesta olisi saatu varmistus Euroopan komissiolta.

Varmistus EU:n komissiolta saatiin toukokuussa 2025, minkä jälkeen valtiovarainministeriö julkaisi luonnoksen hallituksen esityksestä liittyen edellä mainittuihin veronkorotuksiin ja veroporrastuksen vahvistamiseen. Luonnoksessa ehdotetaan, että veronkorotukset toteutetaan korottamalla virvoitusjuomaveron kuusiportaisen asteikon verotasoa tasasuuruiseksi 11 sentillä. Samassa esitysluonnoksessa ehdotetaan, että virvoitusjuomaveron veropohjaan lisättäisiin yli viiden litran pakkauksissa myytävät vedet. Lisäksi pakkaamattomia juomia verotettaisiin veroasteikon alimman verotason mukaan ja kasvipohjaisten juomien verovapauden edellytyksiä täydennetään vähimmäiskalsiumpitoisuutta koskevalla vaatimuksella. Ehdotettujen muutosten arvioitiin kasvattavan virvoitusjuomaveron tuottoa 110 miljoonalla eurolla vuodessa.

Kosonen ja Savolainen (2019) ovat tutkineet makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron ohjausvaikutusta. Kyseisten tuotteiden valmisteverot mielletään terveysperusteisiksi veroiksi, vaikkakin virallisesti veroa on kerätty fiskaalisin perustein. Tutkimuksessa kävi ilmi, että makeisten ja jäätelön kohdalla valmisteveron ohjausvaikutus ei ollut tehokas. Vaikka valmisteverot nostivat tuotteiden hintoja, ei hintojen nousu selkeästi aiheuttanut muutoksia makeisten ja jäätelön kokonaiskulutuksessa. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös virvoitusjuomien veronkorotusta, kun vuonna 2014 sokerillisten virvoitusjuomien valmistevero kaksinkertaistui, mutta sokerittomien virvoitusjuomien valmistevero pysyi ennallaan. Muutoksen seurauksena kulutus ohjautui sokerittomiin virvoitusjuomiin, joita verotettiin matalammalla verokannalla. Valmisteveron ohjausvaikutuksen arvioitiin toteutuvan paremmin, kun epäterveelliselle tuotteelle on olemassa samankaltainen terveellisempi vastine, joka voi syrjäyttää epäterveellisen tuotteen kulutusta.

Alkoholi- ja virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavien juomien pakkauksista kannetaan myös juomapakkausveroa pois lukien pakkaukset, jotka kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään ja jotka ovat uudelleen käytettävissä. Verovapaita ovat nestepakkauskartongista valmistetut pakkaukset, kuten maito- ja mehutölkit. Sen sijaan, jos nestepakkauskartongin sisällä on erillinen muovinen tai muusta materiaalista valmistettu pussi, kuten esimerkiksi hanaviinipakkauksissa, on pakkaus verollinen. Verottomia pakkauksia ovat myös tilavuudeltaan vähintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukset sekä juuri ennen myyntiä täytettävät välittömästi käyttöön tarkoitetut pakkaukset, kuten kertakäyttöiset pahvi- ja muovimukit.

Juomapakkausveron tavoitteena on vähentää ympäristöä kuormittavien kertakäyttöisten juomapakkausten käyttöä. Veronalaisiin pakkauksiin kuuluvat tullitariffin nimikkeeseen 22 kuuluvat juomat, joita ovat muun muassa virvoitusjuomat, alkoholi- ja mallasjuomat, vedet, kahvi- ja teejuomat sekä muut alkoholittomat juomat. Juomapakkausveron määrä on 51 senttiä litralta pakattua tuotetta.

Suomessa on ollut myös muita kansallisia valmisteveronluonteisia tai vakuutuksen kaltaisia maksuja. Näitä maksetaan tyypillisesti valtion talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, joista korvataan eräiden yhteiskunnallisten toimintojen piiriin kuuluvat vahingot ja kustannukset. Tällaisia maksuja ovat esimerkiksi energia tuotteista perittävät huoltovarmuusmaksut, joita kannetaan huoltovarmuusrastoon väestön toimeentulon ja talouselämän turvaamiseksi poikkeusoloissa.

Kaivosmineraaliverolaki tuli voimaan Suomessa 1.1.2024. Kaivosmineraaliveroa maksetaan Suomessa louhituista, kaivoslaissa tarkoitetuista kaivosmineraaleista, pois lukien kullanhuuhtonnessa löydetty kaivosmineraalit. Kaivosmineraaleista hopean, koboltin, kromin, kullan, kuparin, litiumin, nikkelin, palladiumin, platinan, sinkin, lyijyn ja uraanin vero on 0,6 prosenttia rikastukseen toimitetun malmin sisältämän metallin verotusarvosta. Verohallinto vahvistaa edellä lueteltujen kaivosmineraalien verotusarvot kutakin vuotta varten kalenterivuoden alussa edellisen vuoden hintatietojen perusteella. Muiden kaivosmineraalien vero on 0,20 euroa tonnilta louhittua malmia tai hyötykiveä.

Veron tuotto jaetaan kuntien ja valtion kesken siten, että kaivosten sijaintikuntien osuus tuotosta on 60 % ja valtion 40 %. Valtionvarainministeriön Kuntatalousohjelman mukaan kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2025 noin 32 miljoonaa euroa, josta kaivosten sijaintikuntien osuus on noin 19 miljoonaa euroa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa linjataan, että kaivosveron tasoa tarkistetaan puoliväliriihestä eteenpäin 15 miljoonalla eurolla ja kaivosverolle asetetaan toinen veroluokka. Kevään 2024 kehysriihessä linjattiin kaivosveron 5 miljoonan euron lisäkorotuksesta. Kevään 2025 kehysriihessä, eli puoliväliriihessä, hallitus linjasi kaivosmineraaliveron 50 miljoonan euron korotuksesta aiempien linjauksien päälle. Kesäkuussa 2025 julkaistiin hallituksen esityksen luonnos edellä mainituista veronkorotuksista, jotka tulisivat voimaan 1.1.2026. Rodium lisättäisiin kaivosveron soveltamisalan piiriin. Ehdotetut muutokset arvioitiin lisäävän veron tuottoa yhteensä 70 miljoonalla eurolla vuodessa.

4.6 Tiettyjen palveluiden verot sekä muut toistuvat verot ja maksut

Tässä luvussa käydään läpi Tilastokeskuksen veroluokituksessa luokkiin 5126 (Tiettyjen palveluiden verot) ja 5213 kuuluvia eriä, joita ei ole tarkasteltu selvityksen muissa osissa.

Veikkaus Oy:n valtiolle tilittämät rahapelitoiminnan tuotot luokitellaan Tilastokeskuksen *Verot ja veronluonteiset maksut*-tilaston luokituksessa kategorialle 512607 Rahapelitoiminnan voittovarot. Valtion budjetissa tuotto ohjataan momentille 13.03.02 Rahapelitoiminnan tuotto. Vuoden 2025 talousarviossa tuotoksi arvioidaan 550 miljoonaa euroa. Arpajaislain mukaan valtion talousarvioon tuloutetaan vuosittain Veikkaus Oy:n viimeisimmän tilinpäätöksen osoittamaa voittoa vastaava summa. Vuoteen 2023 saakka tuotto tilitettiin korvamerkittynä

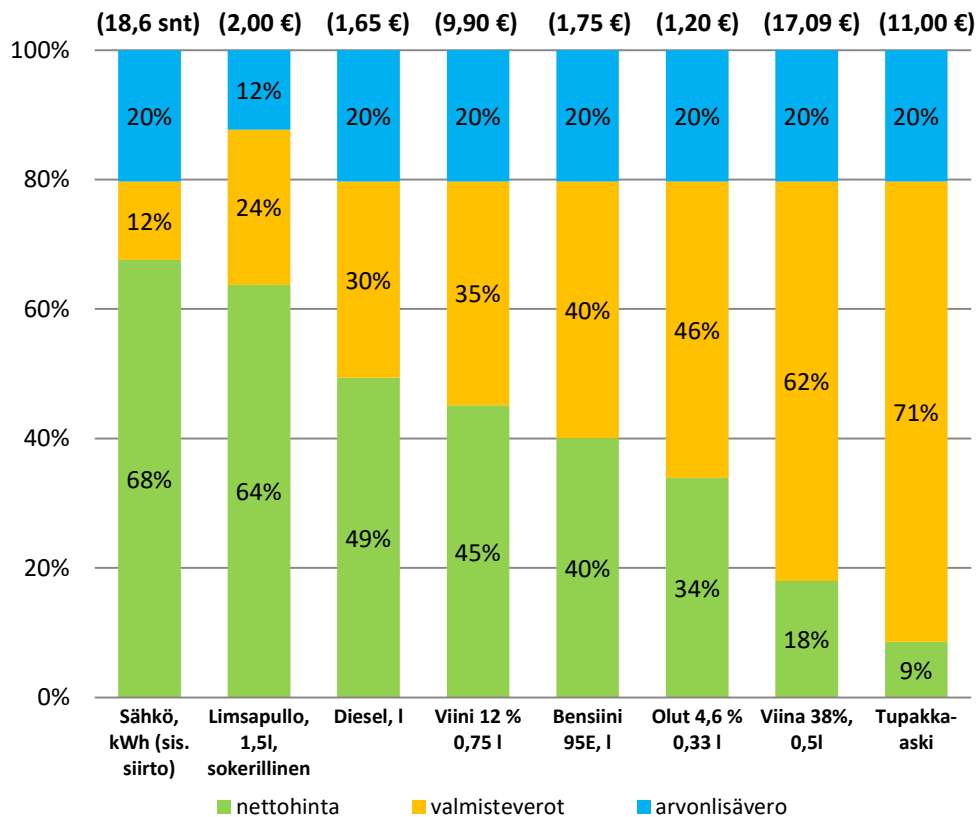
opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle.

Muihin otsikossa mainittuihin eriin lukeutuvat muun muassa talletussuojamaksut, erilaiset kalastukseen ja metsästyksen liittyvät lupamaksut, kala- ja riistanhoitomaksut, ydinenergiatutkimusmaksut sekä palosuojamaksut.

4.7 Esimerkkilaskelmia veroista kulutustuotteissa

Tässä alaluvussa valmisteverojen tasoa eri tuotteille havainnollistetaan vertailulla, johon on koottu tyypillisiä valmisteveronalaista tuotteita Suomessa. Kuviossa 23 esitetään eräiden valmisteveronalaisten tuotteiden hinnan jakautuminen prosentuaalisesti nettohintaan, valmisteveroihin ja arvonlisäveroon heinäkuun 2025 veroperusteilla ja hintatasolla. Alkoholi- ja virvoitusjuomien hintoihin ei sisälly panttia. Nettohinnalla viitataan tuotteen verottomaan hintaan, jossa kuluttajahinnasta on vähennetty arvonlisävero ja valmistevero. Sähkön arvonlisäverolliseen kilowattituntihintaan sisältyy sähkön siirto, sähkövero, ja sähköenergia.

Kuvio 23 Esimerkkejä eräiden valmisteverollisten tuotteiden hinnan muodostumisesta 2025 (verotasot 1.7.2025), %.

juomien hintaan ei sisälly panttia

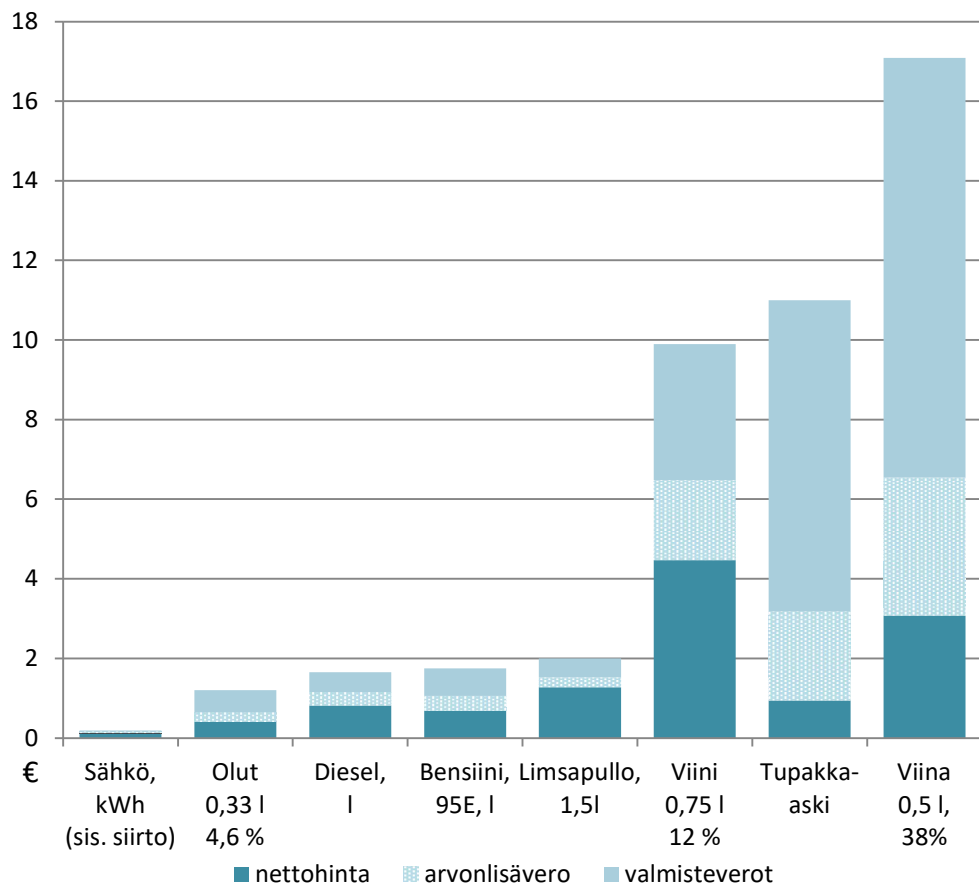
Esimerkkituotteiksi on valittu kolme alkoholituotetta, pullo sokerillista virvoitusjuomaa, tupakka-aski, energiatuotteista litra bensiiniä ja dieseliä sekä kilowattitunti sähköä. Tarkempi erittely esimerkeistä on liitteessä 2.

Esimerkkituotteista suhteellisesti eniten valmisteveroa kerätään savukkeista, jonka valmistevero esimerkin myyntihinnasta on 71 %. Arvonlisävero huomioiden verojen osuus esimerkkisavukeaskin hinnasta on 91 %. Suhteellisesti toiseksi eniten veroa on viinapullossa, 82 prosenttia pullon pantittomasta hinnasta. Valmisteveron määrä euroissa viinapullossa perustuu pulloon sisältyvän alkoholiin, joten valmistevero säilyisi euromääräisesti samana, vaikka tuotteen kuluttajahinta olisi korkeampi. Liikennepolttoaineiden kuluttajahinnoissa verojen osuus on miltei kaksi kolmasosaa bensiinissä ja dieselissä hieman yli puolet. Kotitaloussähkön esimerkkitapauksessa kuluttajahinnasta valmisteveron osuus on noin 12 prosenttia. Kilowattitunnin kokonaishinnasta (ml. siirto) yhteensä noin 32 prosenttia on veroa.¹⁷ Energiatuotteiden hinnat voivat vaihdella markkinatilanteen mukaan melko paljon, millä on olennainen vaikutus verojen suhteelliseen osuuteen.

Esimerkkien virvoitusjuomapullo (sokerillinen) sisältää valmisteveroa 48 senttiä. 2,00 euron virvoitusjuomapullon hinnasta. Hinta ei sisällä panttia. Valmisteveron osuus tuotteen hinnasta on noin 24 prosenttia, ja kulutusverot yhteensä vastaavasti 36 prosenttia. Virvoitusjuomat kuuluvat muiden elintarvikkeiden tapaan 14 prosentin alennetun arvonlisäverokannan piiriin. 1,5 litran sokeriton virvoitusjuoma sisältäisi valmisteveroa 19,5 senttiä, sillä sokerittomat juomat verotetaan matalammalla valmisteverokannalla kuin sokerilliset. Toisin kuin virvoitusjuomiin, muihin esimerkkituotteisiin sovelletaan Suomessa yleistä 25,5 prosentin arvonlisäverokantaa, jonka osuus tuotteen verollisesta kuluttajahinnasta on n. 20,3 %. Kuviossa 24 esitetään valmisteveroesimerkit euromääräisenä.

¹⁷ Sähköntuotanto on EU:n yleisen päästökaupan piirissä. 65 euron päästöoikeuden hinnalla ja yhden kilowattitunnin 32 gramman keskimääräisellä CO₂-ekv. päästöllä laskettuna päästökaupan aiheuttama laskennallinen kustannus olisi 1 prosentin luokkaa kokonaishinnasta.

Kuvio 24 Valmisteveroesimerkkien hinnan muodostuminen 1.7.2025, €.

5 AJONEUVOJEN JA TIELIIKENTEEN VEROTUS

Ajoneuvoperusteiset verot voidaan jaotella ajoneuvon hankintaan, omistukseen ja käyttöön liittyviin veroihin.

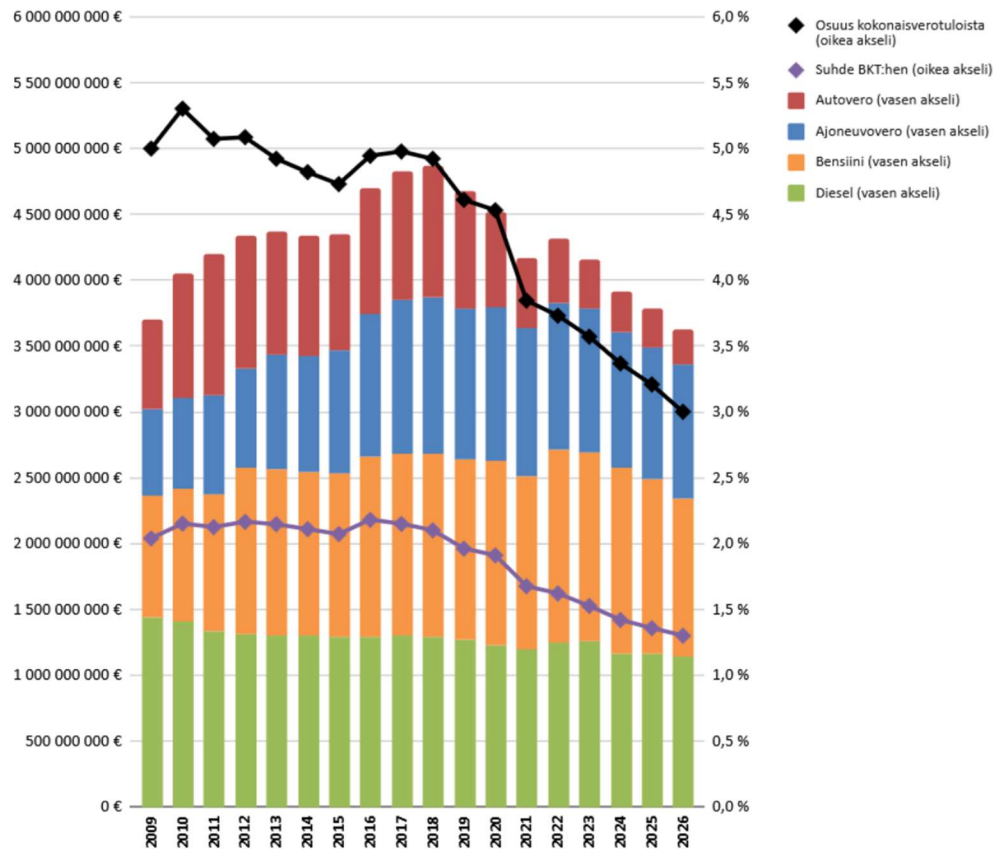
Autovero on ajoneuvon hankintavaiheen vero. Sitä maksetaan sekä uusista että käytettynä maahan tuoduista ajoneuvoista sekä sellaisista ajoneuvoista, joiden rakennetta, käyttötarkoitusta tai omistusta on muutettu niin paljon, että laissa säädetty veronmaksuvelvollisuus täyttyy. Ajoneuvon omistusta verotetaan ajoneuvoverolla, kun taas käyttövaiheen veroksi luokitellaan polttoaineverot, joita käsitellään selvityksen luvussa 4.4. Useilla mailla on käytössään lisäksi veronluonteisia tie- ja ruuhkamaksuja, jotka ovat tapoja kerätä varoja julkiselle taloudelle liikenteestä ja samalla keino hillitä ruuhkia ja ohjata liikennettä. Tilastokeskuksen tilastoluokituksessa autovero ja ajoneuvovero (ja entinen moottoriajoneuvovero) luokitellaan Tavarosta ja palveluista maksetut verot-kategorian (5000) alaisuudessa omina verolajeinaan, mutta liikennepolttoaineiden verot luetaan energiaverojen alaluokkaan, joka sisältää myös muita energiaveroja kuin liikennepolttoaineet. Liikennepolttoaineiden verot ovat kuitenkin osa tieliikenteen verotuksen kokonaisuutta. Kansantalouden tilinpidon EKT 2010 -uudistuksen myötä ajoneuvojen rekisteröintimaksu muutettiin palvelumaksusta veroksi. Tämä kertaluonteinen maksu maksetaan rekisteröinnin yhteydessä.

Auto- ja ajoneuvoveron suuruus määräytyy tavallisesti auton hiilidioksidipäästöjen perusteella. Syyskuusta 2018 lähtien Euroopan unionissa otettiin käyttöön uusi mittaamenetelmä pakokaasupäästöjen ja polttoaineen kulutuksen mittauksessa: Worldwide harmonised Light-vehicles Test Procedure (WLTP). WLTP syrjäytti aiemmin käytössä olleen New European Driving Cycle -mittaustavan (NEDC) uusien autojen hiilidioksidipäästöjen mittaamisessa. WLTP ja NEDC poikkeavat mittaustapoina toisistaan. WLTP-mittaustavassa autoa kuormitetaan enemmän, minkä vuoksi se antaa autoille keskimäärin suurempia päästölukemia kuin NEDC-mittaustapa. Kummallekin mittaustavalle on oma ajoneuvovero- ja autoverotaulukkonsa.

NEDC-mittaustavan mukaan verotettavia autoja verotetaan liitteellä 1. Autoveron tapauksessa uusia WLTP-verotaulukoita sovelletaan vain 1.9.2018 tai sen jälkeen rekisteröityihin tai käyttöön otettaviin uusiin autoihin, joiden päästöt on mitattu uudella WLTP-mittaustavalla.¹⁸ Näille autoille sovelletaan ajoneuvoverolain ja autoverolain verotaulukkoja 1A. Päästöperusteisten verotaulukoiden rinnalla on verotaulukko 2 niitä vanhempia autoja varten, joita ei veroteta verotaulukoilla 1 tai 1A. Verotaulukon 2 verotasot perustuvat auton kokonaismassaan.

¹⁸ Mikäli auto on tilattu ennen muutoksen voimaantuloa 1.9.2018, mutta otettu käyttöön vasta tämän jälkeen, verovelvollinen voi vaatia itselleen sovellettavaksi verotaulukkoa, joka on hänelle edullisempi. WLTP-autoverotaulukkoja tarkennettiin joulukuussa 2018. Tarkennukset tehtiin WLTP-verotaulukoille vuodelle 2019 ja myös vuoden 2018 osalta ajalle 3.12.2018-31.12.2018, sillä mittaustavan muutoksen todettiin nostaneen päästöarvoja jonkin verran enemmän kuin alun perin oltiin ennakoitu.

Kuvio 25 Eräiden tieliikenteeseen kohdistuvien verojen kertymät (vasen asteikko), ajoneuvoperusteisten verojen suhde BKT:hen (% , oikea asteikko) ja osuus kokonaisverotuloista (% , oikea asteikko) 2009–2026*. Lähteet: Valtion talousarviot 2011–2025 ja VM:n ehdotus vuoden 2026 talousarvioksi, Tilastokeskus, VM, Veronmaksajat.

* vuodet 2025 ja 2026 ennusteita

Valtiovarainministeriön budjettiehdotuksesta (8.8.2025) ilmenevien tilinpäätöslukujen mukaan vuonna 2024 eräitä tieliikenteen veroja kertyi seuraavasti:

- bensini (ja sitä korvaavat biopolttoaineet): 1 210 miljoonaa euroa
- diesel (ja sitä korvaavat biopolttoaineet): 1 364 miljoonaa euroa
- ajoneuvovero (ml. käyttövoimavero): 1 060 miljoonaa euroa
- autovero: 302 miljoonaa euroa
- edellä mainitut yhteensä: **3 936 miljoonaa euroa**

Verojen nimellistuotto on laskenut merkittävästi vuodesta 2018, jolloin tuotot ylsivät 4 871 miljoonaan euroon. Vuoden 2026 osalta verojen tuotoksi on budjetoitu 3 632 miljoonaa euroa. Ajoneuvojen rekisteröintimaksujen tuotto on ollut 2020-luvulla noin 30 miljoonaa euroa vuosittain. Tieliikenteestä kertyy valmis-teveroja myös liikenteessä käytetystä kaasusta ja sähköstä, joskin niiden tuotto on muihin tieliikenteen verokertymiin nähden suuruusluokaltaan vähäpätöinen.

Kun tarkastellaan ajoneuvo- ja autoverojen tuottojen trendejä, autoveron kertymä on ollut ajoneuvoveroa suurempi aina vuoteen 2014 saakka, minkä jälkeen ajoneuvoveron kertymä on vähitellen noussut selvästi autoveron kertymää suuremmaksi. Autoveron tuotto on laskenut merkittävästi viimeiset kymmenisen vuotta. Verokertymien suhteellinen muutos heijastaa sekä pyrkimyksiä siirtää

verotuksen painopistettä auton hankintavaiheen verotuksesta käyttövaiheen verotukseen että toisaalta myös vähä-/nollapäästöisten autojen yleistymistä autojen käyttöönnotossa ja ensirekisteröinneissä. Viime vuosina autoveron tuottoa on osaltaan alentanut uusien henkilöautojen rekisteröintien väheneminen.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kaudella tieliikenteen veroihin on tehty lukuisia muutoksia, joista ensimmäiset toteutettiin syksyn 2023 budjettiriihen yhteydessä. Näihin lukeutuivat liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron alentaminen 168 miljoonalla eurolla ja ajoneuvoveron perusveron 50 miljoonan euron alennus kohdistuen ajoneuvoveron verotaulukoihin 1 (NEDC-päästömitatut autot) ja 2 (vanhemmat massan mukaan verotettavat autot). Ajoneuvoveron kevennyksen ulkopuolelle jäivät näin ollen uudemmat WLTP-menetelmällä päästömitatut autot. Kummankin veromuutoksen verotuottovaikutus pienenee ajan kuluessa, sillä liikennepolttoaineiden ja vanhempien autojen veropohjan odotetaan kapenevan vähitellen. Ajoneuvoveron kevennys koski veropäiviä 1.1.2025 alkaen, mutta sen vaikutus näkyi jo vuoden 2024 ajoneuvoveron tuotossa, sillä vuodelta 2025 maksettavaa ajoneuvoveroa peritään jo vuoden 2024 puolella.

Kevään 2024 kehysriihen yhteydessä linjattujen veromuutosten seurauksena täyssähkö- ja ladattavien hybridiautojen verotukseen tehtiin muutoksia, jotka kiristivät täyssähköisten ja ladattavien bensiinihybridien ajoneuvoveroa. Samalla ladattavien dieselhybridien vero keveni. Veromuutoksia tehtiin sekä ajoneuvoveron perusveroon että käyttövoimaveron perusteisiin. Muutokset koskivat veropäiviä 1.1.2026 alkaen, mutta ne vaikuttavat jo vuoden 2025 verotuottoihin. Vuoden 2026 tasossa veromuutosten arvioitiin lisäävän ajoneuvoveron tuottoa 34 miljoonaa euroa, mutta sähköautojen yleistyessä muutosten aiheuttama nousu ajoneuvoverotuotossa tulee kasvamaan: vuonna 2028 muutosten arvioitiin lisäävän ajoneuvoveron tuottoa 55 miljoonalla eurolla. Tämän esityksen ohella kehysriihen päätöksiin lukeutui matkailuajoneuvojen ajoneuvoveron korotus 1.1.2026 veropäivistä alkaen, jonka arvioitiin nostavan ajoneuvoveron tuottoa 10,5 miljoonaa euroa vuodessa liikennekäytöstäpoiston yleistyminen huomioituna.

Kevään 2024 kehysriihessä linjattiin myös ammattidieselin käyttöönnotosta vuonna 2027, kun EU:n fossiilisen polttoaineen jakelua (ml. tieliikenne) koskeva päästökauppa ETS2 (kts. luku 4.4) tulee voimaan. Tuloverotuksessa pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti myös nollapäästöisten työsuhdeautojen määräaikaisen verotusarvon alennuksen jatkosta vuosille 2026–2029. Lisäksi kehysriihessä päätetty yleisen arvonlisäverokannan nosto 24 prosentista 25,5 prosenttiin vaikuttaa esimerkiksi autojen, polttoaineiden ja sähkön kuluttajahintoihin.

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on ohjelmassaan linjannut käynnistävänsä liikenteen rahoituksen ja verotuksen kokonaisuudistuksen, jonka toteutuksesta vastaavat liikenne- ja viestintäministeriö sekä valtiovarainministeriö. Uudistuksen toteuttaminen käynnistyi lokakuussa 2024.

Vaalikaudella 2019–2023 tieliikenteeseen kohdistuneet veromuutokset koskivat liikennepolttoaineiden verotusta (luku 4.4) ja täyssähköautojen auto- ja ajoneuvoveromuutoksia. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan lukeutui kirjaus, jonka perusteella hallituskaudella oltaisiin säädetty laki, joka mahdollistaa kaupunkiseutujen liikenteen hallintaan tähtäävien ruuhkamaksujen käyttöönoton. Lainsäädäntösuunnitelmaa koordinoivan epävirallisen ministerityöryhmän linjauksella ruuhkamaksujen puitelakia koskeva hallituksen esitys päätettiin kuitenkin poistaa. Merkittävä veromuutos pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman ulkopuolelta tehtiin syksyn 2021 budjettiriihessä, jossa päätettiin

nollapäästöisten autojen autoveroprosentin asettamisesta nollaan. Samassa yhteydessä päätettiin korottaa näiden autoverottomien autojen ajoneuvoveron perusveroa, millä tavoiteltiin veromuutoksen budjettineutraaliutta pitkällä aikavälillä.

5.1 Autovero

Autovero on ajoneuvon arvoon perustuva kertaluonteinen vero, jota maksetaan henkilö- ja pakettiautoista, moottoripyöristä sekä eräistä muista ajoneuvoista, jotka merkitään ensimmäisen kerran Suomen ajoneuvorekisteriin. EU:n ulkopuolelta tuotavista ajoneuvoista kannetaan lisäksi tulli ja maahantuonnin arvonlisävero. Autovero on luonteeltaan päästöperusteinen ja auton autoveroprosentti kasvaa auton hiilidioksidipäästöjen tai auton kokonaismassan perusteella. Autoveron määrään vaikuttaa olennaisesti myös kyseessä olevan auton yleinen vähittäismyyntihinta (ellei autoveroprosentti ole 0,0). Autoveron tuotto vuoden 2025 talousarviossa arvioidaan olevan 292 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 keskimääräinen autovero arvioidaan olevan 2 000 euroa uusille henkilöautoille ja 1 000 euroa käytetyille henkilöautoille. Autoveroa on kannettu Suomessa vuodesta 1958 lähtien.

Suuressa osassa OECD-maista on käytössä autovero tai autoveron tyyppinen rekisteröintimaksu. Maittaiset vaihtelut auton hankinnan verojen tasoissa ovat kuitenkin suuria. Esimerkiksi Turkissa, Tanskassa tai Hollannissa auton arvonlisä- ja autoverollinen hinta voi olla kolmin- ja miltei nelinkertainen verottomaan hintaan nähden, siinä missä Australiassa, Kanadassa, Japanissa ja Sveitsissä vastaavan auton verollinen hinta on noin 10–15 prosenttia korkeampi verottomaan nähden. (OECD 2024.)

Euroopassa ajoneuvon hankintaan perustuvat erityisverot ovat melko yleisiä, mutta niiden määräytymisperusteet ja taso vaihtelevat. Esimerkiksi OECD-maissa on hyvin yleistä, että teknisten ominaisuuksien ohella veron määrä on kytköksissä ajoneuvon arvoon. Tavallista on myös, että autoveroon vaikuttavat ympäristöominaisuudet, kuten auton hiilidioksidipäästö taso tai polttoaineenkulutus. Joissakin maissa vero perustuu pelkästään ajoneuvon teknisiin ominaisuuksiin. Monilla mailla on myös verokannustimia sähköautojen hankintaan. (OECD 2024)

Uuden auton autoveron määrä lasketaan prosenttiosuutena ajoneuvon verotusarvosta, eli yleisestä verollisesta vähittäismyyntiarvosta, joka sisältää kaikki ajoneuvon hintaan sisältyvät verot. Yleisellä vähittäismyyntiarvolla tarkoitetaan hintaa, joka samanlaisesta ajoneuvosta olisi yleisesti saatavissa myytäessä se verollisena Suomen markkinoilla kuluttajan asemassa olevalle ostajalle sinä ajankohtana, jona veron suorittamisvelvollisuus syntyi. Yleiseen vähittäismyyntiarvoon lisätään arvonlisäverollinen lisävarusteiden hinta. Uusien autojen kohdalla laskennallista tavanomaista alennusta vastaa 5,5 prosenttia pyyntihinnasta lisätynä 250 eurolla, mutta kuitenkin enintään 20 prosenttia pyyntihinnasta. Verotuskäytännön mukaan vähennystä ei kuitenkaan tehdä, jos ajoneuvon pyyntihinnasta ei myönnetä kuluttajan asemassa olevalle ostajalle alennuksia (ns. nettohinnasto). Autoverolain 16 §:n 3 momentin mukaan tavanomaisia rahoituskuluja ja ajoneuvon asiakkaalle toimittamisesta aiheutuvia tavanomaisia enintään 600 euron suuruisia kustannuksia ei lueta ajoneuvon verotusarvoon. Käytettyjen autojen verotusarvot perustuvat tilastolliseen malliin, jossa selittävinä muuttujina käytetään auton mallia, ikää, ajosuoritetta, tehoa, vaihteistoa, käyttövoimaa ja

mallisukupolvea (jos hyödynnettävissä). Esimerkkilaskelma taulukossa 9 selvittää uuden henkilöauton autoveron muodostumista.

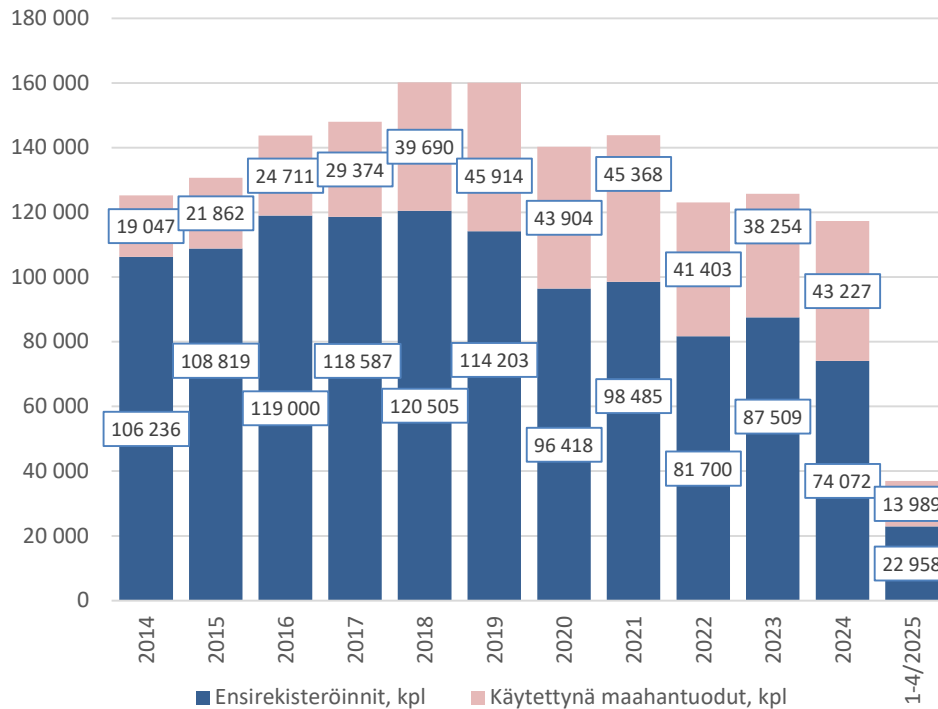
Taulukko 8 Esimerkki uuden henkilöauton (CO₂-päästö 120 g/km) autoverosta, autoveroprosentti taulukosta 1A (WLTP-mittaustapa).

Veroprosentti 9,5 verotaulukosta 1A (WLTP-hiilidioksidipäästö 120 g/km)	
Ajoneuvon yleinen pyyntihinta (sis. alv)	25 000,00
Lisävarusteet (sis. alv)	4 000,00
Vähennetään tavanomaiset alennukset 5,5 % * (25 000 € + 4 000 €) + 250 €	-1 845,00
Ajoneuvon yleinen autoveroton myyntihinta	27 155,00
Auton verotusarvo eli yleinen verollinen vähittäismyyntiarvo 27 155e / (1 - 0,095)	30 005,52
Autovero (30 005,52 € * 9,5 %)	2 850,52

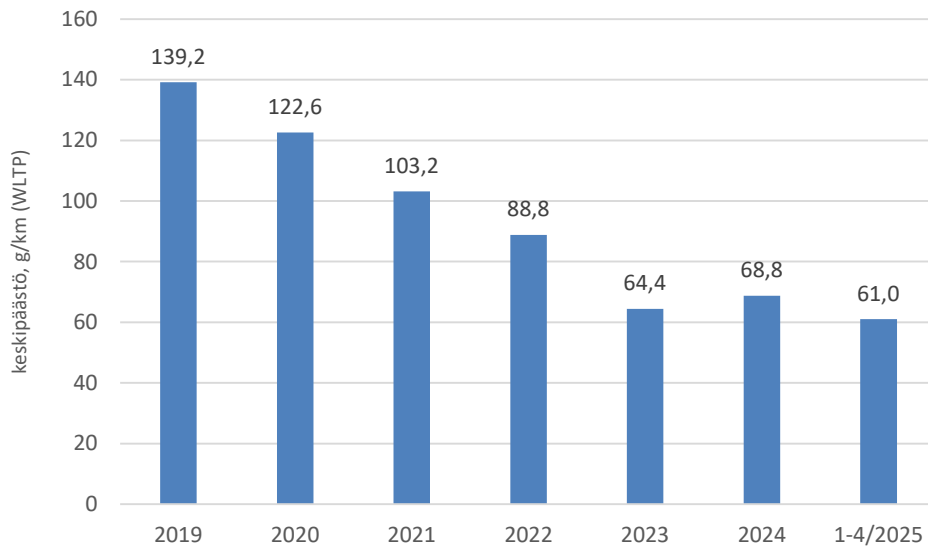
Suomi on tavoitellut hiilidioksidipäästöjen vähentämistä verottamalla raskaspäästöisiä autoja vähäpäästöisiä kireämmin. Auton CO₂-päästölukema (vanhalla NEDC- tai uudella WLTP-mittaustavalla) voidaan todentaa esimerkiksi auton rekisteröintitodistuksesta, vaatimuksenmukaisuustodistuksesta tai auton valmistajan antamasta todistuksesta. Hiilidioksidipäästöllä tarkoitetaan ajoneuvon valmistajan EU-tyyppihyväksynnässä ilmoittamaa yhdistettyä kaupunki- ja maantieajon polttoaineen ominaiskulutusta vastaavaa hiilidioksidipäästöä, jonka yksikkönä käytetään grammaa per kilometri. Moottoripyörien autovero määräytyy moottorin iskutilavuuden mukaan ja veron määrä on 9,8–24,4 prosenttia verotusarvosta.

Autoveron tuotto (kts. kuvio 25) on alentunut selvästi 2010-luvun lopulta lähtien. Uusien henkilöautojen keskimääräiset hiilidioksidipäästöt ovat alentuneet nopeasti vuodesta 2019 alkaen. Toisaalta henkilöautojen ensirekisteröintimäärät ovat hiipuneet selvästi 2010-luvun lopun tasoista, mitä on osin paikannut käytettynä maahantuotujen henkilöautojen rekisteröintien lisääntyminen. Autoveron tuottoa on alentanut myös autoveroprosenttien alennukset 2016, 2017, 2018, 2019 sekä 2021 (nollapäästöiset autot).

**Kuvio 26 Henkilöautojen ensirekisteröinnit & käytettynä maahan-
tuodut Suomessa 2014-. Lähde: Traficom (via Macrobond).**

Kuvio 27 Ensirekisteröityjen henkilöautojen keskipäästö (WLTP-mittaustapa) Suomessa 2019-1-4/2025. Lähde: Traficom, Ensirekisteröityjen henkilöautojen keskimääräiset CO₂-päästöt (WLTP) 2019-2025.

Uusien rekisteröityjen henkilöautojen enimmäiskeskipäästöjä ohjaa EU:n päästötavoitteet, jotka kiristyvät kausittain:

- 2020–2024: 95 g/km (NEDC)
- 2025–2029: 93,6 g/km (WLTP)
- 2030–2034: 49,5 g/km (WLTP)
- 2035-: 0 g/km

Uusien pakettiautojen keskimääräiset CO₂-päästörajat ovat henkilöautoja korkeammat aina vuoteen 2035 saakka, jolloin myös pakettiautojen tulee olla nollapäästöisiä. Päästörajat ohjaavat henkilöautojen rekisteröintejä, mikä käytännössä pakottaa autonvalmistajia tuottamaan aiempaa vähäpäästöisempiä autoja EU-alueella, millä on rajoittava vaikutuksensa Suomen nykymuotoisen päästöperusteisen autoveron tuottoon.

Autoverotukseen ei ole tehty muutoksia pääministeri Petteri Orpon hallituksen kaudella. Kevään 2024 kehysriihessä hallitus linjasi matkailuautojen autoverotuen poistamisesta, mutta valmistelun edetessä siitä luovuttiin ja se korvattiin matkailuautojen ajoneuvoveron korotuksella (kts. kappale 5.2). Keskeisimpiä muutoksia viime vuosien autoverotukseen ovat pääministeri Juha Sipilän hallituksen päätös autoveroprosenttien asteittaisista alennuksista vuosina 2016–2019 sekä pääministeri Sanna Marinin hallituksen päätös nollapäästöisten autojen autoveroprosentin alentamisesta nollaan 1.10.2021- rekisteröitävistä autoista alkaen. Kyseisille autoille asetettiin vastaavasti korotettu ajoneuvovero.

5.2 Ajoneuvovero

Autoista peritään lähes kaikissa EU-maissa vuosittaista käyttömaksua. Suomessa auton liikennekäytössäoloajalta maksetaan ajoneuvoveroa. Ajoneuvovero¹⁹ koostuu Suomessa *perusverosta* ja muilta kuin bensiinikäyttöisiltä ajoneuvoilta perusveron lisäksi kannettavasta *käyttövoimaverosta*. Mikäli ajoneuvoveroa ei ole maksettu, ajoneuvo on käyttökiellossa, eikä sitä saa käyttää liikenteessä. Veroa ei peritä niiltä päiviltä, jolloin auton on ilmoitettu olevan poissa liikennekäytöstä.

Useissa maissa dieselautojen vuotuinen käyttömaksu on korkeampi kuin bensiinikäyttöisten autojen, mitä perustellaan tarpeella tasata bensiini- ja dieselautojen käyttökustannuksia. Esimerkiksi Suomessa dieselöljyä verotetaan lievemmin kuin energiasisältö- ja hiilidioksidiveroon perustuvan energiaveromallin perusteet edellyttäisivät. Lievempi vero johtuu siitä, että perinteisesti dieseliä kuluttavaa hyötyliikennettä on haluttu tukea polttoainekustannuksissa. Ajoneuvovero on kuitenkin kansallinen vero, jota ei ole harmonisoitu EU:ssa, lukuun ottamatta raskaiden ajoneuvojen vuotuista käyttömaksua.

Ajoneuvoveron tuotoksi arvioidaan vuoden 2025 talousarviossa 999 miljoonaa euroa, joka sisältää ajoneuvoveron käyttövoimaveron. Vuoden 2025 talousarvion mukaan ajoneuvoverotukseen liittyvien verotukien yhteismäärä on 19 miljoonaa euroa, josta 15 miljoonaa euroa muodostuu invalidien vapautuksesta ajoneuvoveron perusverosta.

Perusveroa maksetaan kaikista ajoneuvoliikennerekisteriin merkityistä henkilö-, paketti- ja matkailuautoista sekä tietyistä erityisajoneuvoista ja sen suuruus perustuu tavallisesti ajoneuvon hiilidioksidipäästöihin. Henkilöautojen ajoneuvovero perustuu hiilidioksidipäästöihin, mikäli auton kokonaismassa on alle 2 500 kilogrammaa ja se on otettu ensimmäisen kerran käyttöön 1.1.2001 tai myöhemmin. Näin menetellään myös silloin, kun auton kokonaismassa on yli 2 500 kilo-

¹⁹ Dieselautojen vuosittainen käyttövoimaverotoiteutettiin aikaisemmin erillisellä moottoriajoneuvoverolla. Moottoriajoneuvovero yhdistettiin ajoneuvoveroon vuonna 2004.

grammaa ja se on otettu käyttöön 1.1.2002 tai myöhemmin. Pakettiautoille ajoneuvoveron perusvero määräytyy hiilidioksidipäästön mukaan, jos se on otettu käyttöön 1.1.2008 tai myöhemmin, kuten myös 1.1.2006 tai myöhemmin käyttöön otetulle kaksikäyttöautolle. Mikäli ajoneuvo on otettu käyttöön ennen edellä mainittuja ajankohtia tai sille ei ole määritelty tyyppihyväksynnässä hiilidioksidipäästöä, ajoneuvovero maksetaan pakettiauton massan perusteella.

Käyttövoimaveroa kannetaan henkilö-, paketti- matkailu- ja kuorma-autoista, jotka käyttävät käyttövoimanaan kokonaan tai osaksi muita energianlähteitä kuin moottoribensiiniä. Henkilöautojen kohdalla käyttövoimaverolla tasataan eroja muiden energianlähteiden verotasoissa moottoribensiiniin nähden. Paketti- ja kuorma-autojen käyttövoimaverolla ei ole vastaavaa vaikutusta. Kuorma-autojen käyttövoimaverolla pannaan täytäntöön EU:n lainsäädännössä edellytetty raskaiden ajoneuvojen vuotuinen vero. Verovelvollinen on auton rekisteriin merkitty haltija tai omistaja.

Henkilöautojen käyttövoimavero määräytyy auton painon ja käyttövoimaluokan mukaan. Paketti- ja huoltoautojen käyttövoimaveron määrä on 0,9 snt/päivä/alkava 100 kg. Henkilöauton käyttövoimavero päivää kohden lasketaan kaavalla (tasot 1.1.2026 veropäivistä alkaen):

- Diesel: 5,5 snt/alkava 100 kg
- Sähkö: 1,9 snt/alkava 100 kg
- Sähkö ja moottoribensiini: 0,95 snt/alkava 100 kg
- Sähkö ja diesel: 3,6 snt/alkava 100 kg
- Metaanipolttoaine (kaasuauto): 3,1 snt/alkava 100 kg

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on päättänyt useasta ajoneuvoverotukseen kohdistuvasta muutoksesta hallituskaudellaan. Ensimmäinen muutoksista perustui hallitusohjelman kirjaukseen ajoneuvoveron perusveron kevennykseen 50 miljoonalla eurolla. Alennus kohdistettiin autoihin, joita verotetaan ajoneuvoverolain verotaulukoilla 1 ja 2 (NEDC-päästömittauksen ja massan perusteella verotettavat autot), mikä käytännössä merkitsi sitä, että veronalennukset kohdistettiin pääasiassa koskemaan ennen vuotta 2018 käyttöön otettuja autoja joi-takin poikkeuksia lukuun ottamatta. Alennetut verotasot koskivat veropäiviä 1.1.2025 alkaen.

Kehysriihessä 2024 hallitus linjasi ajoneuvoveron muutoksista, jotka koskivat keskeisesti täyssähköautoja ja ladattavia hybridejä. Muutokset toteutettiin muutamalla sekä ajoneuvoveron perusveroa että käyttövoimaveroa. Perusvero korotettiin 106,21 euroon vuodessa kaikilla verotaulukon 1 autoilla päästövälillä 0–82 grammaa/km ja verotaulukon 1A autoilla päästövälillä 0–102 grammaa/km. Kuitenkin niiden nollapäästöisten autojen, jotka on otettu käyttöön 1.10.2021 tai sen jälkeen, perusvero nousi 171,19 euroon vuodessa. Näiden autojen ajoneuvoveron perusvero oli lähtökohtaisesti muita korkeampi, sillä 1.10.2021 jälkeen ensirekisteröityjen autojen autoveroprosentti laskettiin ajoneuvoveron kiristymisen yhteydessä nolnaan. Samassa yhteydessä ajoneuvoveron käyttövoimaveron perusteita muutettiin niin, että täyssähköautojen ja ladattavien bensiinihybridien käyttövoimaveron perusteita korotettiin. Samalla ladattavien dieselhybridien käyttövoimaveron perusteita alennettiin. Muutoksilla käytännössä päivitettiin vanhentuneita käyttövoimaverotuksen perusteita, jotka muodostivat sähköautoilulle käyttövoimaverotuksen tarkoitus huomioiden perusteetonta verotukea tai -sanktiota. Kaasuautojen käyttövoimaveron perusteisiin liittyviin verotukseen ei tehty vastaavia muutoksia, vaan ne säilyivät sellaisenaan.

Perusveroon ja käyttövoimaveroon toteutetuilla muutoksilla arvioitiin saavutettavan vuoden 2026 tasossa 34 miljoonan euron verotuoton lisäys. Autokannan nopean sähköistymisen ansiosta muutoksen kuitenkin arvioitiin lisäävän vaikutusta 44 miljoonaan euroon vuonna 2027 ja 55 miljoonaan euroon vuonna 2028. Muutetut verotasot koskevat veropäiviä 1.1.2026 alkaen.

Kehysriihessä 2024 linjattiin myös matkailuautojen autoverotuen poistamisesta. Valmistelun edetessä autoverotuen poistamisen valmistelusta luovuttiin ja veronkiristys toteutettiin sen sijaan matkailuautojen käyttövoimaveron korotuksena. Muutoksen arvioitiin kohottavan verotuottoja 10,5 miljoonalla eurolla vuoden 2026 tasossa. Muutetut verotasot koskevat veropäiviä 1.1.2026 alkaen.

6 LOPUKSI

Pääministeri Petteri Orpon hallitus on päättänyt lukuisista kulutusverojen muutoksista vaalikauden puoliväliin mennessä. Muutokset ovat perustuneet keskeisesti paitsi hallitusohjelman kirjauksiin, myös keväisiin kehysriihiin vuosina 2024 ja 2025. Tähän asti linjattujen muutosten yhteenlaskettu laskennallinen verotuottovaikutus vuositasolla on noin 1,4 miljardia euroa. Samaan aikaan kun hallitus on päättänyt kaudellaan miljardiluokan tuloveronalennuksista, voi todeta, että verotuksen painopistettä on siirretty tuloverotuksesta kulutusverotukseen. Keskeisin kulutusverotukseen liittyvä päätös on yleisen arvonlisävero- ja vakuutusmaksuverokannan 1,5 %-yksikön nosto.

Samaan aikaan on huomattava, että muiden kulutusverojen kuin arvonlisäveron tuotto on suhteellisesti huvennut nopeasti viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana. Kun vuonna 2016 erityisten kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 5,3 prosenttia, vuoteen 2024 mennessä suhde oli pienentynyt 3,8 prosenttiin. Erotus (n. 1,5 %-yks.) vastaa noin 4 miljardia euroa suhteessa vuoden 2024 bruttokansantuotteeseen. Arvonlisäverotuottojen suhde bruttokansantuotteeseen on noussut tasaisesti 2000-luvulla.

Koska arvonlisävero on suhteellinen vero, sen tuotto kehittyy kotitalouksien ja muun arvonlisäverollisen kulutuksen kasvaessa yli ajan. Valmisteverotasot ovat tyypillisesti nimellisiä, eli euromääräisiä. Nimellisten verotasojen korottaminen edes kuluttajahintojen nousua vastaavalla vauhdilla ei ole ollut viime vuosina tavallista. Tästä syystä ei myöskään ole yllättävää, että erityisten kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen on vähitellen laskenut, mikä on kumuloitunut etenkin pidemmässä tarkastelussa.

Samalla erityisten kulutusverojen ohjaavalla vaikutuksella on ollut merkitystä: kun esimerkiksi liikenne sähköistyy, liikennepolttoaineista, ajoneuvoverosta ja autoverosta kertyvät verotuotot laskevat. Eräiden verojen tuotto on toki laskenut siitäkin yksinkertaisesta syystä, että kyseisten verojen verokantoja on viime vuosina päätetty toisinaan myös alentaa, kuten esimerkiksi autoveroa, ajoneuvoveroa ja polttoaineveroja.

Keskeinen ajankohtainen kysymys kulutusverotuksessa on, millaiseksi tieliikenteen verotus tulee muuttumaan lähitulevaisuudessa. Hallitusohjelmassa linjattu liikenteen rahoituksen ja verotuksen kokonaisuudistuksen toteuttaminen käynnistyi loppuvuonna 2024. Uudistukselle asetettiin seuraavat tavoitteet: Suomen kilpailukyvyn tukeminen, kansalaisten ostovoimasta huolehtiminen, kansallisten ja EU:n päästövähennystavoitteiden saavuttaminen kustannustehokkaasti sekä julkisen talouden kestävyysvarmistaminen.

Jälkimmäiseen, jokseenkin kunnianhimoiseen tavoitteeseen, liittyy se, että autoilun erityisverojen (bensiinin ja dieselin valmisteverot, ajoneuvovero sekä autovero) tuotot ovat yhteensä alentuneet vuodesta 2016 miltei prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen, minkä ohella kyseisten verojen nimellinen verotuottoakin on laskenut 2010-luvun lopun tasoltaan noin miljardilla eurolla. Uudistuksen tavoitetta voitaneen tulkita, että alenevaa verotuottokehitystä aiotaan vähintäänkin jarruttaa, ellei kääntää takaisin kasvu-uralle.

LÄHTEET

Bundesregierung (2022). Fragen und Antworten zum „Tankrabatt.“ <<https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/faq-energiesteuersenkung-2049702>>.

European Commission (2011). A retrospective evaluation of elements of the EU VAT system. TAXUD/2010/DE/328. London 2011.

Euroopan komissio. Table 79: Implicit Tax rate on consumption, % <https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/73ab0a07-7577-415d-87ab-8d18208f7fd5_en>.

Finansdepartementet (2022). Tillfälligt sänkt skatt på drivmedel och sänkt skatt på bränslen i viss värmeproduktion. <<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2022/10/tillfalligt-sankt-skatt-pa-drivmedel-och-sankt-skatt-pa-branslen-i-viss-varmeproduktion/>>.

Honkatukia Juha; Keskinen, Peetu; Ruuskanen, Olli-Pekka; Villanen, Juuso (2020). Dieselin verotuen vaikutusten arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:4. ISBN PDF:978-952-287-824-3. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162031/VNTEAS_2020_4.pdf>

Korhonen, Marja-Riitta; Pitkänen, Kati; Niemistö, Johanna (2018). Selvitys orgaanisen jätteen kaatopaikkakiellon vaikutuksista. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4800-2>>.

Kosonen, Tuomas; Savolainen, Riikka (2019). Makeisveron vaikutus makeisten hintoihin ja kulutukseen. Raportteja 38. Palkansaajien tutkimuslaitos. ISBN 978-952-209-181-9. Helsinki. <<https://labour.fi/julkaisu/makeisveron-vaikutus-makeisten-hintoihin-ja-kulutukseen/>>.

OECD via Macrobond. Revenue Statistics, OECD countries: Comparative tables.

OECD (2011). Consumption Tax Trends 2010: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues, OECD Publishing. <<http://dx.doi.org/10.1787/ctt-2010-en>>.

OECD (2022). Consumption Tax Trends 2022: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues, OECD Publishing. <<https://www.oecd.org/tax/consumption-tax-trends-19990979.htm>>.

OECD (2024). Consumption Tax Trends 2024: VAT/GST and Excise, Core Design Features and Trends, OECD Publishing, Pariisi, <<https://doi.org/10.1787/dcd4dd36-en>>.

Rauhanen, Timo (2003). Kulutusverotuksen harmonisointi EU:ssa. Teoksessa Hjerppe et al. 2003: Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä. WSOY, Vantaa.

Riigi Teataja. Alcohol, Tobacco, Fuel and Electricity Excise Duty Act <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/520062019001/consolide/current>>.

Savolainen, Leena (2015). Verottaja kuluttajan kukkarolla – kulutusverot meillä ja muualla. Verotietoa 72. Veronmaksajain Keskusliitto. <<https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Selvitykset/Verottaja-kuluttajan-kukkarolla---Kulutusverot-meilla-ja-muualla/#3d8f19a4>>.

TEDB-tietokanta. Taxes in Europe Database. <http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html>.

THL, Kantar. Alkoholin matkustajatuonti & Alkoholin verkko-ostot. <<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholin-matkustajatuonti-ja-verkko-ostaminen>>.

Tilastokeskus, Macrobond. StatFin-tietokanta, Verot ja veronluonteiset maksut.

Traficom (via Macrobond): Finland, Mainland Finland, Domestic Trade, Vehicle Sales & Registrations, New Registrations; Finland, Domestic Trade, Passenger Vehicles, Registration of Used Vehicles.

Traficom, Ensirekisteröityjen henkilöautojen keskimääräiset CO₂-päästöt (WLTP) 2019–2025. <https://trafi2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/TraFi/TraFi_Ensirekisteroinnit/070_ensirek_tau_107.px/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivut. Päästökauppa. <<http://tem.fi/paastokauppa>>.

Valtiovarainministeriö (2010). Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 51/2010. Helsinki.

Valtiovarainministeriö (2024). Savukkeiden matkustajatuonti väheni, nuuskan lisääntyi. Uutinen: <<https://vm.fi/-/savukkeiden-matkustajatuonti-lisaantyi-ja-nuuskan-vaheni-vuonna-2023>>.

Liite 1

Kulutusverot suhteessa BKT:hen ja osuuksina kokonaisverotuotosta v. 1975-2024

Lähde: Tilastokeskus (via Macrobond), Veronmaksajat

	Kulutus- verot yhteensä, milj. €	Arvonlisä-/ liikevaihto- vero, milj. €	Muut kulutus- verot, milj. €	Kulutus- verot suh- teessa BKT:hen, %	ALV / LVV suhteessa BKT:hen, %	Muut kulutus- verot suhteessa BKT:hen, %	Kulutus- verojen osuus kokonais- verotuo- tosta, %	ALV:n / LVV:n osuus kokonais- verotuo- tosta, %	Muiden kulutus- verojen osuus kokonaisvero- tuotosta, %
1975	2 102	1 030	1 072	11,6	5,7	5,9	31,9	15,6	16,3
1976	2 409	1 121	1 288	11,7	5,4	6,3	29,4	13,7	15,7
1977	2 850	1 393	1 457	12,6	6,2	6,4	31,5	15,4	16,1
1978	3 215	1 606	1 609	12,8	6,4	6,4	35,1	17,5	17,6
1979	3 673	1 791	1 882	12,6	6,2	6,5	35,9	17,5	18,4
1980	4 203	2 062	2 141	12,5	6,1	6,4	35,3	17,3	18,0
1981	4 851	2 425	2 426	12,7	6,4	6,4	34,2	17,1	17,1
1982	5 418	2 670	2 748	12,7	6,2	6,4	34,7	17,1	17,6
1983	6 021	2 994	3 027	12,6	6,3	6,3	34,9	17,4	17,6
1984	7 062	3 722	3 340	13,2	7,0	6,2	35,2	18,5	16,6
1985	7 726	4 173	3 553	13,3	7,2	6,1	33,9	18,3	15,6
1986	8 453	4 646	3 807	13,5	7,4	6,1	33,5	18,4	15,1
1987	9 293	5 528	3 765	13,7	8,2	5,6	35,4	21,1	14,3
1988	11 168	6 507	4 661	14,6	8,5	6,1	34,7	20,2	14,5
1989	12 323	7 361	4 962	14,3	8,6	5,8	34,5	20,6	13,9
1990	12 711	7 519	5 192	14,0	8,3	5,7	32,5	19,3	13,3
1991	12 286	7 171	5 115	14,1	8,3	5,9	31,8	18,6	13,2
1992	11 823	6 579	5 244	13,9	7,8	6,2	31,7	17,6	14,1
1993	11 771	6 503	5 268	13,7	7,6	6,2	31,6	17,4	14,1
1994	12 649	7 008	5 641	14,0	7,7	6,2	30,6	17,0	13,7
1995	13 256	7 621	5 635	13,5	7,7	5,7	30,2	17,4	12,8
1996	13 815	7 996	5 819	13,5	7,8	5,7	29,6	17,1	12,5
1997	15 594	9 143	6 451	14,1	8,3	5,8	31,3	18,4	13,0
1998	16 525	9 700	6 825	13,7	8,1	5,7	30,6	18,0	12,6
1999	17 419	10 137	7 282	13,7	8,0	5,7	31,0	18,0	13,0
2000	18 091	10 869	7 222	13,3	8,0	5,3	29,0	17,4	11,6
2001	18 484	11 118	7 366	12,8	7,7	5,1	29,6	17,8	11,8
2002	19 467	11 731	7 736	13,1	7,9	5,2	30,3	18,3	12,0
2003	20 570	12 487	8 083	13,6	8,2	5,3	32,0	19,4	12,6
2004	21 097	13 010	8 087	13,3	8,2	5,1	31,8	19,6	12,2
2005	21 782	13 748	8 034	13,2	8,3	4,9	31,5	19,9	11,6
2006	22 762	14 537	8 225	13,2	8,4	4,8	31,3	20,0	11,3
2007	23 425	15 207	8 218	12,5	8,1	4,4	30,2	19,6	10,6
2008	24 098	15 658	8 440	12,4	8,1	4,3	30,2	19,6	10,6
2009	23 419	15 176	8 243	12,9	8,4	4,5	31,6	20,5	11,1
2010	24 256	15 533	8 723	12,9	8,3	4,6	31,8	20,4	11,4
2011	27 240	17 315	9 925	13,8	8,8	5,0	32,9	20,9	12,0
2012	28 186	17 987	10 199	14,1	9,0	5,1	33,1	21,1	12,0
2013	29 430	18 888	10 542	14,5	9,3	5,2	33,2	21,3	11,9
2014	29 572	18 948	10 624	14,4	9,2	5,2	32,8	21,0	11,8
2015	29 729	18 974	10 755	14,1	9,0	5,1	32,3	20,6	11,7
2016	31 223	19 694	11 529	14,5	9,1	5,3	32,8	20,7	12,1
2017	31 887	20 404	11 483	14,2	9,1	5,1	32,9	21,0	11,8
2018	33 239	21 364	11 875	14,3	9,2	5,1	33,6	21,6	12,0
2019	33 959	21 974	11 985	14,2	9,2	5,0	33,5	21,7	11,8
2020	33 506	22 005	11 501	14,2	9,3	4,9	33,6	22,1	11,5
2021	34 912	23 551	11 361	14,0	9,5	4,6	32,2	21,7	10,5
2022	36 713	25 061	11 652	13,8	9,4	4,4	31,8	21,7	10,1
2023	36 052	25 087	10 965	13,2	9,2	4,0	30,9	21,5	9,4
2024	36 465	25 833	10 632	13,2	9,4	3,8	31,3	22,2	9,1

Liite 2

Valmisteveroesimerkkien oletukset ja laskelmat 7/2025

Viina (esim. 38 %), 0,5l		
Tilavuus, senttilitraa	50	
Til-%	38 %	
Väh.hinta, euroa	17,09	
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,5550	
Alv	25,5 %	
Laskelma		
Nettohintaa	€	%-osuus
Nettohintaa	3,07	18 %
Alkoholivero	10,55	62 %
Arvonlisävero	3,47	20 %
Kuluttajahinta (ei sis. panttia)	17,09	100 %
verot yht.	14,02	82 %

Viini (esim. 12 %)		
Tilavuus, litraa	0,75	
Til-%	12 %	
Väh.hinta, euroa	9,90	
Alkoholivero, e/l	4,56	
Alv	25,5 %	
Laskelma		
Nettohintaa	€	%-osuus
Nettohintaa	4,47	45 %
Alkoholivero	3,42	35 %
Arvonlisävero	2,01	20 %
Kuluttajahinta (ei sis. panttia)	9,90	100 %
verot yht.	5,43	55 %

Olut (esim. 4,6 %)		
Tilavuus, senttilitraa	33	
Til-%	4,6 %	
Väh.hinta, euroa	1,20	
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,362	
Alv	25,5 %	
Laskelma		
Nettohintaa	€	%-osuus
Nettohintaa	0,41	34 %
Alkoholivero	0,55	46 %
Arvonlisävero	0,24	20 %
Kuluttajahinta (ei sis. panttia)	1,20	100 %
verot yht.	0,79	66 %

Limsapullo (sokeripitoinen)		
Tilavuus, litraa	1,5	
Väh.hinta, euroa	2,00	
Valmistevero, €/l	0,32	
Alv	14 %	
Laskelma		
Nettohintaa	€	%-osuus
Nettohintaa	1,27	64 %
Valmistevero	0,48	24 %
Arvonlisävero	0,25	12 %
Kuluttajahinta (ei sis. panttia)	2,00	100 %
verot yht.	0,73	36 %

Bensiini 95E10		
Kuluttajahinta	snt/l	
	175	
%-osuus		
Valmistevero	69	40 %
Arvonlisävero	36	20 %
Veroton hinta	70	40 %
Verot yht.	105	
Verojen osuus	60 %	

Diesel		
Kuluttajahinta	snt/l	
	165	
%-osuus		
Valmistevero	50	30 %
Arvonlisävero	34	20 %
Veroton hinta	81	49 %
Verot yht.	84	
Verojen osuus	51 %	

Tupakka		
savukeaski	11 €	
jossa savukkeita	20 kpl	
yksikkövero	10,51 snt/kpl	
arvovero	52 %	
arvonlisävero	25,5 %	
Laskelma		
Nettohintaa	€	%-osuus
Nettohintaa	0,94	9 %
yksikkövero	2,10	19 %
arvovero	5,72	52 %
arvonlisävero	2,24	20 %
Verot yht.	10,06	91 %
Kuluttajahinta	11,00	100 %

Sähkö, kWh		
Laskelma		
Sähkön siirron alviton hinta	8,0 snt/kWh	43 %
Sähköenergian alviton hinta	4,6 snt/kWh	25 %
Sähkön valmistevero	2,253 snt/kWh	12 %
Sähkön valmisteveron alv	0,6 snt/kWh	3 %
Sähkön siirron alv	2,0 snt/kWh	11 %
Sähköenergian alv	1,2 snt/kWh	6 %
Arvonlisävero yht.	3,8 snt/kWh	20 %
Sähkön veroton hinta	12,6 snt/kWh	68 %
Verot yht.	6,0 snt/kWh	32 %
Kuluttajahinta yht.	18,6 snt/kWh	

Virvoitusjuomien verotasot 2025

Tullitariffin nimike	Tuote	Tuoteryhmä	Veron määrä
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät hedelmämehut (myös rypäleen puristemehu ”grape must”) ja kasvismehut, myös lisättynä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)	1	32 snt/l
	- sokeriton	1A	13 snt/l
2106:sta	Muualle kuulumattomat elintarvikevalmisteet: - alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi virvoitusjuomien valmistukseen:		
	- kiinteässä muodossa olevat juoma-ainekset	2	2,04 €/kg
	- sokeriton	2A	1,13 €/kg
	- muut	3	32 snt/l
	- sokeriton	3A	13 snt/l
2201	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön tai maustamaton	4A	13 snt/l
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeeseen 2009 hedelmä- tai kasvismehut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia), ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat(alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)	5	32 snt/l
	- sokeriton	5A	13 snt/l
2204:stä	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	6	32 snt/l
	- alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia		
	- sokeriton	6A	13 snt/l
2205:stä	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	7	32 snt/l
	- sokeriton	7A	13 snt/l
2206:sta	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juomien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juomien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualle kuulumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	8	32 snt/l
	- alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia, ei kuitenkaan oluen/alkoholittomien juomien sekoitukset		
	- sokeriton	8A	13 snt/l

Liite 3

2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia) - juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia: - hiilihapotetut	9	32 snt/l
	- sokeriton	9A	13 snt/l
	- muut	10	32 snt/l
	- sokeriton	10A	13 snt/l
3302:sta	Hyvänhajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka- aineena teollisuudessa; muut hyvänhajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen: - jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa: - jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	11	32 snt/l
	- sokeriton	11A	13 snt/l
3824:stä	Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat; - juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset	12	32 snt/l
	- sokeriton	12A	13 snt/l

Alkoholijuomien verotasot & juomapakkausvero 2025

Olut	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl
0,5 < til-% ≤ 3,5	28,35
til-% > 3,5	36,20
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
1,2 < til-% ≤ 2,8	36,00
2,8 < til-% ≤ 5,5	198,00
5,5 < til-% ≤ 8	308,00
8 < til-% ≤ 15	456,00
Viinit	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
15 < til-% ≤ 18	456,00
Välituotteet	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
1,2 < til-% ≤ 15	568,00
15 < til-% ≤ 22	874,00
Etyylialkoholi: tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl
1,2 < til-% ≤ 2,8	30,90
2,8 < til-% ≤ 10	54,80
til-% > 10	55,50
Muut	
Muut	55,50

Juomapakkausvero

Juomapakkausvero on 0,51 euroa litralta valmista juomaa. Veroa täytyy maksaa vähittäismyyntipakkauksesta, joka sisältää alkoholijuomaa, mallasjuomaa, vettä, limonadia, mehua tai mehujuomaa, kahvi- tai teejuomaa, urheilujuomaa tai muuta alkoholitonta juomaa. Juomapakkauksesta ei tarvitse maksaa veroa, jos pakkaus sisältää pantin ja kuuluu palautusjärjestelmään, ja pakkauksen voi täyttää uudelleen tai hyödyntää raaka-aineena; on valmistettu nestepakkauksetongista; tai jos se täytetään juuri ennen myyntiä, ja sen sisältö on tarkoitettu juotavaksi heti oston jälkeen.

Alkoholien valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2025

Maa	Väkevä 40 %		Olut 5 %		Viini, 11 %		Yleinen alv-kanta, %
	Vero €/70 cl juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Vero €/33 cl juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Vero €/l juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	
EU minimi	1,54	5,50	0,03	1,87	0	0	
	550 EUR per hl/pure alcohol		1,87 EUR per hl/°alc.		0 EUR per hl		
EU-27							
Alankomaat	5,12	18,27	0,13	8,12	0,96	8,70	21
Belgia	8,38	29,93	0,08	5,01	0,75	6,81	21
Bulgaria	1,57	5,62	0,03	1,92	0,00	0,00	20
Espanja	2,69	9,59	0,03	1,99	0,00	0,00	21
Irlanti	11,92	42,57	0,37	22,55	4,25	38,62	23
Italia*	2,90	10,36	0,12	7,48	0,00	0,00	22
Itävalta	3,36	12,00	0,08	5,00	0,00	0,00	20
Kreikka	6,86	24,50	0,21	12,50	0,00	0,00	24
Kroatia	2,23	7,96	0,09	5,31	0,00	0,00	25
Kypros	2,68	9,57	0,10	6,00	0,00	0,00	19
Latvia	5,21	18,62	0,15	9,00	1,22	11,09	21
Liettua	7,78	27,78	0,18	10,97	2,54	23,09	21
Luxemburg	3,14	11,23	0,03	1,98	0,00	0,00	17
Malta	3,81	13,60	0,08	4,60	0,21	1,86	18
Portugali	4,49	16,03	0,08	4,83	0,00	0,00	23
Puola	5,22	18,65	0,11	6,37	0,52	4,71	23
Ranska	5,32	18,99	0,13	8,10	0,04	0,37	20
Romania	2,72	9,71	0,04	2,42	0,00	0,00	19
Ruotsi	13,04	46,57	0,33	20,15	2,61	23,77	25
Saksa	3,65	13,03	0,03	1,97	0,00	0,00	19
Slovakia	4,17	14,90	0,06	3,59	0,00	0,00	23
Slovenia	3,70	13,20	0,20	12,10	0,00	0,00	22
Suomi	15,54	55,50	0,60	36,20	4,56	41,45	25,5
Tanska	5,63	20,11	0,11	6,54	1,51	13,73	25
Tšekki	4,33	15,47	0,05	3,17	0,00	0,00	21
Unkari	4,15	14,81	0,08	4,70	0,00	0,00	27
Viro	5,81	20,74	0,23	14,00	1,63	14,82	22

* Tilanne 7/2024

Lähde: Euroopan komissio, TEDB-tietokanta

Oluen ja väkevien juomien verotaset asetetaan tavallisesti euromääräisenä hehtolitraa (hehtolitra = 100 litraa) absoluuttialkoholien kohden. Oluen verotaset asetetaan tietyissä EU-maissa suhteessa kantavierrepräsenttiin. Viinin verotaset asetetaan suhteessa valmista juomaa kohden.

Tupakkatuotteiden valmisteverotasot 1.7.2025-31.12.2025

	Senttiä/yksikkö	Prosenttia vähittäis- myyntihinnasta
Savukkeet	10,51/kpl	52
– savukkeiden vähimmäisvero	38,96/kpl	-
Sikarit ja pikkusikarit		
- Sikarit	14,66/kpl	34
--Sikareiden vähimmäisvero	38,96/kpl	-
-Pikkusikarit	14,66/kpl	34
--Pikkusikareiden vähimmäisvero	38,96/kpl	-
Piippu- ja savuketupakka	12,27/g	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	8,93/g	52
– savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vähimmäisvero	30,21/g	-
Savukepaperi	-	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	-	60
Sähkösavukeneste		
- Nikotiinipitoinen	30,00/ml	
- Nikotiiniton	30,00/ml	
Kuumennettava tupakkatuote	30,00/g	-
Savuton nikotiinituote, muu kuin nestemäinen	10,00/g	10
--Muun kuin nestemäisen savuttoman nikotiinituotteen vähimmäisvero	14,00/g	-
Savuton nikotiinituote, nestemäinen	30,00/ml	-

Savukeaskin (20 kpl) keskihinnan muodostuminen EU-maissa 1.7.2023

Maa	Painotettu keskihinta (20 kpl)	Tupakkaverot yhteensä tupakka- askissa	Arvonlisä- veroa tupakka- askissa	Verot yhteensä tupakka- askissa	Tupakan netto- hinta askissa
€	€	€	€	€	€
EU-27					
Bulgaria	2,8	1,9	0,5	2,3	0,4
Puola	3,2	2,0	0,6	2,6	0,6
Latvia	3,8	2,7	0,7	3,4	0,4
Kroatia	3,9	2,5	0,8	3,3	0,7
Kreikka	4,0	2,7	0,8	3,5	0,4
Liettua	4,0	2,6	0,7	3,4	0,6
Slovenia	4,0	2,7	0,8	3,5	0,5
Slovakia	4,2	2,7	0,7	3,4	0,8
Kypros	4,2	2,6	0,7	3,3	0,9
Romania	4,4	2,5	0,7	3,2	1,1
Espanja	4,5	2,8	0,8	3,7	0,8
Viro	4,5	3,3	0,8	4,1	0,4
Unkari	4,6	2,5	1,0	3,5	1,0
Portugali	4,6	2,8	0,9	3,7	0,9
Luxemburg	4,7	2,8	0,7	3,4	1,3
Tsekki	4,8	3,1	0,9	4,0	0,8
Italia	5,2	3,1	0,9	4,1	1,1
Malta	5,3	3,4	0,8	4,2	1,1
Itävalta	5,4	3,3	0,9	4,2	1,1
Ruotsi	6,2	3,3	1,2	4,5	1,6
Saksa	6,3	3,5	1,1	4,6	1,7
Belgia	6,9	5,0	1,3	6,2	0,7
Alankomaat	7,3	5,8	1,3	7,1	0,1
Tanska	7,6	5,3	1,6	6,9	0,7
Suomi	8,9	6,8	1,8	8,6	0,3
Ranska	10,2	6,9	1,7	8,6	1,5
Irlanti	13,4	9,3	2,7	12,0	1,5

Nestemäisten polttoaineiden verotasot 1.1.2024-

Tuoteryhmä	Energia- sisältövero	Hiilidiok- sidivero	Huoltovar- muusmaksu	Yksikkö	Yhteensä
10 Moottoribensiini	53,79	17,30	0,68	snt / l	71,77
11 Pienmoottoribensiini	33,79	17,30	0,68	snt / l	51,77
20 Bioetanoli	35,3	11,35	0,68	snt / l	47,33
21 Bioetanoli R	35,3	5,68	0,68	snt / l	41,66
22 Bioetanoli T	35,3	0,00	0,68	snt / l	35,98
23 MTBE	43,71	14,06	0,68	snt / l	58,45
24 MTBE R	43,71	12,51	0,68	snt / l	56,90
25 MTBE T	43,71	10,96	0,68	snt / l	55,35
26 TAME	47,07	15,14	0,68	snt / l	62,89
27 TAME R	47,07	13,78	0,68	snt / l	61,53
28 TAME T	47,07	12,41	0,68	snt / l	60,16
29 ETBE	45,39	14,60	0,68	snt / l	60,67
30 ETBE R	45,39	11,90	0,68	snt / l	57,97
31 ETBE T	45,39	9,20	0,68	snt / l	55,27
32 TAE	48,75	15,68	0,68	snt / l	65,11
33 TAE R	48,75	13,41	0,68	snt / l	62,84
34 TAE T	48,75	11,13	0,68	snt / l	60,56
38 Biobensiini	53,79	17,30	0,68	snt / l	71,77
39 Biobensiini R	53,79	8,65	0,68	snt / l	63,12
40 Biobensiini T	53,79	0,00	0,68	snt / l	54,47
47 Etanolidiesel	20,23	11,58	0,35	snt / l	32,16
48 Etanolidiesel R	20,23	6,36	0,35	snt / l	26,94
49 Etanolidiesel T	20,23	1,14	0,35	snt / l	21,72
50 Dieselöljy	34,57	19,78	0,35	snt / l	54,70
51 Dieselöljy, parafiininen	32,65	18,68	0,35	snt / l	51,68
52 Biodieselöljy	31,69	18,13	0,35	snt / l	50,17
53 Biodieselöljy R	31,69	9,06	0,35	snt / l	41,10
54 Biodieselöljy T	31,69	0,00	0,35	snt / l	32,04
55 Biodieselöljy, parafiininen	32,65	18,68	0,35	snt / l	51,68
56 Biodieselöljy, parafiininen R	32,65	9,34	0,35	snt / l	42,34
57 Biodieselöljy, parafiininen T	32,65	0,00	0,35	snt / l	33,00
60 Kevyt polttoöljy	12,98	16,90	0,35	snt / l	30,23
61 Kevyt polttoöljy, rikitön	10,33	16,90	0,35	snt / l	27,58
62 Biopolttoöljy	10,33	16,90	0,35	snt / l	27,58
63 Biopolttoöljy R	10,33	8,45	0,35	snt / l	19,13
64 Biopolttoöljy T	10,33	0,00	0,35	snt / l	10,68
71 Raskas polttoöljy	11,59	18,67	0,28	snt / kg	30,54
81 Lentopetroli	57,49	18,79	0,35	snt / l	76,63
91 Lentobensiini	52,11	16,76	0,68	snt / l	69,55
100 Metanoli	26,9	8,65	0,68	snt / l	36,23
101 Metanoli R	26,9	4,33	0,68	snt / l	31,91
102 Metanoli T	26,9	0,00	0,68	snt / l	27,58
110 Nestekaasu	13,29	18,09	0,11	snt / kg	31,49
111 Bionestekaasu	13,29	18,09	0,11	snt / kg	31,49
112 Bionestekaasu R	13,29	9,04	0,11	snt / kg	22,44
113 Bionestekaasu T	13,29	0,00	0,11	snt / kg	13,40

Sähkön ja eräiden polttoaineiden verotaulukot

1.1.2023-

VEROTAULUKKO 1

Tuote	Tuote-ryhmä	Energia-sisältö-vero	Hiilidioksidi-vero	Huolto-varmuus-maksu	Yhteensä
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet euroa/t	1	71,45	147,81	1,18	220,44
Maakaasu, euroa/MWh	2	10,33	12,94	0,084	23,354
Biokaasu, euroa/MWh	5	10,33	12,94	0,084	23,354
Biokaasu R, euroa/MWh ²⁾	6	10,33	6,47	0,084	16,884
Biokaasu T, euroa/MWh ³⁾	7	10,33	0,00	0,084	10,414
Biokaasu H, euroa/MWh ¹⁾	8	10,33	12,94	0,084	23,354
Biokaasu H R, euroa/MWh ⁴⁾	9	1,20	6,47	0,084	7,754
Biokaasu H T, euroa/ MWh ⁵⁾	10	1,20	0,00	0,084	1,284

¹⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 21,062 euroa/MWh²⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 15,227 euroa/MWh³⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 9,392 euroa/MWh⁴⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 6,993 euroa/MWh⁵⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 1,158 euroa/MWh**VEROTAULUKKO 2**

Tuote	Tuote-ryhmä	Energia-vero	Huolto-varmuus-maksu	Yhteensä
Sähkö veroluokka I snt/kWh	1	2,24	0,013	2,253
Sähkö veroluokka II snt/kWh	2	0,05	0,013	0,063
Mäntyöljy snt/kg	3	30,54	0	30,54
Polttoturve €/MWh	4	5,70	0	5,70

VEROTAULUKKO 3 Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto

Tuote	Tuote-ryhmä	Energia-vero	Energia-sisältövero	Hiilidioksidi-vero	Huolto-varmuus-maksu	Yhteensä
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet euroa/t	1a	0,00	18,68	147,81	1,18	167,67
Maakaasu, euroa/MWh	2a	0,00	2,70	12,94	0,084	15,724
Mäntyöljy snt/kg	3a	30,54	0,00	0,00	0,00	30,54
Polttoturve euroa/MWh	4a	5,70	0,00	0,00	0,00	5,70
Biokaasu H, euroa/MWh ¹⁾	8a	0,00	2,70	12,94	0,084	15,724
Biokaasu H R, euroa/MWh ²⁾	9a	0,00	1,20	6,47	0,084	7,754
Biokaasu H T, euroa/ MWh ³⁾	10a	0,00	1,20	0,00	0,084	1,284

¹⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 14,181 euroa/MWh²⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 8,346 euroa/MWh³⁾ Ylemmässä lämpöarvossa ilmaistuna verotaso yhteensä 1,158 euroa/MWh

VAALIKAUDEN 2023–2027 MUUTOKSIA KULUTUSVEROTUKSESSA
(verotuottojen muutokset vuositasolla)

Vuosi 2024

- Nikotiinipussien lisääminen tupakkaveron piiriin, +50 milj. €
- Liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron alennus, -168 milj. €
- Alkoholiverotuksen muutokset, (netto) +15 milj. €
- Yleisen alv-kannan ja vakuutusmaksuverokannan 1,5 %-yksikön korotus, +1 014 milj. € (1.9.2024-)
- Tupakkaveron korotus, +25 milj. € (1.11.2024-)

Vuosi 2025

- Välituotteiden ja väkevien alkoholijuomien indeksikorotus 2025, +3 milj. €
- Eräiden tuoteryhmien siirto 10 % alv-kannasta 14 % alv-kannan piiriin, +211 milj. €
- Inkontinenssi- ja kuukautissuojien & lasten vaippojen siirto 14 % alv-kannan piiriin, -12 milj. €
- Ajoneuvoveron kevennys (veropäivät 1.1.2025- alk.), -50 milj. €
- Tupakkaveron korotus, +25 milj. €
- Arvonlisäverotuksen alarajahuojennuksen poisto ja verovelvollisuuden alarajan korotus 20 000 euroon, yht. +49 milj. €

Vuosi 2026

- Virvoitusjuomaveron korotukset ja uusi veroporrastus, +110 milj. €
- Täyssähköautojen ja lataushybridien ajoneuvoveron muutokset (veropäivät 1.1.2026- alk.), +35 milj. €
- Matkailuautojen ajoneuvoveron korotus (veropäivät 1.1.2026- alk.), +11 milj. €
- Yleisradiotoiminnan alv-kannan korotus (10 % -> 14 %) +19 milj. €
- 14 % alv-kannan alennus 13,5 %:iin, -149 milj. €
- Tupakkaveron korotus ml. nikotiinipussit ja sähkösavukeneesteet, +80 milj. €
- Kaivostoiminnan ja konesalien sähköverotuen poisto, +58 milj. €
- Viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien alkoholiveron korotus ja kaikkien juomaryhmien verotasojen sitominen indeksiin, +41 milj. €
- Kaivosmineraaliveron korotus, +70 milj. €

Vuosi 2027

- Tupakkaveron korotus, +50 milj. €
- Alkoholiverotasojen indeksikorotus, +20 milj. € (arvio)
- Jäteveron veropohjan laajennus, +10 milj. €
- Liikennepolttoaineiden hiilidioksidiveron alennus (v. 2027 mennessä), -100 milj. €
- Vinjettimaksu +15 milj. €

Listatut muutokset yhteensä: +1,4 miljardia euroa

Muita vaalikauden muutoksia:

- Meriliikenteen liittäminen päästökauppaan 2024-
- Fossiilisen polttoaineen jakelun päästökauppa ETS2 (suunniteltu alkaminen 2027-)
- Ammattidieselin käyttöönotto, kun ETS2 tulee voimaan
- ETS2-hyvitysjärjestelmään käyttöönotto

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

65. **Minna Punakallio: Kiristysten aika**
Kulutusverot meillä ja muualla. 4.9.2012
66. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkeverotus muutoksessa**
Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000-2013. 4.12.2012
67. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2012.** 13.12.2012
68. **Mikael Kirkko-Jaakkola, Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2013.** 12.12.2013
69. **Niina Suutarinen: Kuntien verot 2014 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 11.6.2014
70. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2014.** 13.11.2014
71. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2015 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 4.2.2015
72. **Leena Savolainen: Verottaja kuluttajan kukkarolla**
Kulutusverot meillä ja muualla. 8.4.2015
73. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 12.5.2015
74. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2015.** 26.11.2015
75. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2016 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 27.1.2016
76. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2016.** 30.11.2016
77. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2017 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. Tammikuu 2017
78. **Janne Kalluinen: Kulutusverotuksen trendit meillä ja muualla.** 1.6.2017
79. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2017.** 12.12.2017
80. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2018 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. Tammikuu 2018
81. **Janne Kalluinen: Eläkkeensaajan vero- ja ostovoimakehitys 2000-luvulla.** Kesäkuu 2018
82. **Janne Kalluinen: Korkeakouluopiskelijan tulot ja verotus 2018.**
Laskelmia työtulojen vaikutuksista käytettävissä oleviin tuloihin. 5.10. 2018
83. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2018.** 30.11.2018
84. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2019 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 24.1.2019
85. **Janne Kalluinen: Verottaja kuluttajan kukkarolla**
Kulutusverotuksen trendit Suomessa. Huhtikuu 2019
86. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2019.** 16.12.2019
87. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2020 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 31.1.2020
88. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2020.** 10.12.2020
89. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2021 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 5.2.2021
90. **Janne Kalluinen: Kulutusverot meillä ja muualla 2021.** 23.6.2021
91. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2021.** 15.12.2021
92. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2022 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 16.2.2022
93. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2022.** 15.12.2022
94. **Janne Kalluinen: Kulutusverot meillä ja muualla 2023.** Helmikuu 2023
95. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2023.** 14.12.2023
96. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2024 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 22.2.2024
97. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2024.** 18.12.2024
98. **Janne Kalluinen: Kuntien verot 2025 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 13.2.2025

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi

VERONMAKSAJAT
Puolenpitoa.